

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI ANA BİLİM DALI
(DİSİPLİNLERARASI)
AİLE DANIŞMANLIĞI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ANİMASYON FİLMLERİNDE AİLENİN SUNUMU VE AİLE İÇİ İLETİŞİM
ÜZERİNE BETİMSEL BİR ANALİZ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SUDE KAÇMAZ

İSTANBUL 2025

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI ANA BİLİM DALI
(DİSİPLİNLERARASI)
AİLE DANIŞMANLIĞI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ANİMASYON FİLMLERİNDE AİLENİN SUNUMU VE AİLE İÇİ İLETİŞİM
ÜZERİNE BETİMSSEL BİR ANALİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
SUDE KAÇMAZ

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDA GÖKÇE TURAN

İSTANBUL 2025

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

30/05/2025

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Program Adı:	AİLE DANIŞMANLIĞI
Öğrencinin Adı Soyadı:	SUDE KAÇMAZ
Tezin Adı:	ANİMASYON FİMLERİNDE AİLENİN SUNUMU VE AİLE İÇİ İLEŞİM ÜZERİNE BETİMSSEL BİR ANALİZ
Tez Savunma Tarihi:	30.05.2025

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Doç. Dr. Yücel Batu SALMAN
Enstitü Müdürü

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmza
Tez Danışmanı:	DR. SEDA GÖKÇE TURAN	BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	
2. Üye (Kurum İçi):	DR. ÖĞR. ÜYESİ FIRAT KARA	BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	
3. Üye (Kurum Dışı):	PROF. DR. İSHAK AYDEMİR	SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu; ayrıca bu kuralların ve ilkelerin gerektirdiği şekilde, bu çalışmadan kaynaklanmayan bütün atıfları yaptığımı beyan ederim.

Ad, Soyad : Sude Kaçmaz

İmza :

ÖZET

ANİMASYON FİLMLERİNDE AİLENİN SUNUMU VE AİLE İÇİ İLETİŞİM ÜZERİNE BETİMSEL BİR ANALİZ

Kaçmaz, Sude

Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Seda Gökçe Turan

Mayıs 2025, 104 sayfa

Bu çalışmanın amacı, animasyon filmlerinde aile içi iletişim ve aile temasının nasıl temsil edildiğini incelemek ve bu temsillerin çocuklar ve aile yapısı üzerindeki olası etkilerini değerlendirmektir. Aile, toplumun temel yapı taşı olarak bireylerin sosyal, kültürel ve duygusal gelişiminde merkezi bir rol oynamaktadır. Dijital dönüşümle birlikte, yeni medya teknolojilerinin bireylerin günlük yaşamları üzerindeki etkisi artmış ve bu durum, hayatın çeşitli alanlarında olduğu gibi aile rollerinde ve çocukların gelişiminde de önemli değişimlere yol açmıştır.

Bu tez çalışmasında, animasyon filmlerinde aile içi iletişim, benlik arayışı ve aile içi çatışmalar gibi temaların nasıl ele alındığı derinlemesine analiz edilmiştir. Özellikle, çocukların ebeveynleriyle birlikte animasyon filmi izlemelerinin, aile içi iletişimi ve çocuğun benlik gelişimini nasıl etkilediği araştırılmıştır. Animasyon filmleri, geniş kitlelere ulaşma kapasitesiyle toplumsal değerlerin aktarılmasında etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu filmler, izleyicilere empati, anlayış, sevgi, birliktelik ve fedakârlık gibi insani değerleri kazandırma potansiyeline sahiptir.

Ayrıca çalışmada, animasyon filmlerinin kültürel ve sosyal etkileri de ele alınmış; bu tür yapımların toplumsal roller, aile yapıları ve insan ilişkilerini modelleyen hikâyeler aracılığıyla bireysel ve toplumsal farkındalık oluşturma gücü vurgulanmıştır. Sonuç olarak, animasyon filmlerinde aile yapısının, çocuk-ebeveyn ilişkileri ve aile içi iletişim bağlamında nasıl temsil edildiği detaylı bir şekilde değerlendirilmiş; bu temsillerin izleyici üzerinde yarattığı beklenti ve etkiler kapsamlı

bir biçimde ortaya konmuştur. Bu çalışma, animasyon filmlerinin aile teması üzerinden çocuk ve ebeveyn iletişimini nasıl yansıttığını anlamaya yönelik bütüncül bir analiz sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Aile İçi İletişim, Animasyon Filmleri, Toplumsal Değerler

ABSTRACT

A DESCRIPTIVE ANALYSIS ON THE PRESENTATION OF FAMILY AND INTRA-FAMILY COMMUNICATION IN ANIMATED FILMS

Kaçmaz, Sude

Family Counseling Master's Program

Supervisor: Assist. Prof. Seda Gökçe Turan

May 2025, 104 pages

The aim of this study is to examine how family communication and family themes are represented in animated films and to evaluate the possible effects of these representations on children and family structure. As the basic building block of society, the family plays a central role in the social, cultural and emotional development of individuals. With the digital transformation, the impact of new media technologies on individuals' daily lives has increased and this has led to significant changes in family roles and children's development, as in various areas of life.

This thesis analyzes in depth how themes such as family communication, search for self and family conflicts are addressed in animated films. In particular, The study investigates the role of co-watching animated films with parents in enhancing family communication and supporting the child's sense of self. Animated films stand out as an effective tool in conveying social values with their capacity to reach large audiences. These movies have the potential to provide viewers with human values such as empathy, understanding, love, togetherness and sacrifice.

In addition, the cultural and social effects of animated films are also discussed in the study, emphasizing the power of such productions to create individual and social awareness through stories that model social roles, family structures and human relationships. As a result, how the family structure is represented in animated films in

the context of child-parent relationships and communication within the family has been evaluated in detail, and the expectations and effects of these representations on the audience have been comprehensively revealed. This study provides a holistic analysis to understand how animated films reflect child-parent communication through the theme of family.

Keywords: Family, Intra-Family Communication, Animated Films, Social Values

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının planlanmasından araştırma ve yazım sürecine kadar her aşamasında bilgi, tecrübe ve desteğiyle yolumu aydınlatan, yönlendirmeleriyle çalışmamın bilimsel bir zeminde şekillenmesine katkı sağlayan değerli danışmanım Sayın Dr. Seda Gökçe Turan’a en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Hayatım boyunca maddi ve manevi destekleriyle her zaman yanımda olan, sevgileriyle beni bugünlere getiren kıymetli ailem, canım annem Bade Kaçmaz, Canım babam Gürkan Kaçmaz ve kardeşime minnettarım.

Varlığıyla bana güç veren, her daim yanımda olduğunu hissettiren, endişelerimi üzerimden alan ve her konuda daha iyisini yapabileceğimi bana öğreten Aykut Tabak’a...

Bu süreçte her zaman yanımda olarak beni yüreklendiren, motivasyonumun kaynağı olan ve fedakârca desteğini esirgemeyen çok değerli arkadaşım Elif İlteroğlu’na gönülden teşekkür ederim.

Ayrıca, tez komitemde yer alarak değerli görüş ve katkılarıyla çalışmamın gelişimine destek olan tüm öğretim üyelerine de şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
Bölüm 1 Giriş.....	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Çalışmanın Amacı	2
1.3 Araştırmanın Soruları:	2
1.4 Çalışmanın Önemi	2
1. 5 Tanımlar	3
Bölüm 2 Literatür Özeti	4
2.1 Aile	4
2.1.1 Aile biçimleri ve fonksiyonları.	6
2.1.2 Ailenin işlevleri ve önemi.	9
2.1.3 Ailenin sosyolojik ve psikolojik boyutu.	14
2.2 Aile İçi İletişim.....	16
2.2.1 Ailede iletişimin önemi.	18
2.2.2 Ebeveyn- ebeveyn iletişimi.....	20
2.2.3 Çocuk- çocuk iletişimi.	23
2.2.4 Ebeveyn- çocuk iletişimi.	25
2.2.5 Aile aidiyeti.....	28
2.2.6 Aile içi iletişimde ebeveyn davranışları.....	30
2.3 Medya	33
2.3.1 Medyanın manipülatif etkisi.	34
2.3.2 Medyanın aile ve toplum üzerindeki etkileri.	38
2.3.3 Kültürel farklılıklar ve aile temsili.....	40
2.3.4 Toplumsal cinsiyet rolleri.	42
2.3.5 Etkileşimli medya ve yeni medya teknolojileri.	44
2.4 Animasyon Filmlerinde Tarihçesi ve Gelişimi.....	46
2.4.1 Animasyon filmlerinde aile teması.	50
2.4.2 Animasyon filmlerinin çocuklar üzerindeki etkileri.....	52
Bölüm 3 Yöntem	55
3.1 Çalışma Grubu.....	57

Bölüm 4 Bulgular.....	58
4.1 İnandırılmaz Aile 1	58
4.2 İnandırılmaz Aile 2	71
4.3 Ters Yüz 1	84
4.4 Ters Yüz 2	95
Bölüm 5.....	102
5.1 Tartışma.....	102
5.2 Sonuç:.....	104
5.3 Öneriler.....	106
5.3.1 Aileye öneriler.	107
5.3.2 Araştırmacılara öneriler.	107
5.3.3 Medya yapımcılarına öneriler.	108
5.3.4 Aile danışmanlarına öneriler.....	109
KAYNAKÇA.....	111

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİLLER

Şekil 1 Lastik Kız.....	59
Şekil 2 Lastik Kız, Bay İnanılmaz	60
Şekil 3 Lastik Kız.....	61
Şekil 4 Bay İnanılmaz	61
Şekil 5 Lastik Kız.....	62
Şekil 6 İnanılmaz Aile.....	63
Şekil 7 Lastik Kız.....	63
Şekil 8 Bay İnanılmaz, Violet	64
Şekil 9 Lastik Kız.....	65
Şekil 10 Bay İnanılmaz	66
Şekil 11 Lastik Kız.....	67
Şekil 12 İnanılmaz Aile.....	68
Şekil 13 İnanılmaz Aile.....	69
Şekil 14 Bay İnanılmaz, Dash.....	70
Şekil 15 İnanılmaz Aile, Violet.....	72
Şekil 16 Lastik Kız.....	73
Şekil 17 Lastik Kız, Bay İnanılmaz	74
Şekil 18 Lastik Kız, Bay İnanılmaz	75
Şekil 19 Bay İnanılmaz	75
Şekil 20 Edna More.....	76
Şekil 21 Bay İnanılmaz	77
Şekil 22 Violet	78
Şekil 23 Bay İnanılmaz	79
Şekil 24 İnanılmaz Aile.....	81
Şekil 25 İnanılmaz Aile.....	82
Şekil 26 Neşe, Mr. Andersen	85
Şekil 27 Riley	86
Şekil 28 Riley, Mrs. Andersen	87
Şekil 29 Andersen Ailesi.....	88
Şekil 30 Mr. Andersen	89
Şekil 31 Neşe, Üzüntü.....	90

Şekil 32 Neşe	91
Şekil 33 Andersen Ailesi.....	93
Şekil 34 Riley, Mrs. Endersen	94
Şekil 35 Andersen Ailesi.....	96
Şekil 36 Riley	97
Şekil 37 Mrs. Endersen	98
Şekil 38 Neşe	99
Şekil 39 Andersen Ailesi.....	100

Bölüm 1

Giriş

Aile kavramı, her toplum için temel bir değer olmakla birlikte, günümüzün değişen sosyal, kültürel ve teknolojik koşullarıyla birlikte önemli ölçüde dönüşüme uğramıştır. Bireylerin fiziksel, duygusal ve sosyal gelişiminde ailenin rolü son derece önemlidir. Bu bağlamda, aile içi iletişim, ebeveynler ve çocukların yaşamlarını doğrudan etkileyen kritik bir unsurdur. Dolayısıyla, ev ortamında kurulan iletişimin sağlıklı olması, bireylerin genel yaşam kalitesini belirleyen temel faktörlerden biri haline gelmektedir.

Günümüzde medyanın günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmesiyle birlikte, ebeveynlerin ve çocukların medya içeriklerinden etkilenme düzeyi artmıştır. Aile üyelerinin birlikte gerçekleştirdiği bir etkinlik olarak animasyon filmleri izlemek, sadece eğlence aracı olmakla kalmayıp, aynı zamanda ailelerin değer yargılarını, iletişim biçimlerini ve ilişkisel dinamiklerini şekillendirebilecek bir potansiyele sahiptir. Özellikle çocuklarla birlikte izlenen animasyon filmlerinin, çocukların davranış gelişimi üzerinde kayda değer etkileri olduğu gözlemlenmektedir. Bu etkiler, aile içi iletişimden değer aktarımına, aile dinamiklerinden bireylerin benlik gelişimine kadar uzanan geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.

1.1 Problem Durumu

Toplumun oluşumunda merkezi bir rol oynayan aile kavramı toplumun hem yapı taşı hem de bireylerin sosyal, kültürel ve duygusal gelişiminde rol oynayan bir kavramdır (Akcan ve Tay, 2023: 1109). Yeni medya teknolojilerindeki hızlı gelişim dijital toplumların ortaya çıkmasına neden olmakla beraber bireylerin de günlük yaşamlarına dijital platformları entegre etmelerine yol açmıştır. Bu dijital dönüşüm, iletişimden eğlenceye, alışverişten sosyalleşmeye kadar pek çok alanda köklü değişiklikler getirerek, bireylerin davranışlarını etkilemiş ve toplumsal ilişkilerini yeniden şekillendirmiştir (Baştürk, 2023: 4). Bu şekillendirme aile rolleri ve çocukların davranış edimini de tekrar gündeme getirmiştir. Çocukluk dönemi ise kişinin tüm yetişkinlik hayatını etkileyen kritik bir dönemdir. Bu dönemde cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çevre ve aile gibi faktörlerin yanı sıra da medya da karakteristik değerlerin kazanılmasında önemli rol oynar (Hakkoymaz, 2021: 1718).

Bu çalışma için yapılan alan yazın taramasında animasyon filmlerinde aile temasının incelenmesinin sınırlı kaldığı görülmüştür. Çocuklarla birlikte izlenen animasyon filmlerinin şüphesiz davranış edimine etkisi vardır. Bu davranışlar da aile içi iletişimi, değerleri, aile dinamiklerini, aile üyelerinin benlik yapısını bile etkileyebilmektedir. Bu bağlamda animasyon filmlerinin sadece çocuk üzerinde değil ebeveyn üzerinde de etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışmada da genellikle çocuklar ve ebeveynlerin birlikte izledikleri animasyon filmlerinde aile içi iletişimin nasıl işlendiği, bireylerin kimlik arayışı ve aile çatışmalara verilen tepkiler derinlemesine incelenecektir.

1.2 Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, aile içi iletişimin ve aile yapısının, animasyon filmlerinde nasıl sunulduğuna dair derinlemesine bir analiz yapmaktır. Bu çalışmada, animasyon filmlerinde aile dinamiklerinin, aile içi iletişimin, aile üyeleri arasındaki etkileşimlerin nasıl temsil edildiği ve animasyon filmlerinin izleyiciye ne tür mesajlar ilettiği betimsel bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. Bu çalışma, animasyon filmlerinin aile teması üzerinden çocuk ve ebeveyn iletişimini nasıl temsil ettiğini anlamayı hedeflemektedir.

1.3 Araştırmanın Soruları:

Bu araştırmada temel olarak aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

- 1)Aile yapısı animasyon filmlerinde hangi özelliklerle ele alınmış ve nasıl temsil edilmiştir?
- 2)Animasyon filmlerinde aile içi iletişim nasıl temsil edilmiştir?

1.4 Çalışmanın Önemi

Animasyon filmleri, geniş bir izleyici kitlesine hitap edebilme özellikleri sayesinde, geniş kitlelere ulaşma potansiyeline de sahiptir. Bu sayede, izlenen animasyon filmlerinde aile kavramının nasıl şekillendiğini anlamamıza ve bu temsillerin toplumsal algılar üzerindeki etkilerini analiz etmemize olanak tanır. Ayrıca, animasyon filmlerinde aile içi iletişim, sevgi, birliktelik ve fedakârlık gibi genel temaların işlenmesi ve ön planda olması, izleyiciler üzerinde derin ve olumlu etkiler bırakabilir. Bu temalar, izleyicilere hem bireysel hem de toplumsal düzeyde

önemli değerler kazandırma potansiyeline sahiptir. Aslında animasyon filmleri, izleyiciyi gerçekçi bir dünyayı keşfettirme aynı zamanda fantastik öğelerle zenginleştirilmiş hikâyeler anlatma fırsatı sunar (Çakar ve Kaptanoğlu, 2023: 303).

Animasyon filmlerinin kültürel ve sosyal etkisi oldukça geniş kapsamlıdır. Kültürel açıdan, bu filmler toplumsal değerleri, normları ve gelenekleri yansıtmaya ve aktarmaya gücüne sahiptir. Sosyal açıdan, animasyon filmleri izleyicilere toplumsal rolleri, aile yapısını, dostlukları ve insan ilişkilerini modelleyen hikayeler sunar. Animasyon filmleri hem kültürel mirası koruyan hem de sosyal bilinç oluşturan güçlü bir araçtır.

1.5 Tanımlar

Aile: Aile, genellikle kan bağı, evlilik veya evlat edinme yoluyla birbirine bağlı bireylerden oluşan, bir arada yaşayan ve birbirlerine duygusal, ekonomik ve sosyal destek sağlayan en küçük toplumsal birimdir. Aile, bireylerin temel ihtiyaçlarını karşıladığı, sevgi, güven ve eğitim gibi önemli değerlerin aktarıldığı bir ortamdır.

İletişim: İletişim, insanların kendi aralarında paylaştığı bilgi, duygu ve düşüncelerini yansıttığı, birbirlerini anlamalarını sağlayan bir süreçtir. Bu süreç, sözlü, yazılı veya beden dili gibi farklı yollarla gerçekleşebilir. Etkili iletişim, kişiler arasında kurulan en sağlıklı iletişimdir (Eroğlu,2013: 3).

Animasyon: Animasyon, durağan görüntülerin belirli bir sırayla ve hızla arka arkaya gösterilerek hareketli görüntüler oluşturulması sanatıdır (Açıl,2022: 3). Bu teknik, çizim, fotoğraf, bilgisayar grafikleri veya diğer görsel öğeler kullanılarak yapılabilir. Animasyon, film, televizyon, video oyunları ve diğer medya türlerinde hikâye anlatımı ve görsel efektler için kullanılır (Kalay,2001: 2).

Bölüm 2

Literatür Özeti

2.1 Aile

Yüzyıllar boyunca aile kavramı, ele alınan bağlama, ailenin özelliklerine, yapısına, rollerine ve görev dağılımına göre çeşitli ve farklı şekillerde tanımlanmış olup, zaman içerisinde bu kavram, duygusal, biyolojik ve ekonomik ilişkiler içerisinde olan ve aynı evin bireyleri olarak birbirlerini kabul eden insanlar topluluğu olarak ifade edilmektedir (Akboğa, 2024: 16). Türk Dil Kurumu, aile kavramını, ‘Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik’ olarak ifade etmektedir.

Aileyi tek bir şekilde ifade etmek oldukça zordur. Her bir toplumun sahip olduğu kültüre göre aile yapıları ve dinamikleri bulunmaktadır. Bu kültürel farklılıklar nedeniyle, ailenin rolü ve işlevi coğrafyaya bağlı olarak değişiklik gösterir. Bir toplumun kültürünü tam olarak anlamamızda yardımcı olan araç ailedir (Şahbaz, 2023: 2). Her bir ailenin kendisine ait yapısı ve konumu vardır, bu konuma yol açan ailenin işlevi ve gereksinimleridir, toplum üyelerini oluşturan bireyleri şekillendirmek, beslemek ve toplumsal kurumlardan öte bir anlam taşımaktadır (Miroğlu, 2024: 5). Aile, konum olarak bulunduğu toplumun yapısına göre şekillenmektedir. Örneğin, ekonomik koşullarına, dini inançlarına ve yaşadığı coğrafyanın özelliklerine bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir (Sarı, 2016: 1).

Toplumun en temel ve vazgeçilmez yapı taşı ailedir. Aile, bireyin hayatının merkezinde yer alır ve bireye kimliğini, değerlerini ve aidiyetini kazandırır. Aileyi sadece biyolojik ve kan bağı olarak görmek doğru değildir. Aile, sosyal bir kurum olarak, birey ve toplum arasındaki bağları güçlendiren önemli bir bağlayıcı görevini de üstlenir. Bireyin ilk deneyimlerini yaşadığı, toplumsal kalıpları öğrendiği ve kişisel gelişimini tamamladığı yapıdır. Aynı zamanda toplumun devamlılığı ve bireyler ile sağlıklı iletişim için önemli bir rol oynar. Toplumun huzuru ve devamlılığı, büyük ölçüde aile yapısının sağlamlığına bağlıdır. Huzur ve devamlılık bir bütündür (Öztürk, 2014: 40).

Sevgi, bağılılık, mutluluk ve aidiyet gibi en temel duyguların en yoğun ve anlamlı şekilde deneyimlendiği yer ailedir. Aynı zamanda, aile bireyleri birbirine destek olma, yardımcı olma ve hem mutlulukları hem de zorlukları paylaşma gibi iyileştirici bir rol üstlenir. Satir (2018a), ailenin bir bakıma dünyanın küçük bir yansıması olduğunu savunur. Dünyayı daha iyi anlamamız için aileyi incelemenin yeterli olduğunu da vurgular. Ona göre, dünyada rahatsız olduğumuz şeyleri ya da olağan akışta bir değişim yaratmak istiyorsak, bu değişime önce aileden başlamalıyız, diye düşünmektedir (Akman, 2023: 1).

Tarih boyunca en eski sosyolojik kuramlar arasında olan aile, farklılaşarak ve farklı kültürler ile gelişerek varlığını devam ettirmiştir. Aile üyelerinin gelişimini ve kalitesini doğrudan etkileyen, sosyalleştiren, düzenlettiren ve farklı bireylerle tartışmaya yer veren önemli bir konumdadır (Tulmaç, 2024: 3) Yapılan bazı araştırmalarda aile kavramı için, işlevsel ve toplumsal bazı görevleri yerine getirilmesi gerektiğini savunarak evrensel bir kavram olduğu düşünülmektedir. Murdock’a göre aile, aynı hayatı paylaşan, ekonomik kazanımlarını birleştiren, sosyal onay ile cinsel birliktelikleri ile çocuk sahibi olan veyahut evlat edinen toplumsal gruptur. Murdock’un yapmış olduğu aile tanımına göre dört temel işlevden bahsetmek mümkündür. Bu işlevler, birlikte yaşama, ekonomik dayanışma, üreme ve cinsellik olarak karşımıza çıkar (Tulmaç, 2024: 4).

Aile kavramı hakkında birçok tanım yapılmıştır ve yapılan tanımlar ile aile kavramı farklı bir şekilde değerlendirilmiştir. Aile üzerine yapılan çoğu tanımda aile kavramının sosyal bir grup, yapı, topluluk olarak tanımlandığı gözlemlenmiştir. Birsen Gökçe’ye göre ise aile kavramı için anne, baba ve çocuklar arasında oluşan kan bağı ile meydana gelen ekonomik ve toplumsal bir kuruluştur. Ebeveynler çocuk sahibi olmaya karar verdikten sonra aile kavramını bir birlik olmaktan öteye çıkarıp, çocuğu yetiştirip topluma hazırlayan modeldir (Avcı, 2010: 37).

Aile her birey için doğduğu ve büyüdüğü, kültürü ile eğitildiği ve sosyalleşebildiği bir ortamdır. Birey aile kavramı ile kendilerini güvende hisseder. Aile kavramının çeşitli tipleri mevcut olduğu gibi sağlıklı aile ve sağlıklı aile de bulunur. Değişen kültür ve toplum sonucu aileler git gide küçülmektedir ve toplum farklılıkları sonucu değişik özelliklere sahip olup her kültüre ait farklı aile yapıları vardır. Anne, baba ve çocuklardan oluşan ailelere çekirdek aile denmektedir (Önel, 2006: 6).

2.1.1 Aile biçimleri ve fonksiyonları. Her toplum için aile evrensel bir kavramdır. Ancak yaşanan toplumun kültürü ve sahip olduğu ekonomik koşulları ile aile birliği ve devamlılığında farklılıklar bulunur. Aile, süreklilik gösteren bir yapıdır ve toplumların sosyal yapısı büyük ölçüde aile temelinde şekillenir. Ailelerde evrensel olan en temel nokta, bireylerin birbirleri arasındaki duygusal bağ, sorumluluk paylaşımı, oluşan kurallara uyulması ve karakter özelliklerinin şekillenmesinde ortak özelliklere sahiptir (Önel, 2006: 7). Toplumların kültür ve aile yapıları farklı olsa bile ailelerin temel işlevleri değişmemiştir. Toplumlarda aile ile neslin devamlılığı sağlanır ve aynı zamanda aile bireyin psikolojik ve sosyallik yönünde gelişimini etkiler. Birey ailede aldığı güven duygusu ile birçok yerde kendini geliştirir. Değişen ve gelişen toplumlar ile aile, sosyal alanlarda bulunarak fonksiyonlarını geliştirir. Aile, ekonomik yaşamın devamlılığı için üretim faaliyetlerine önemli katkılar sağlar. (Önel, 2006: 9).

Toplumsal olan bütün değişimlere uyum sağlayan aile, dinamik bir yapıya sahiptir. Aile yapıları evrensel olmasına rağmen rollerin farklılıkları ebeveynlerin birbirlerine verdiği değer ve beklentileriyle alakalıdır. Bu değer ve beklentiler sonucunda bazı ailelerde kararları alan kişi kadın iken bazı ailelerde kararları alan erkektir. Aileler arasında farklılık gösteren değerler, çocuk yetiştirme bilinci ve ekonomik durumları etkiler ve böylece aile fonksiyonları da önemli bir yer kaplar (Alp, 2007: 28). Aile nesillerin devamlılığını sağlar ve cinsellik, korunma, sosyallik ve eğitim gibi en temel işlevlere sahip olurlar. Aile sayesinde topluma uyum sağlamaları ve sosyal adaptasyon süreçleri kolaylaşır. Neslin devamlılığı için ailelerde, cinsel etkinlikler en temel fonksiyonlardan biridir. Zaman içerisinde birçok kurum eğitim açısından fonksiyonlarını paylaşırsa da temel eğitim ailede başlar. Ebeveynlerin çocuklarına öğretmeleri gereken unsurlar oldukça fazladır. Bunların en başında ebeveynlerin çocuklarına dil, din, kural, teknoloji, kültür ve değerleri öğretmelidir (Alp, 2007: 29).

Bireyin aile ortamında yaşamı boyunca tecrübe edip öğreneceği en iyi duygular sevgi, sadakat, dayanışma ve birliktir. Bazen eşler ya da çocuklar aile ortamında bu duyguların eksikliğini yaşar ve bu eksikliklerin sonucunda aile ortamında sadakatsizlik ve ihmal gibi sorunlar oluşur. Bunun sonucunda şiddet ve çatışmalar meydana gelir. Çatışmaların artması ile aile birliği bozulur. Böylelikle eşlerin evlilikten beklediği doyum, ekonomik, cinsel ve duygusal yönlerden eksiklikler yaşanıldığında boşanmalar meydana gelir. Genelde aile bireyleri birbirlerine karşı

ilgili ve bağılı olduklarında günlük yaşamları hakkında haberdarlardır ve birbirlerini sığınak olarak görürler. Duygusal, cinsel ve diğer faktörlerin eksiklikleri ile birbirlerine olan sevgi, sadakat, dayanışma ve birlikte sorunlar oluşmaya başlar. Aile, bireyler için en temel duyguların karşılandığı, ruhsal desteği oluşturan unsurdur. Değişen toplum sonucu farklılıklar gösteren aile yapıları ve fonksiyonlarında da değişiklikler gözlemlenmiştir ancak çoğu ailelerde çok eski gelenek ve göreneklerin devamlılığı varlığını göstermektedir (Alp, 2007: 30). Modernleşen toplumla birlikte, aile yapılarında yönü ve hızı farklılaşan değişimler yaşanmış; bu da aile biçimlerinde dönüşümlere yol açmıştır. (Danış ve Sülü, 2016: 217). Geçen zaman ile aile bireylerinin sayılarında azalmalar oluşarak geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına geçilmiş ve böylelikle aile biçimleri de değişmiştir (Danış ve Sülü, 2016: 219).

Ailelerin sınıflandırıldığı ve farklılık gösterdiği noktalar, yapıları, yerleşim yerleri, güç dengeleri, ekonomik kazanımları, evlilik biçimleri, ailede bulunan birey sayısı gibi faktörlerdir. Aile yapılarındaki değişimleri belirleyen faktörler geleneksel ve modern ailedir. Bu değişimler toplumlar olarak sanayileşme ve kentleşmelerin artması ile değişiklikler meydana gelir. Aileler, üye sayıları ile geniş aile ve çekirdek aile olarak iki ana gruba ayrılır (Bayer, 2013: 26).

Aile yapıları farklı olan geniş aile ve çekirdek aile arasındaki fark aile üyesi sayılarıdır. Geniş aileler üç neslin bir arada olduğu, ev içi iletişimlerin kuvvetli, bağılı ve güçlü olduğu genellikle geçim kaynakları tarım ve hayvancılık olan ailelerdir. Gelenek ve göreneklere bağılı yaşar, sosyal bağlar kurarak dayanışmayı artırır ve toplumsal desteği güçlendirir aynı zamanda yaş olarak en büyük kişi ailenin reisi olarak bilinir bütün her şey için söz sahibi o kişi olur. Geniş ailelerde sadece tarım ve hayvancılık değil üretim ve tüketim alanında alt sektörde çalışabilir. Çekirdek aile ise anne, baba ve çocuklardan oluşur daha modern bir yapıya sahiptirler. Bireysel ve özgürlükçü karakter özelliklerine sahip olup cinsel, ekonomik, üreme ve yetiştirme gibi temel işlevleri yerine getirir. Kadının çalışma hayatına başlaması ile bu aile biçimi daha kabul görmüş evrensel nedenlerle desteklenmiştir (Bayer, 2013: 27).

Bir toplumu veya kültürü detaylı bir şekilde öğrenmek için o coğrafyada bulunan aile yapılarına bakılmalıdır. Toplumun temel yapı taşı olan aile, sağlıklı iletişimi ve düzeni direkt olarak etkiler. Gelişen ve değişen toplum sonucu sanayileşme ve kentlere olan göç sayısının fazlalığından kaynaklı aile işlevlerinde zayıflık ve sorunlara yol açmıştır. Hayat koşullarının zorlaşması sonucu ailelerin ilgi alanlarında ve

fonksiyonlarında değişiklikler gözlemlenmiştir. Daha eski zamanlarda ekonomik, kültür ve siyasi alanlarda rol alan aileler artık sadece ruhsal tatminlikleri, hayat doyumları ile neslini devam ettirir hale gelmiştir (Bayer, 2013: 29).

Çekirdek aile toplumların en küçük yapı taşı olduğundan dolayı düzenin oturmasında büyük bir önem taşır. Bu yapı taşları sayesinde toplumlar gelişim gösterir, sosyal kurumlar oluşur, düzen sağlanır ve toplum şekillenmeleri başlar. Zaman içerisinde toplumlarda gerçekleşen değişimler ile aile yapıları da etkilenmiştir. Teknolojik olarak büyük gelişmeler sonucu çocuk yetiştirme ve ahlaki değerleri etkilemiştir. Aile içi iletişimin ve dinamiğinin sağlıklı bir şekilde sürdürölmesi aile yapısını, biçimi ve fonksiyonlarını devam ettirmesi için çok önemlidir (Gündüz, 2024: 8).

Toplumların gelişim göstermesi için sağlıklı bir aile yapısı ve biçimi olması gereklidir. Aileler bedensel, ruhsal ve sosyal çevre açısından işlevsel olabilmeleri için sağlıklı olmalıdır. İşlevsel aileler üzerine yapılan araştırmalarda, ekonomik ihtiyaçların karşılanması, statü bakımından istenilen noktaya erişmek önemlidir. Bu noktada planlı çocuk sahibi olmak ve çocuğun eğitimini en iyi derecede karşılamak, dini bilgileri aktarmak, birlikte aktiviteler planlamak ve sevgilerini göstermek gibi ebeveynlik görevleri oluşur. Aynı zamanda aile içi iletişim önemi büyüktür. Aile bireylerinin birbirlerine verdikleri saygı ve ev içi görev paylaşımı yapmak sağlıklı bir aile ortamının kurulmasında etkin rol oynar. Sağlıklı aile yapısına sahip olan bireyler uyumlu, teşvik edilen, sosyal becerileri yüksek ve koruyucu tutumlara sahiptir (Demircioğlu ve Şahin ve Günindi, 2011: 94). Sağlıklı aile yapısında yetişen bireyler çevreleri ile olumlu ilişkiler kurabiliyorken, sağlıksız aile yapısına sahip olan bireyler toplumu da etkilemektedir. Sağlıksız ailelerde yetişen bireyler toplumda da şiddet, zorbalık ve istismar gibi sorunlara yol açmaktadır. Aile işlevlerini yerini getiremeyen, birbirlerini dinlemeyen ve anlamayan sürekli iletişim problemi yaşayan uyumsuzluk içerisinde olan, çatışan sağlıksız aileler işlevsiz ailelerdir (Demircioğlu ve Şahin ve Günindi, 2011: 96).

2.1.2 Ailenin işlevleri ve önemi. Bireylerin ilişki ve hayat kaliteleri içinde bulundukları ailenin işlevi belirler. Bireylerin hayat doyumu, aldıkları sorumluluklar, özgüven ve mutlulukları bir ailenin sağlıklı aile olmasında etkisi büyüktür. Ailenin yerine getirmesi gereken işlevler bireye ekonomik destek, statü, eğitim planlama, dini eğitim, aktivite, korunma, psikolojik destek ve sevgi ortamı gibi işlevlerdir. Biyolojik, sosyolojik, psikolojik ve ekonomik açıdan dört başlık altında incelenen işlevlerdir (Savi, 2008: 28).

Sağlıklı aile yapısına sahip bireyler, ailenin işlevlerini daha olumlu bir şekilde yerine getirir. Aile içi kurulan ilişkiler ve bireylerin psikolojik, sosyal ve duygusal gücünü oluşturur. Aile işlevleri ve fonksiyonları, anne, baba ve çocukların gelişimlerini destekler, hayat doyumlarını sağlar ve refahları için uygun bir ortam sunar. Sağlıksız iletişime sahip olan ve sürekli çatışma durumunda olan aileler işlevlerini yerine getiremezler. Aile içi iletişimin önemli olduğu kadar dış dünya ile olan iletişim de önemlidir (Savi, 2008, 29).

Aile işlevleri yedi boyutta incelenmiştir. İlk olarak ailelerin en önemli işlevi problem çözme becerisine sahip olmaktır. Problem çözme becerisi ile aile maddi ve manevi oluşabilecek her türlü problemde çözümler üreterek, sağlıklı bir aile yapısı ortaya çıkar aynı zamanda birey günlük hayatında da bu yeteneği ile çok farklı noktalara ulaşır. Ailenin bir diğer önemli işlevi iletişimdir. Aile içi iletişimin açık olması bireylerin evlilikten aldıkları doyumu arttırır. Etkili iletişim ile aile sağlığını korur ve aralarındaki iletişimi güçlendirir. Aile içi iletişimin net ve doğrudan bir şekilde olması aile işlevi için önemli bir yer kaplar. Aile işlevlerinde bireylerin ev içerisindeki rol dağılımlarını, sorumluluklarını yerine getirmesi ile daha olumlu bir yer kaplar. Roller sayesinde aile bireyleri maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılar. McMaster aile işlevlerinde roller ile ailenin bakım, büyütme, korunma, kişisel bakım ve gelişim sağlama gibi davranışlara odaklanmıştır. Aile işlevlerinde diğer önemli nokta duygusal tepkilerdir. Aile üyelerinin duygusal açıdan olumlu ve olumsuz tepkileri net bir şekilde ifade etmesi sağlıklı bireyler olmasında önemini içerir. Aile bireyleri birbirlerine karşı ilgi ve alakalı olmalı, duygularını net bir şekilde ifade etmeli ve sevgilerini göstermelidirler. Aile bireyleri birbirlerine karşı ilgili ve alakalı olmalı ve olması gereken ilgiyi göstermelidir. Gösterilen ilgi ile aile içi bireyler almaları gereken bakım ve sevgiyi tamamlamış olur. Aile işlevinin yerine getirilmesi için ebeveynler az ya da çok değil, olması gerektiği şekilde ilgi göstermelidir. Aile

işlevlerinde davranış kontrolü, aile içerisinde düzen sağlamak için bireylerin esnek ve dengeli kurallar oluşturmalarını belirler bu sayede aile içi disiplin oluşur. Bu işlev sayesinde aile içi bireylerin sosyal ve psikolojik açıdan tehlikelere karşı korur. Genel fonksiyonlar ise ailenin altı işlevinin sağlıklı ve uyum içerisinde yerine getirilmesini sağlar (Savi, 2008: 32,33). Sağlıklı bir aile yapısına sahip olan bireyler aile içi iletişim ve etkileşim sonucu psikolojilerini direkt etkiler. Sağlıklı bir iletişim ile aile içerisinde oluşan çatışmaların çözümlenmesi ve aile işlevlerinin gelişimi destekler (Savi, 2008: 34).

Ailenin işlevleri toplumların farklılaşma ve uzlaşma süreçlerine göre farklılıklar oluşabilir. Aile içi roller ile toplumdaki konum şekillenir. Aile ortamında sağlıklı bir şekilde yetişen birey, işlevlerini yerine getiren, doyumlu ve uyumlu bir hayata sahip olur. Aile işlevlerini yerine getirdiği zaman cinsel doyum, üreme, bakım, eğitim, korunma ve sosyalleşme gibi ihtiyaçlar tamamlanır. Aile yapısına göre değişen prestij ile ekonomik ve psikolojik işlevlerle birlikte destek sağlar. Aile içinde bulunduğu toplumun gelişmişliğine göre fonksiyonları ve işlevleri farklılık gösterir ancak fiziksel, duygusal, biyolojik, sosyal ve ekonomik işlevler bireye bağlı değişkenlik gösteren işlevlerdir (Kibar, 2008: 49).

Değişen toplumlar ile aile yapıları da farklılık göstermiştir. Geniş ailelerden çekirdek aileye ardından tek ebeveynli aileye dönüşmüştür. Değişen aile yapıları sonucu işlevlerinde de değişimler olmuştur. Toplumsal değişimler aile işlevlerinin değişmesinde rol oynamıştır. Geleneksel aile işlevleri toplumdaki kuruluşlara devredilmiştir. Aile içi iletişimin etkili ve açık olması aile işlevlerini yerine getirmesinde etkisi büyüktür (Kibar, 2008: 50).

Çocuk sosyalleşmeyi, fikir edinmeyi ve genel kuralları ilk başta aile ortamında öğrenir. Çocuk için en yakın çevre ailesidir; çocuk, aile ile kurduğu doğrudan iletişim sayesinde düşünme, yorumlama ve kendini tanıma becerilerini geliştirir. Bu iletişim, çocuğun daha geniş topluluklarla etkileşim kurmasına yardımcı olur ve toplumsal değerleri öğrenmesini sağlar. (Özmen, 2007: 6).

Ergenlik, çocuklar için kimliklerini bulduğu karakter analizi yaptıkları ve rollerini öğrendiği önemli bir dönemdir. Bu süreç tüm aileler için yıpratıcı geçmesindeki en önemli sebep ebeveyn ve çocuk arasındaki iletişim ve dengenin farklı olmasından dolayıdır. Aile çocuklarının fiziksel ve psikolojik değişimlerine uyum sağlamakta zorluk çekerler ancak ergenler artık bir birey olduklarını ailelerine kabul

ettirmeye çalışırlar. Bu süreçte ebeveynlerin ergenlere verdikleri destekleyici rol ile bağımsızlıklarını kazanıp bireyselleşmesinde yardımcı olmalıdırlar (Özmen, 2007: 30).

Ailenin işlevleri birçok bilimsel alanda incelenmiştir. Sosyologlar aileye karşı bütüncül bir şekilde yaklaşp biyolojik ve sosyal bir grup olarak tanımlamıştır. Ailenin işlevleri üretim, statü kazanma, sosyal kontrol, eğitim, ekonomi, din ve çocuk yetiştirme ile ilişkilidir. Bazı araştırmacılar aile işlev ve fonksiyonlarını kültür ve boş zaman aktivitesi olarak incelemiştir. Yapılan tüm araştırmalar sonucu aile genel olarak biyolojik, psikolojik, eğitsel, toplumsal, kültürel ve ekonomik işlevleri üstlenir (Kır, 2011: 383).

Bireysel farklılıklar, hiyerarşi maddi durum, psikolojik yoksunluk, hastalık, göç ve doğal afet gibi sebepler aile işlevi faktörlerini etkiler. Aile işlev bozukluğuna sebep olan nedenlerden biri aile içerisindeki bireylerin esnek olmayan tutumlarda bulunmasındandır. Aile işte bozukluğu aileyi tamamıyla olumsuz bir şekilde etkiler. Esnek olmayan tutumlar ile aile içi çatışmaların oluşmasında ardından iletişim kopukluğuna yol açmaktadır. Yapılan bazı araştırmalarda ailede hiyerarşi aile içi huzursuzluğun ve anksiyetenin artması ile bireylerin iletişimlerini azalttığını, zayıflattığını öne sürerken bazı araştırmalar ise hiyerarşinin aile sağlığı için gerekli olduğunu vurgulamıştır. Aile içi hiyerarşi bir önceki nesilden örnek alınarak devam edilir. (Acar, 2011: 14).

McMaster aile işlevleri modeli, işlevselliği altı boyutta değerlendirerek sağlıklı ya da sağlıksız aile olarak sınıflandırmaktadır. McMaster aile işlevleri modeli problem çözme, iletişim, duygusal tepki, roller, ilgi gösterme ve davranış kontrolüdür. McMaster Aile işlevleri her aileye göre farklılık göstermektedir ve bu farklılıkları aile değerlendirme ölçeği ile ölçülebilir. Bu ölçek sayesinde aile işlevi objektif bir şekilde değerlendirilir. İşlevselliğin zayıf olduğu ailelerde bireyler çatışmalar sonucu, psikolojik sorunlara sahip olabilir. McMaster aile terapisinde hedef aile içi problemleri çözerek işlevselliği artırır. Terapi sürecinde açık ve net bir olunmalı, farklı görüş ve fikirlerle yaklaşımda bulunulmalıdır (Görgülü, 2019: 104).

McMaster Aile fonksiyonları, bireylerin aile ortamında ruhsal ve fiziksel sağlığına odaklanır. Ailede bulunan bireylerin teker teker incelemek ve bir sonuca ulaşmak mümkün değildir. Çoğu ruhsal problem nesiller ile aktarıldığından dolayı bireyin içinde bulunduğu kültür ile anlamak kültürün özelliklerine göre

değerlendirmek daha olasıdır. McMaster aile işlevi modelinde bireyler altı temel işlevi yerine getirebilmesi için sosyal, psikolojik ve biyolojik gelişimlerinin tamamlanması gerektiğini vurgular (Işık, 2006: 30).

Aile işlevleri birçok faktör tarafından şekillenir. Toplumun etkisi ile toplumsal normlar, cinsiyet rolleri, çocuk yetiştirme ve eğitim belirlenir. Aile tipi, sosyo-ekonomik durum ve fiziki çevre ise aile içi iletişim, işlev ve fonksiyonlarını yansıtır. Bireyin bulunduğu toplumun kültürel değerleri ve rolleri aile işlevlerinde değişikliğe yol açar. Aynı zamanda kentselleşme ve endüstriyelleşme de aile işlevlerini etkisi büyüktür (Çataloğlu, 2011: 64).

Aile içerisinde oluşan sorunlar karşısında çözüm odaklı olmak aile işlevlerindendir. Aile işlevlerini yerine getirmek için ailenin görevleri mevcuttur. Bu görevler, temel, gelişimsel ve kriz durumlarıdır. Temel görevler, günlük ihtiyaçları karşılar, gelişimsel görevler ise aile üyelerinin sağlıklı gelişimi içindir. İşlevsel aileler bu görevlere her daim duyarlı bir şekilde yaklaşırlar (Çataloğlu, 2011: 66).

Aile işlevlerinin yerine getirilmesi için cinsiyetlere ait roller ve davranış kalıpları vardır. Cinsiyet rolleri ile aile içi maddi geçim, huzurlu ortam sağlama, güven aşılama, cinsel yakınlık, gelişim, destek sağlama ve ailenin yönetimi gibi görevlerin paylaşımında belirleyici olur. (Çataloğlu, 2011: 67).

Bireylerin gelişimleri aile işlevleri ile desteklenir ve topluma katkı sağlar. Sağlıklı aileleri net bir şekilde ifade edilemez, farklı farklı şekillerde tanımlanır. Ancak sağlıklı ailelerin yerine getirmesi gereken görevler vardır. Sağlıklı aile yapısına sahip olan bireyler, oluşan problemleri ortak bir şekilde çözen, net ve doğrudan bir iletişim dili olan ve rol dağılımlarını yerine getiren ailelerdir. Bireylerin aile ortamından etkilenen psikolojileri ve gelişimleri ailenin işlevselliği ile alakalıdır. Psikolojik doyuma ulaşan aile bireyleri sağlıklı aileler olarak kabul edilir ve bu aileler işlevselliği yerine getiren ailelerdir. Bu durumun tam tersi, yeterli psikolojik doyuma ulaşmayan işlevsiz aileler ise sağlıksız aile olarak kabul edilir. Aile işlevleri altı temel başlık altında incelenir. Bu başlıklar, biyolojik, psikolojik, eğitim, toplumsal, ekonomik ve kültürel (Yayman, 2019: 33). Biyolojik işlev, neslin devamını sağlama ve cinsel arzuların tatminliğinin sağlanması görevini ifade eder. Evlilik ile meşrulaşan cinsellik ile bireyler temel ihtiyaçlarını karşılarken toplumun kültürü ile uygun bir birliktelik olur. Biyolojik işlev ile çocuk sahibi olan aileler, çocukların barınma, beslenme ve

korunma gibi ihtiyaçlarını karşılar, onlara sağlıklı bir ortamda yetiştirir (Yayman, 2019: 34).

Psikolojik işlev, birey için en önemli işlevlerden biridir. Birey aile ortamında kazandığı duygular ile hayatının akışını şekillendiren bir noktadadır. Psikolojik işlev ile aile, sevgi, şefkat ve güven duygusu kazanır. Birey doğduğu an savunmasız, korumasız ve bakıma ihtiyaı vardır. Aile ile bu eksikleri duygusal bağ ile geliştirir, aile desteği ile büyür. Çocukların en temel ihtiyaı sevilme ve kabul görmektir. Birey dünyaya geldiği zaman ilk anne sevgisi ile hayata bağlanır. Anne şefkati, temel psikolojik ihtiyaçları karşılayarak sağlıklı bir karakter oluşumuna katkı sağlar. Anneden aldığı sevgi ile dış dünyaya karşı kendini korur, duygusal dayanıklılığı artar ve bağımsız hale gelir. Aile ortamında sevgiyi gören ocuk zgven ve öz saygısını güçlendirir. Sevgi ile büyüyen çocuklar sağlıklı kişilik özelliklere sahip olurlar (Yayman, 2019: 35).

Dünya'ya geldiği andan itibaren herhangi bir bilgi sahibi olmayan bireyler aile sayesinde ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri kazanır. Bireye gelişimini kazandıran aile, aynı zamanda topluma uyum sağlamasında da önemli bir rol oynar. Güçlü aile yapısına sahip olan bireyler kendi varlıklarının bilincinde olup, ailelerini korumak ve desteklemek için çaba harcarlar (Alacahan, 2010: 290).

Eğitim ilk başta ailede başlar. Ebeveynler yaşamları boyunca olan tecbelerini bir sonraki nesille aktararak eğitim faaliyeti gerçekleşmiş olur. Aile parçalanmayan, bütün halinde olan bir kurumdur. Aile içerisinde gerçekleşen olumsuzluk bütün aile bireylerini etkiler (akır, 2019: 8).

Aile işlevlerinde, birey ailesi sayesinde sosyalleşmeyi ve kültürleşmeyi öğrenmesi önemli bir yer kaplar. Bireyler ilk olarak aile ortamında içinde bulunduğu toplumun kuralları, değerleri, yargıları ve davranışları öğrenir (Işık, 2006: 22).

Ailenin sahip olduğu sosyo-ekonomik düzey, bireylerin psikolojileri, aile içi ilişkileri, kişilik gelişimlerini doğrudan etkiler. Yeterli maddi gelire sahip aileler, çocuklarına gerekli bakım ve beslenme imknlarını sağlayarak onların bedensel ve ruhsal gelişimlerini destekler. Ailenin sosyo-ekonomik durumu ile sunulan imkanlar sayesinde ocuk iyi bir şekilde yetiştir. Ebeveynler çocuklarının bilgi düzeylerini, problem çözme becerilerini ve ihtiyaçlarının eksiksiz karşılanmasını sağlar (Zengin, 2013: 25).

2.1.3 Ailenin sosyolojik ve psikolojik boyutu. Aile kurumu toplumun en küçük birimi olmasının yanında bireylerin kendilerine özgü karakter özellikleri, kimlikleri kazandırır. Aile ortamının huzuru ve mutluluğu ile bireyler ruhsal sağlıklarını şekillendirirler. Psikolojik işlevler ile karakterlerini şekillendiren bireyler, yaşamları boyunca ailede edindiği değer ve yargılarla, alışkanlıkları ve yaşadığı ilişkilerden etkilenir. Bireylerin çocukluk dönemlerinde kurduğu benlik yapısı, anne, baba ve yakın akrabaları ile şekillenir. Bireyin kendinden bir önceki kuşağın psikolojisi, ruhsal açıdan çok önemli bir rol oynar ve birey yaşamını geride kalan etkilerle sürdürür. Aile ortamında bireyler duygusal ve cinsel ihtiyaçlarını karşılarlar aynı zamanda aileden sevgi, güven, bağlanma, korunma ve destek gibi temel ihtiyaçlarını karşılarlar. Bireyler aile ortamında edindiği mutluluk ile psikolojik açıdan tatmin olduklarında sağlıklı birey olurlar, gelişimlerini güvenli bir ortamda tamamlanır ve aile birliği devamlılığını korur (Şıvkın, 2014: 22). Ebeveynler çocuklarının yanında konuştuklarına, hareketlerine ve tutumlarına çok dikkat etmelidir çünkü çocuklar anne babalarının ilişkilerini gözlemler ve dikkat ederler. Eşler arasında oluşan çatışmalardan çocuk çok etkilenir ve davranışları olumsuz olur. Çocuk çevresine karşı uyumsuz ve davranış bozukluklarında bulunur (Şıvkın, 2014: 23).

Biyolojik anlamda farklılıkları olan kadın ve erkeğin, psikolojik açıdan da farklılıkları mevcuttur. Bu biyolojik farklılıklar sonucu aile ortamında rol dağılımlarını oluşturur. Cinsiyet kimlikleri, anne ve babanın oluşumunu şekillendirir ve cinsiyet farklılıkları bununla ilişkilidir. Toplumlar zaman ile değişim gösterebilir de kadın ve erkek arasındaki farklar değişmez. Biyolojik ve psikolojik anlamda kadın ve erkek birbirlerini tamamlayıcı özelliklere sahiptir (Şıvkın, 2014: 24). Aile ortamında yaşanan çatışmaların sebeplerinden biri kadınların, erkeklerin onları dinlemediği ve anlamadığı yönündedir. Kadınların psikolojik anlamda daha sağlıklı oldukları zamanlar paylaşım ve yakınlık kurdukları zamandır ancak erkekler ise güçlü ve ailesine yeterli hissetmesidir. Kadın ve erkek arasında hayattan aldıkları doyum farkı vardır. Erkek başarı ile bunu sağlarken kadın ise değer görerek sağlar. Erkek psikolojik açıdan güven ve takdir görmeyi isterken kadın ise dinlenildiği zaman daha iyi hisseder (Şıvkın, 2014: 25)

Ailenin sahip olduğu, ekonomik durum, sosyal çevre, karakter özellikleri, genetik etkenler, aile içi iletişim şekli sağlıklı ve sağlıksız aile dinamiğine sahip olmalarında etken durumlardır. Sağlıklı aile yapısına sahip olan bireylerin psikolojik

açından mutlu, sevgi, saygı, güven ve hoşgörü içinde olurlar ve birbirlerini duyar, dinler ve sorumluluklarını yerine getirirler. Sağlıksız aileler ise genelde huzursuzluk içinde olup birbirlerine karşı yerine getirilmesi gereken sorumlulukları gerçekleştirmez ve mutsuz bir yapıda olmalarına rağmen bu durumu devam ettirirler. Sağlıklı aileler birbirlerinin gelişimlerini destekler, duygusal bağlarını sürekli geliştirir ve ruhsal açıdan daha iyi olması için her türlü destekte bulunurlar. Sağlıksız bir ailede yetişen çocuklar ise psikolojik anlamda çok yıpranmış ve benlik gelişimi tamamlanmamış olur (İkiz, 2009: 57).

Toplumun ihtiyacı olan üreme, korunma, barınma, paylaşma, güven, kendini geliştirme gibi temel ihtiyaçları yerine getirilen aile kurumu bireylerin biyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayan temel bir yapıdır. Aile kavramı toplumlar arası farklılık gösterse de üreme nesli boyunca devamını sağlama, sevgi ve güven ortamını sağlama, bakımı ve eğitimi üstlenme, ekonomik ve eğitimsel eksikleri tamamlama, psikolojik destek gibi evrensel özelliklere sahiptir (Zengin, 2013: 37).

Aile kurumu aile sistemi kuramcıları tarafından, sosyal çevresi ile etkileşim ve iletişim içerisinde olan sürekli kendini geliştiren bir sistem olarak görülür. Aile içi kurulan iletişim biçimi çocuklar için önemli bir rol oynar ve o iletişim çocuğun sosyal becerilerini geliştirir. Psikolojik açıdan mutlu hisseden ve olumlu ilişkiler kuran ailelerde problem çözme ve çatışma yönetimi gibi becerileri gelişmiş olur (Dere, 2023: 38).

Birey, aile sayesinde hayatın merkezinde kalır ve yaşamını sürdürüp, çevresine uyum sağlayabilmesi için temel bir ihtiyaçtır. Psikolojik boyutta etkisi büyük olan duygusal gelişimlerin tamamlandığı aile ortamında birey, mutluluğu ve acıyı öğrenir. Aile küçümsenecek basit bir sosyal kurum değildir. Çok eski zamanlara ve ideolojik bir yapıya sahiptir, biyolojik değil sosyal bir yapıdır (Çelik, 2013: 15).

Aile biçimleri ve fonksiyonları, farklı kültüre sahip olan ve aynı kültüre sahip olan ailelerde bile farklıdır. Bu farklılıklar sonucu aile içi roller ve iletişim şekli değişir. Bireyler ailede mutlu oldukları konuları farklılaşır ve böylelikle psikolojik olarak farklı etkilenirler (Çelik, 2013: 16).

Aile üzerine yapılan araştırmalar sosyoloji, psikoloji, sosyal psikoloji, antropoloji gibi bilim alanlarında incelenmiştir. Antropoloji alanında uzmanlaşmış kişiler aileler arası kültür farklılıklarını incelerken, sosyal psikologlar ve sosyologlar daha çok aile yapısı, işlevi ve fonksiyonlarına odaklanır. Aile üzerine uzmanlaşan

psikologlar ise daha çok bir ailenin sağlıklı ve sağlıklı ilişki dinamiklerine odaklanırlar. Toplumun en küçük birimi olarak kabul edilen aile için sosyal psikologlar, sosyal ve farklı bireyler ile yaşanan sorunlar ve çatışma dönemlerinde verdikleri tepki ve aile içi iletişim ve bunalım içerisinde oldukları zaman verilen tepkiler üzerine birçok araştırma ve çalışma yapmıştır. Yapılan çalışmalar sonucu ailelerin problem çözme ve karar alma süreçleri üzerinde yoğunlaşmış, aile bireylerinin rollerinin eşit bir şekilde paylaşımında önemi üzerine durmuşlardır (Torun, 1995: 17).

2.2 Aile İçi İletişim

İletişimin gerçekleştiği durumlar, vücut dili, ses, görüntü, metin gibi araçlarla düşünce ve duygular edilir. İnsanın olduğu ve etkileşim yaptığı her alan alıcıya bir iletişim sürecini aktarır aynı zamanda aldığı her mesaja geri dönüş yapmaktadır. İletişim kurmanın en önemli yolu dildir ancak görsel iletişim dil ile kurulan iletişimden daha genel geçerdir (Dursun, 2013: 1).

Ailede olan düzen ve aile bireylerinin arasındaki bağılılıkta en etkileyici durum iletişimdir, böylelikle bireyler arası 'ilişkisel şema' daha sağlıklı bir şekilde kurulur ve gelişir. Aile içi iletişim teorisi ailenin tüm fertlerini etkileyen, ilişkilerini düzenleyen, sosyallik ve tecrübelerine bağlı olan kültürel normlar ile ilgilidir (Özmen, 2015: 6). Aile içi iletişim teorisi dikkatli incelendiği zaman iki özellik değerlendirilmiştir, bu özellikler Uyumluluk odaklı aile ve Diyalog odaklı ailedir. Uyumluluk odaklı ailede süreç çocuk için biraz olumsuzdur. Çocuk için olumsuz olan aile ortamında ebeveynler, çocuğun sosyal ilişki kurmasını desteklemez, onaylamaz, aile içi iletişimde olabilecek çatışmalardan kaçınır ve aile bireyleri açık iletişimi tercih etmez. Böylelikle duygularını dışa vurmaya uygun bulmaz ve ev içinde daha hiyerarşik bir düzen mevcuttur. Diyalog odaklı aile de ise ebeveynler uyumluluk odaklı ailenin tam tersine daha iletişim içinde olup çocuklarının sosyal, duygularını açık şekilde dile getirebilen, problem çözme becerisi yüksek bireyler olmasını isterler (Özmen, 2015: 7).

İletişim, bireyler arasında gerçekleşen yorumlamaya ve düzenlenmeye açık, kişiler arası paylaşımda bulunarak ilerleyen bir süreçtir. İletişimde sembollerle karşı tarafa mesajın aktarılması sembolik olduğunu düşünenlerin kanıtı olmuştur. İletişim, dijital ve analog kodlardan oluşur. Dijital kodlar, kültürlere göre oluşan sözel ifadeleri içerirken, analog kodlar jestleri, mimik ve göz olayları gibi sözel olmayan ifadeleri

içerir. Özellikle aile içinde önemli olan analog kodlar, örneğin yeni doğan bir bebekle iletişimde neredeyse tamamen kullanılır; Bebek bütünüyle ailenin ifadeleriyle yüzleriyle iletişim kurar (Canlı, 2019: 30).

Aile içinde kurulan iletişimde, tüm aile üyelerinin bir bütün olarak ele alınması oldukça önemlidir ve aile içerisinde kurulan iletişim kalıpları ile içsel süreçleri ve modelleri hakkında bilgi edinilmesini sağlar. Bu süreçte, aile üyelerinin rollerinin belirleyici bir rolü vardır; iletilen mesajlar, anne, baba ve çocukların sorumluluklarını ve görevlerini şekillendirip daha sağlıklı iletişimin devamlılığını sağlar. Çocuk, ev içerisinde anne-çocuk, baba-çocuk, ebeveyn-çocuk ile maruz kaldığı iletişimlerle aile yapısı ve sistemini öğrenmesinde yardımcı olur ve aynı zamanda aile ortamında maruz kaldığı iletişim kalıplarını benimseyerek daha sonrasında da bu iletişim kalıpları ile sürekliliği sağlar (Canlı, 2019: 31).

Aile ortamında sergilenen tutum ve tavırlar çocukların yaşamı boyunca sosyal becerilerini etkilemekte olup, bir ortamda bireysel düşünceler ve yaşam tarzlarını sürdürmelerini etkiler. Açıkça ifade etmelerini sağlayacak en önemli nokta aile ortamında daima destekleyici ve cesaretlendirici bir tutumda olmaları gerekmektedir. Aile ortamını gözlemleyerek büyüyen çocuk bu ortamda kurulan iletişim şemalarını değerlendirme becerisini kazanır ve farklı aile ortamlarını görerek bu becerileri geliştirir (Canlı, 2019: 32).

İletişim sayesinde bireyler bir bütün halinde olup başkalarıyla etkileşim kurma, bağlantı sağlama ve bilgi paylaşma imkânı tanır ve iletişim sayesinde ilişkilerin devamlılığı sağlanır. Aynı zamanda bireyler kurdukları iletişim ile mutlu ve mutsuz olması için etken bir sebeptir. Ancak eşler birbirleri ile açık ve olumlu bir iletişim kurmadığı zamanda, sağlıklı bir iletişimden uzak olan aileler arasındaki sorunlar, aile içi kurulan iletişimlerde anlayışlı bir şekilde yönetilmediğinden genellikle tartışma biçimleriyle ilgilidir ve tartışmaların büyümesindeki sebep para, çocuklar gibi sorunlardan dolayı değil aralarında geçen iletişim dilindendir. Eşlerin rahatsızlıklarını ifade edebilmesi ve sağlıklı bağlar kurabilmesi için iletişimi artırmak gereklidir. İletişim, değişim ve sağlıklı ilişkiler için temel faktördür (Karadağ, 2015: 32).

Birbirleri ile açık, net ve doğrudan iletişim kuran aileler daha sağlıklı ilişkiler içerisinde ve böylelikle aile içi dinamik daha güçlü bir bağa sahip olabilmektedirler. Sağlıklı iletişim kuran aileler genellikle yaşadıkları duygu durumu ve gün içerisinde yaşadıklarını birbirleri ile paylaşmaktan çekinmez aksine destekleyici bir tutum

sergilerler. Bunun sonucunda ebeveyn ve çocuk daha bilinçli ve sorumluluk duyguları gelişmiş olur (Karadağ, 2015: 33).

Bireyin aile içi iletişimi sağlıklı bir şekilde öğrendiği ve uyguladığı süreçte diğer bireylerle olan iletişimi ve uyumu olumlu yönde etkilenir. Aile ortamında bireylerin iletişimlerinin sağlıklı olması duygu ve düşüncelerini iyi bir şekilde ifade edebilirken aynı zamanda karşısındaki bireyi iyi bir şekilde dinlemesinden dolayıdır. Aile içi iletişim, kişilerarası iletişim sürecinin başlangıcı olup bu sürecin en samimi halidir. Aile bireyleri birbirlerini yakından tanır, derin bağlar kurar ve doğrudan benlikleriyle iletişim sağlar; bu da rol ve maskelerin ötesinde bir etkileşim sunar. (Çalışkan ve Aslander, 2014: 268)

Zaman içerisinde değişen toplum ve aileler sonucunda aile içi bireylerin iletişim, etkileşim ve rollerinde çatışmalar meydana gelmektedir. Kadınların ve erkeklerin iş hayatında aynı anda var oluşlarının artmasıyla ev içindeki düzen farklılıkları ile kültürel ve rollerin aktarımında kuşaklar arası çatışmalar ortaya çıkmaktadır. Bunun sonucunda sosyal ve ruhsal sorunlara yol açabilmektedir (Ünlü, 2007: 66).

Değişen ve gelişen toplum sonucu her alanda ve ortamda düzenli kullanılan teknoloji ve iletişim araçları ile aile yapısında değişiklikler gözlemlenmiştir. Yapılan araştırmalar sonucu bu durum aile içi iletişimi olumsuz yönde etkilemektedir (Dilber, 2019: 335) Aile bireylerinin birbiri ile geçirdiği ortak zaman azaldığı süreçte iletişimlerinin ve aralarındaki bağlarda sorunlar meydana gelmektedir. Böylelikle duygusal eksiklikler ve zayıf iletişim görülür (Dilber, 2019: 336)

2.2.1 Ailede iletişimin önemi. Sağlıklı bir şekilde iletişim kuran aileler, diğer ailelere nazaran birbirleri ile açık, doğrudan ve sürekli iletişim kurduklarından kaynaklı daha güçlü bir bağları vardır ve böylelikle birbirlerine karşı daha anlayışlı, saygılı ve dinleyicidirler. Bunun sonucunda duygularını, düşüncelerini, korku ve sevinçlerini özgürce paylaşırlar. Aile bireylerinin arasında dürüst ve sağlıklı iletişim sonucu hayata daha bağlı ve mutlu hissederler (Çalışkan ve Aslander, 2014; 264).

Çocukların duygusal gelişiminde aile içi iletişim, bağlanma ve sağlıklı ilişkiler kurma becerileri üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Özellikle annelerin, duygusal yakınlık kurma, güven sağlama, disiplin ve ilgi gösterme gibi tutumları, çocukların özsaygısını ve duygusal güvenliğini destekler. Bu unsurlar, çocukların kendilerini

güvende hissetmelerine ve anlamlı ilişkiler geliştirmelerine zemin hazırlar. (Aygün, 2024: 48)

Bireyler arası ilişkilerin en belirgin şekilde gözlemlendiğı alan aile içi iletişimidir. Eşler arasındaki ilişkilerde iletişimin derinliğini ve kalitesini belirleyen en önemli faktörlerden biri, evliliğe atfedilen anlamlardır. Bu anlamlar; sevgi, bağıllık, çocuk sahibi olma arzusu, toplumsal statü kazanma ya da ekonomik güvence sağlama gibi çeşitli beklentilerle şekillenebilir. Uzun süren evlilikler üzerine yapılan araştırmalarda ebeveynler ve çocukları arasında daima açık ve etkili iletişim, saygılı tutumlar, rollerin doğıru bir şekilde yerine getirilmesi ve oluşan problemler ile çözüm odaklı yaklaşılmasındandır ve bunun sebebi de aralarından iletişimin daima sağılıklı bir şekilde ilerlemesidir (Atan, 2016: 13).

Kurulan iletişimlerde bireylerin hissetmiş olduğı öfke, sinir, kaygı, mutluluk ve mutsuzluk gibi duyguların söz ya da davranış olarak sadece etkilemesi mümkün değıldir aynı zamanda bu söz ya da davranışlara bireyin yüklediğı anlamlardır. Başka bir deyişle, olaylara verdiğimiz tepkiler ve düşüncelerimiz, doğrudan başkalarının eylemlerinden değıl, kendi içsel değıerlendirmelerimiz ve bakış açımızdan şekillenir (Atan, 2016: 14).

İletişim, bireylerin günlük yaşamında önemli bir rol oynar ve alıcı ile gönderici arasında bir etkileşim sürecidir. Aynı şekilde, okul ve aile arasındaki öğırenci köprüsü de bu etkileşimi güçlendirir. Bu bağı, öğırencinin hem akademik hem de sosyal gelişimini desteklerken, aile ve okul arasındaki iş birliğini artırır. Böylece, ortak bir hedef doğrultusunda hareket ederek öğırenci için daha destekleyici ve bütüncül bir öğırenme ortamı oluşturulur. (Binicioğılu, 2010: 18).

Aile içi iletişim üzerine yapılan birçok araştırma sonucunda elde edilen bilgilerin, evlilik öncesi birliktelik ve uzun süren ilişkilerin evlilik kalitelerini arttırdıkları yönündedir. Aile içi iletişiminin iyi olduğı evliklerdeki bireylerin kök ailelerinde iletişimin gayet iyi olduğı aynı zamanda birbirlerine karşı saygılı ve dinleyici bir tarafta olup bununla birlikte aile bireyleri birlikte birçok aktivite yaptıkları ve etkileşim içinde oldukları gözlemlenmektedir. Birey farklı kültürde yetişmiş olsa bile dini ve siyasi gibi birçok konuda özgürce tartışabildiğı ve birbirlerini dinledikleri bir ilişkide olup saygı çerçevesinden çıkılmadığı gözlemlenir (Karaman, 2013: 62)

Aile ilişkilerinin temel dayanağı saygıdır. Aile içi iletişimde de tıpkı sosyal ilişkilerde olduğu gibi, aile bireyleri de birbirlerinin varlığına ve kişiliğine saygı duyarak ilişkilerini sürdürebilir. Saygı, aile içindeki uyumun en önemli şartıdır (Karabacak, 2015: 46). Evlenmeden önce çiftler birbirine karşı daha anlayışlı ve uyum içindedir ancak evlendikten sonra aile içinde çatışmaların yaşanması çok muhtemeldir. Yıkıcı sonuçlar elde etmemek için aile içi bireylerin tartışma sırasında kullandıkları iletişim diline özen göstermelidir (Karabacak, 2015: 46).

Her birey, farklı aile yapıları ve karakter özellikleriyle büyüdüğü için evliliklerde iletişim kurma biçimleri ve huzurlu bir ortam oluşturma süreçleri de farklılık gösterir. Aile bireylerinin olumlu tutum sergilemesi ve iyi bir iletişim kurmayı hedeflemesi, yaşanabilecek çatışmaların önüne geçerek ilişkide daha fazla esneklik ve daha az kırılganlık sağlar (Karabacak, 2015: 47).

Evlilikte çatışmaların temel sebeplerinden biri, çiftlerin birbirini yeterince dinlememesi ve duygu ya da düşüncelerini açık bir şekilde ifade edememesidir. Sağlıklı bir iletişim, sorunların çözümünde kilit rol oynar. Aynı hayatı paylaşan ve aile olan bireylerde de birçok konuda ortak noktaya ve keyfe düşkün olmasına rağmen çatışmaların olmaması pek mümkün değildir. Aile içi bireylerde çatışmaların başlangıcı olaya değil de olay sırasındaki kullanılan ifadelerden dolayıdır. Aile birliğinin devamlılığı için bireyler birbirlerine karşı kullandıkları cümlelere ve aynı zamanda aralarındaki iletişimi nasıl daha iyi bir yöne çevirmeleri gerektiğinin farkında olmalıdır (Karabacak, 2015: 48).

Genel olarak bireylere bakıldığı zaman aralarındaki çatışmaların çıkmasındaki en büyük sebep iletişim problemlerinden dolayıdır (Durğun, 2016: 86). Aile içi bireylerde ve bireylerin sosyal hayatlarında oluşan iletişimden dolayı çıkan sebeplerde, farklı kültür ve toplumdan bakış açılarının olmasıdır (Durğun, 2016: 88).

2.2.2 Ebeveyn- ebeveyn iletişimi. Birbirleri ile açık net ve doğrudan iletişim kuran aileler sağlıklı yapıda olan ailelerdir. Sağlıklı yapıdaki aileler genelde katı değil esnek kuralları olan ve birbirlerine seçme hakkı tanıyan ailelerdir. Sağlıklı bir iletişim yapısına sahip olan ailelerin aralarında duygusal bağ oldukça yüksek olup bu ailelerde bireyler rollerinin sahip olduğu sorumluluğu yerine getirir. (Bilgili, 2020: 18). Ebeveynlerin kendi aralarındaki olumlu iletişimden kaynaklı hem kendilerini daha mutlu hisseder hem de partnerini mutlu etmeye çalışır. Ebeveynlerin arasındaki bu

olumlu bağı gören çocukların sosyal hayatlarında özgüvenli ve hayat endişesinin az olduğu görülmektedir (Bilgili, 2020: 20).

Ebeveynlerin birbirlerine karşı her zaman kişisel alanlarında rahat olmalarına izin vermeli ve kendi sosyal çevresindeki arkadaşlarıyla vakit geçirmelerine imkân tanınmalıdır. Böylelikle ebeveynler birbirlerine karşı daha açık ve anlayışlı olurlar. Uyum içerisinde evliliklerini sürdüren ebeveynler, düşüncelerinin ve davranışlarının benzer olduğundan daha anlayışlı bir tutum ile isteklerine öncelik verir, daha duyarlı olur ve ailesine zaman ayırma konusunda daha başarılı olurlar. Evlilikleri mutlu bir şekilde devam ettiğinden birlikteliklerinin daha uzun yıllar sürdüğü gözlemlenmiştir (Yuvauç, 2021: 301). Ebeveynler çatışma sırasında ve daha sonrasında aralarında kullandıkları iletişim tarzı çok önemlidir. Bu iletişim tarzı ile ebeveynlerin kişilik özelliklerini, çatışmayı yönetme biçimlerini ve evlilik doyumlarını gözlemlenebilir (Yuvauç, 2021: 301).

Ebeveynler arasında oluşan çatışmaların çoğu kişisel isteklerin engellenmesinden kaynaklanıyor. Ebeveynlerden birinin diğerinin eylemlerine müdahale sonucu aralarında çatışma gerçekleşiyor. Bireyler hayatlarındaki özgürlüklerine alıştıktan sonra aynı ev içerisinde bulundukları zaman bu müdahale edilmesi aralarında iletişim sorunlarına yol açıyor. Aynı zamanda ebeveynler arasında oluşan farklı hedef ve ihtiyaçların olmasından dolayı da sorunlar meydana gelmektedir. Ev içerisinde gerçekleşen çatışmaların artması ile ev içerisinde ayrışmalara yol açar ve çözüme ulaşmayan problemler, ebeveynlerin davranış ve ruhsal davranışlarında problemlere yol açabilmektedir (Genç ve Veli Baki, 2017: 304).

Sağlıklı bir aile ortamında olması gereken en temel nokta ebeveynlerin mutluluk ve huzura dayalı olan aralarındaki karşılıklı sevgi, saygı ve güvendir. Sağlık aile ile büyüyen çocuklar ileride daha sağlıklı birey olurlar. Her birey farklı olmasından kaynaklı ebeveynler arasında çatışmaların yaşanması muhtemeldir ancak yaşanan çatışmaları sağlıklı bir iletişim ile çözme becerilerinin olması gereklidir (Aluş, 2016: 72).

Ebeveynlerin evliliklerinin uyum içinde olması, her ne kadar farklı duygu ve düşüncelere sahip olsalar da aralarındaki uyum ve anlayış sayesinde mümkün olur ve bu da uzun birlikteliklerine katkı sağlar. Ev içerisinde olan çocukların sağlıklı bir şekilde yetiştirilmesi için ebeveynlerin ekonomik konular, değerler ve ev işlerinde uzlaşmacı olmaları gerekir. Bu koşullardan herhangi biri değiştiğinde ise problemleri

açık bir şekilde konuşmaları, aralarındaki çatışmaları azaltır. Ebeveynlerin evlenmeden önceki yaşadıkları ilişki içerisinde birbirlerini çok iyi tanımaları önemlidir. Evlilikte oluşacak problemleri öncesinde tartışmalı, empati kurmaları, çözüm odaklı olmalı ve suçlayıcı olmamaları gerekmektedir ve bu sayede evliliklerinde iletişimleri çok daha iyi olur. Ebeveynlerin ilişkilerinin daha sağlıklı olabilmesi için daima destekleyici tutum ile yaklaşmalılar (Aluş, 2016: 74).

Bireylerin gerçekleştirdiği evliliğin kalitesi tamamıyla evliliklerinin uyumu, doyum ve bütünlüğüyle alakalıdır. Evlilik uyumları üzerine yapılan araştırmalar da bireylerin hissettikleri doyum ve mutluluk noktalarıdır. Bununla birlikte bir diğer araştırmalar ise uyum sonucu çatışmaların azalması ve iletişim eksikliğinin ortadan kalktığı gözlemlenmiştir (Bozkurt, 2014: 22).

Farklı karakter yapılarına sahip olan bireylerin en önemli özelliklerinden biri kendi aralarında uyumlu olmalarıdır. Bu uyum sayesinde daha sağlıklı bireyler olup hayatlarını daha mutlu bir şekilde geçirirler. Bireylerin uyum yeteneklerinden dolayı farklı bireylerle evliliklerini devam ettirebilirler. Bu yüzden ebeveynler uyum içerisinde geçirdikleri evlilikleri ile zihinsel ve bedensel olarak sağlıklı bireyler olurlar (Akkaş, 2014: 9)

Ebeveynlerin geçirdikleri birliktelik boyunca evlilik kalitesi çok önemlidir. Evlilik kalitesi eşleri birbirleri olan uyum, iletişim, doyum ve mutluluk gibi faktörler ile değerlendirilir. Bunlardan en önemlisi ebeveynlerin uyumu olup bu sayede mutlu bir evlilik ve sağlıklı iletişim kurarak evliliklerinde doyumlarını beslerler. Birliktelikleri uzun yıllar süren ebeveynlerin, birbirleri ile uyumlarına dayanır ancak çatışma yaşayan çiftlerin destek almaları çok önemlidir. Böylelikle iletişim becerilerini geliştirebilir, problemlerini doğrudan aktarabilir ve çözüm odaklı tutum sergilerler (Akkaş, 2014: 11).

Evlilik, iki kişinin yaşamlarını birleştirerek birlikte bir yolculuğa çıktığı hem duygu hem de sorumluluk paylaşımını gerektiren bir süreçtir. Ebeveynler arasında gerçekleşen evlilik, bir öğrenme ve büyüme süreci olarak görüldüğünde hem bireylerin hem de ilişkinin gelişmesi için bir fırsata dönüşebilir. Ebeveynler ikili ilişkilerinde daima eşine karşı anlayışlı ve paylaşımda bulunan bir tutumda olmalıdır. Bu davranışlar sonucunda ebeveynler arasında kurulan anlayışlı tavırlar ile sağlıklı bir aile oluşur. Bu ilişki, sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için sürekli bakım, çaba ve anlayış ister. Ebeveynler arası iletişim ve duygu aktarımı önemlidir ve bu sayede

empati, saygı, karşılıklı destek ve ortak bir yaşam vizyonu, ilişkinin güçlenmesini sağlar. Her evlilikte çatışma yaşanması muhtemeldir ama karşılıklı anlayış ve uyum ile ebeveynlerin yaklaşımı daha farklı bir şekilde sonuçlanır. Her birey farklı kültürlerde doğup, büyümüş olsa bile evrensel olan değerler ve tutumlar ile iletişimlerini güçlenir (Şıvkin, 2014: 41).

Ebeveynlerin aralarındaki sağlıklı iletişim ile çocuklarına çok iyi bir rol model olurlar. Ev içerisinde huzurun sağlanması ebeveynler birbirlerinin özel alanlarına saygı duyup, zaman ayırmasıyla sağlanır. Kişisel alanlarını korumaları iletişimlerinin daha sağlıklı bir şekilde ilerlemesine destek olur (Alp,2021: 17).

2.2.3 Çocuk- çocuk iletişimi. Çocukların fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimlerinde aile ortamının, aile yapısının, ebeveyn- çocuk ilişkisinin önemi büyüktür. Çocuğun ilerdeki karakterinin şekillenmesi için bu tür faktörlere dikkat edilmelidir. Ailenin sahip olduğu sosyo-ekonomik ve kültürel yapı, ev içinde gerçekleşen iletişim biçimleri, çocuk yetiştirme tarzları, ebeveynlerin bilgi, tutum ve inançları içinde bulunulan çevre, ebeveynlerin çocuğa sunduğu fırsatlar ve çeşitli olanaklar; çocuğun gelişimini etkileyen başlıca faktörler arasında yer alır. Çocuğun hayatı boyunca kuracağı iletişim şekli aile ortamında gördüğü ve rol edindiği ile alakalıdır (Arabacı ve Özyürek ve Kahraman, 2022: 657).

Aile içindeki çocuk-çocuk iletişimi çocukların sosyal çevreleri, ilişkileri ve hayat koşullarında önemli rol oynar. Ailede doğan çocukların doğum sıraları da kişilik özelliklerinde değişiklik gösteren faktörler oluşturur. Çocuklar bir kardeşinin olmasından rahatsızlık duyabilir ve bu durum ruhsal sorunlara yol açabilir. Çocuk tek çocuk olmaya alıştığında yeni bir kardeş doğumu, büyük olan çocukta davranışsal farklılıklara yol açabilir ve ebeveynleri ile çatışmalara sürükleyebilir. Bu durumda ebeveynlerin rolü önemlidir. Kardeşler arasındaki iletişimi ve etkileşimi doğru ve sağlıklı bir şekilde ayarlamaları gerekmektedir. Ebeveynlerin verdiği ilgi çocuklar arasında eşit olmalı, bebek yeni doğduğu için büyük çocuktaki ilgi eksilmemelidir (Türkel,2010: 15). Çocuk- çocuk ilişkisi ve iletişimi değişkenlik gösterebilir. Bazı zamanlar sevgi dolu tutumlarda bulunurlarken bazen ise aralarında çatışmalar gerçekleşebilir. Tek çocuklar diğer kardeşli çocuklara göre daha bağımsız, bireysel ve uyum içinde davranış sergilerler (Türkel, 2010: 15).

Ebeveynler aslında çocuklarının iletişim şekillerini biçimlendirmektedir. Bir ebeveyn aile içerisinde karakter aktarımını nasıl bir şekilde çocuklara ve eşine aktarıyorsa çocuklarında kendi aralarındaki aktarım biçimi o şekilde olur. Çocukların anne ve babada gördükleri duygu ve düşüncelerin aile ortamında açık ve doğrudan ifade etmesi çocukların duygularını ifade etmesinde kolaylık sağlar. Duygularını doğru bir şekilde aktaran ebeveynlere sahip olan çocuklar ilerideki yaşlarında duygu ve düşüncelerini aktarmada daha başarılı olur ve daha doğru kararlar verirler (Arabacı, 2011: 37). Sağlıklı bir aile yapısına sahip olan çocuklar, diğer şartlara sahip olan çocuklara göre gelişimlerini düzgün bir şekilde tamamlar ve kişilikleri daha olumlu olur. Sağlıklı iletişim kurulan aileler hem çocuklar için hem de ebeveynler için olumlu geri dönütleri olur (Arabacı, 2011: 38).

Sağlıklı iletişimin olduğu aile de çocuk-çocuk iletişimi de kardeşler arasında saygılı olduklarının anlamıdır. Birbirleri ile doğru ve açık bir şekilde iletişim kuran ailelerde saygı ve mutluluğu beraberinde getirir. Çocuklar rol model edinmede ebeveynlerini örnek alır. Ebeveynler kendi aralarındaki iletişim tutumları nasılsa çocuk-çocuk iletişimi de o şekilde olur. Kardeşler arasında saygısızlık olduğu zaman ise ebeveynlerin çocuklarının dinleyici ve anlayıcı bir konumda olması gerektiğini dile getirmelidir. Çocuklar arasında daima eşit davranılmalı, hiçbir çocuk kendini diğerinden eksik hissetmemelidir ve adaletli bir tutum sergileyerek oluşabilecek çatışmaların önüne geçilmelidir. Ebeveynler, çocuklarının yaşamları boyunca önüne çıkabilecek sorunlara karşı problem çözme yeteneklerini geliştirmeli, yapıcı bir tutum ile hareket etmeleri gerektiğini öğretmelidir. Böylelikle, bu tutumlar sayesinde çocuk-çocuk arasında bir bağ oluşturmayı ve etkili bir iletişim geliştirmeyi sağlar (Arabacı, 2011: 39).

Aynı anne ve babayı ya da yalnızca bir ebeveyni paylaşan bireyler kardeş sayılır. Ebeveynlerin çocuk yetiştirmesindeki önemini ve kardeş ilişkilerini sadece aile içinde değil toplumda da yeri görülür, Çocuk-çocuk iletişimi üzerinde yapılan araştırmalarda Cicrelli (1994), kardeşliğin yalnızca biyolojik bağ ve evlat edinilmesiyle oluşabileceğini söylemektedir. Çocuk-çocuk arasında yaş farkı ve iletişimden kaynaklanan kıskançlık ve çatışmalar meydana gelebilir. Sürekli iletişim halinde olan çocuklar birbirleri ile daha çok şey paylaştıklarından dolayı daha iyi anlaşır ve olumlu bağ oluşur ancak bazı durumlarda bu etkileşimler arasında olumsuz durumlar yaratmaya sebep olur. Psikolojik olarak daha sağlıklı bireyler kardeş

ilişkilerinde ve iletişimlerinde daha az çatışma ve tartışmaya yol açar ve böylelikle olumlu kardeş ilişkilerine ve kendi hayatlarında daha özgüvenli bireyler olur. Kardeşler birbirlerini tamamlayıcı özelliğe sahiptirler. Aile içerisinde olan bir çocuk diğer çocuğa göre kişilik özellikleri açısından farklıdır. Bu kişisel farklılıklar çatışmalara, problemlere ve kıskançlığa yol açabilmektedir (Yıldırım ve Sezer, 2018: 89).

Çocuk-çocuk ilişkisinde genelde belli başlı duygular bulunur bu duygulardan biri kardeşine karşı nasıl bir duygu hissettiğini anlamlandıramamaktır ve diğer duygular ise pozitif ve negatif duygulardır. Kardeşlik ilişkisinde genellikle kadınlar nasıl bir duygusunun olduğunu erkeklere karşı daha farkındadırlar. Kardeşlik ilişkisi yetişkinlik döneminde hastalık başta olmak üzere ulaşım gibi konularda yardımlaşarak devam eder. Kardeş olmak sadece çocukluk ve ergenlik dönemlerinde değil hayat boyu devam eden bağıdır. Ebeveynler tutumlarını çocuklar arasındaki eşit ve adaletli bir şekilde gerçekleştirmeli. Eğer çocuk-çocuk arasında yaklaşım farkı bulunduğu zaman çocuk- çocuk iletişimde farklılıklar oluşur ve çatışmalara yol açar (Yıldırım ve Sezer, 2018: 89).

2.2.4 Ebeveyn- çocuk iletişimi. Ebeveynler çocuk sahibi olmak istediklerinde aslında kendilerine yeni sorumluluklar ve roller edinmiş olurlar. Bebek bir süre duygularını ağlayarak bakımından sorumlu olduğu kişilere ifade eder. Bebeğin ihtiyaçlarının karşılanması ile sağlıklı bir şekilde bağ kurulur, ona güven duygusu aşılanır ve bu durum ileriki yaşları için oldukça önemlidir. Çocuk ile anne arasında oluşan sağlıklı iletişim ve bağ, çocuğun hayatını çok büyük bir şekilde etkiler. Çocuk aralarındaki bu sağlıklı iletişim ile yaşamı boyunca kendini daha iyi ifade eder ve özgüvenli, uyumlu ve daha sevecen karaktere sahip olur ancak bu tatminliğe ulaşmamış çocuklarda kaygılı ve güvensiz tavırlar gözlemlenmiştir (Karageyik, 2019: 30).

Sağlıklı iletişimin olduğu bir ortamda büyüyen çocuklar ergenlik, gençlik ve yetişkinlik dönemlerinde daha anlayışlı, dinleyici, duygularını daha çok paylaşan, açık, güvene dayalı diyalog kuran ve karşısındaki bireye değer veren konumda olur ama bu durumun tam tersi çatışmalara yol açarak ilişkilerin zarar görmesini sağlar (Karageyik, 2019: 30).

Çocuk aile ortamında görüp tecrübe ettiği davranışları ve tutumları ileri yaşlarında kendi sosyal ortamında akranlarına ve büyüklerine yansıtmaktadır. Çocuk için anne-babadan gördüğü roller çok önemli bir işleve sahiptir çünkü çocuk bu rolleri görür ve kendi hayatına o şekilde hazırlanır (Bilgili, 2020: 18).

Bebek doğduğu andan itibaren içgüdüleri çok yüksek olup ebeveyninin sesinin tonu ve sevgisini göstermesi ile bütün duyguları hisseder. Ebeveynlerin daima çocuklarına hissettirmesi gereken en önemli duygu onlara değer verdiğidir ve çocuklar bu sayede hem fiziksel hem de psikolojik olarak daha sağlıklı bireyler olur. Ancak değer gördüğünü hissetmeyen çocuklar ileride kendi ailelerini kurdukları zaman sevgilerini göstermekte başarılı olamaz ve hatta göstermekten rahatsız olurlar (Bilgili, 2020: 19)

Ebeveynler, çocuklarının daha özgüvenli ve kendilerini daha iyi ifade etmelerini istediklerinde sadece çocuğun gelişmesini değil kendilerini de geliştirmelerini sağlamalıdır böylelikle aile içi iletişimin kalitesi ve derinliği artmış olup çocuk daha çok etkilenir. Çocuklar içine kapanık bir yapıya sahip olmamaları için ebeveynleri onların düşüncelerini dikkate almalı, önemsenmeli, saygı ile dinlemeli ve az eleştiri yapmalıdırlar. Ebeveynler çocukları ile sağlıklı bir iletişim kurmaları için kendilerini ve iletişim becerilerini geliştirmeli daima çocuklarını etkin bir şekilde dinlemeli, empati kurmalı, iş birliği içinde olmaları, anlayışlı ve kabul edici olmalıdır (Bilgili, 2020: 20).

Ebeveynleri ile arasında sağlıklı iletişim, duygu ve düşüncelere önem veren bir aile yapısında yetişmiş olan çocuklar gelişimlerini olması gerektiği gibi tamamlamalarının yanında hayatları boyunca iş birliği içinde olmaya özen gösterip daima yardımsever tutumlar sergiledikleri gözlemlenmiştir. Sağlıklı iletişim olan ailelerin çocukları bağımsız düşünce ve duygularını ifade etme beceriler oldukça yüksekken sağlıklı iletişim kurmayan ebeveynlerin çocukları bağımlı bireyler olurlar. Ebeveynler çocuklarının istenmeyen davranışları ile karşı karşıya geldikleri noktada kesinlikle anne-baba olarak iletişimlerini düzeltmeleri gereklidir ve düzelttikleri noktada çocuklarını dinleyici ve açık iletişim kurduklarında istenmeyen davranışların oluşmasını azaltırlar (Torkoçin, 2014: 33)

Bebek doğduğu zamandan itibaren ilk olarak anne ile temasa geçer hatta bu temas anne karnındayken başlar. Bebekler ve çocukların içgüdüleri oldukça yüksektir

ve annenin bütün ruh halini hissederler ve gelişimleri etkilenir. Birey eğer anne olmaya hazırsa ve bu konuda istekliyse anne ile çocuk arasında oluşan bağ güçlü bir bağ olup, bu bağ ile 0-3 yaş arasında fiziksel temasların da önem taşır, eğer bu temas anne ve çocuk arasında olmazsa, çocukta davranış bozuklukları gözlemlenir. Anne kadar babaların da çocuk gelişimde önemli faktörleri vardır. Özellikle günümüzde gerçekleşen değişen ve gelişen toplum sonucunda anneler iş hayatına girerek çocuk bakımlarında babalar da oldukça rol üstlenmiştir (Torkoçin, 2014: 34).

Ebeveynlerin çocukları arasındaki bağın güçlenmesi için onlarla empati kurmaları son derece önemlidir. Empati becerisi yüksek olan ebeveynlerin çocukları ile kurduğu iletişim daima sağlıklıdır ve çocuklarının gelişimlerinde olumlu geri bildirim verir böylece çocukların sosyal beceri ve davranışları gelişim gösterir. Empati eksikliği olan bireyler saldırgan tutumlar göstermeye daha yatkındır (Yardım ve Yaşar, 2019: 16).

Çocuk aile ortamında ilk sosyal çevresini edinmiş olur ve bu sosyalliği ile ileriki hayatındaki toplumdaki yerini belli eder, çocuğun kişilik özellikleri ve özgüven gelişiminde önemli rol oynar. Ebeveynlerin tutumları, sadece bireysel gelişimi değil, topluma katkıyı da şekillendirir. Birey çocuklukta aile ortamında aldığı eğitim ile kişiliğini, davranışlarını, ahlaki değerini geliştirir. Baskıcı ailelerde büyüyen ve yetişen çocuklar özgüven eksikliği yaşarken tam tersi durumda, demokratik bir ortamda yetişenler kendine güvenen ve düşüncelerini rahatça ifade edebilen bireyler olur. Ebeveyn-çocuk ilişkisinde anlayış eksikliği, çekingenlik ve güvensizlik gibi olumsuz kişilik özelliklerine yol açabilir. Sevgi dolu bir ortam, çocuğun sağlıklı birey olmasını desteklerken, baskıcı veya ilgisiz bir ortam olumsuz etkiler bırakabilir. Aile ortamında kurulan sağlıklı aile ilişkileri hem bireylerin mutluluğu hem de toplumun gelişimi için kritik öneme sahiptir (Demirkan, 2014: 29)

Çocuk ev içerisinde anne babasını taklit ederek birçok davranışlarını öğrenir ve ebeveynlerin gösterdiği bu davranışlar sadece çocuğun ev içine yönelik değil sosyal çevrelerine de geçerlidir. Ev içerisinde gördükleri şiddet ve olumsuz davranışları sosyal hayatlarında da uygulayabilir. Bunun üzerine yapılan araştırmalar çocukların evdeki rolleri model aldığı yönündedir (Demirkan, 2014: 30).

Çocuklar birçok davranış ev içinde oynanılan oyunlar sayesinde öğrenirler. Bu oyunlarla kendilerine bilgi ve beceri katarken aynı zamanda duyularını ve

düşüncelerini ifade etmeyi öğrenirler. Psikologların ve filozofların oyunların çocuklara fiziksel ve dil gelişimi konularında oldukça yararlı bir şekilde etkilediğini, ebeveyn ve çocuk arasında da sağlıklı iletişimin temellerini attığı yönünde araştırmaları olmuştur. Çocukların, 0-6 yaş arasındaki dönemlerinde ileride oluşacak kişiliklerini şekillendikleri, zihinsel ve fiziksel gelişimlerinde etkili, bireysel karar verme, düşünebilme ve kendini ifade etmeyi öğrenir. Bu dönemde oynanılan oyunların çok fazla faydası bulunmaktadır (Akaroğlu vd, 2019: 210).

Ebeveynler ile oynanan oyunlar, çocuklarda istenen davranışları kazandırmada ve iletişimi güçlendirmede önemli bir araçtır. Oynadıkları oyunlarda kullanılan oyuncaklar ise çocukların dil gelişimini destekler ve çevreyle olan iletişimlerini kuvvetlendirir (Akaroğlu vd, 2019: 211).

2.2.5 Aile aidiyeti. Birey kendini değerli ve önemli gördüğü yere ait hissederek o yüzden birey için aidiyet kelimesi çok önemlidir. Bu değer duygusunu hissettiğini ve çevresindeki insanlar tarafından kabul gördüğü yerde bulunmak ister. Doğuştan gelen temel bir ihtiyaç olan aidiyet, çevresindeki bireyler tarafından doğru bir şekilde tanınmayı, değer görmeyi, sevmeyi ve güven duygusunu hissetmelidir. Aidiyet duygusu ilk olarak aile ortamında başlamaktadır ve bireyin yaşamı boyunca hissettiği aile ortamından kaynaklı güven ve değer duygusu temeli yatar. Sağlıklı bir aile ortamında yetişen bireylerde ve ailede aidiyet duygusunu çok iyi hisseden birey kişilik özelliği olarak daha özgüvenli, yardımsever, paylaşımcı bireyler olur. Ancak sağlıklı ve bölünmüş aile ortamında yetişen bireyler grup ortamında yapamayan, yalnız ve sevgiden uzak hissederler. Ailede aidiyet duygusunu hisseden bireyler toplu bir şekilde bulunmak zorunda oldukları ortamlarda daha kolay bir şekilde barınabilmektedir ve olumlu ve uyumlu bir şekilde davranış göstermektedir. Ancak ait duygusunu hissedemeyen bireyler uyumsuz tavırlar göstererek sürekli çatışmalar ve uyuşmazlık yaşayabilmektedir (Uslu, 2012: 3).

Aidiyet kelimesi bireyin ilgi ve değer gördüğü ortamda var olup kendini ait hissettiği ve ruhsal sağlığı için önemli bir faktördür (Yeter, 2019: 33). Bireyin sevgi, korunma, güven gibi duyguları aile ortamında ilk olarak geliştirir. Kendini güvende hissettiği insanlarla bağ kurmak aidiyet kelimesini hissederek yaşamasından kaynaklıdır. Toplumsal hayata uyum sağlamada ve davranışları şekillendirmede yardımcı olan aile birey için mutluluk, bağlanma ve toplu bir zaman geçirme

ortamlarında bulunmada ilk fırsat olur. Aile ortamında aidiyet duygusu gelişmemiş bireyler, başka ilişkilerinde bunu geliştirmeye çalışırlar ama bu süreçte birey kendini daha fazla yalnız ve mutsuz hissedebilir (Yeter, 2019: 36). Aile ortamında aidiyet duygusunu olumlu derece hisseden bireyler aile ve toplumda işlevselliği daha fazladır (Yeter, 2019: 37).

Birey toplum içinde var olduğunda ve duygularını paylaştığında onaylanma ihtiyacı ile var olur. Birey aidiyet duygusunu ilk olarak aile içerisinde kazanır ve toplumsal davranışlarını buna göre şekillendirir. Bireyin aile içerisinde gördüğü tutum ve davranışları sonucu sonraki yaşlarında çevresine karşı davranış biçimlerini şekillendirir. Birey ailesi ile sağlıklı bir bağ kurduğu zaman aidiyet duygusunun gelişiminden kaynaklı okula ve çevresine karşı daha derin bir aidiyet duygusu oluşur (Saki, 2018: 16).

Ruhsal açıdan bireyin, sosyal çevresinden ret ve onaylanma ihtiyacı denemeleri farklı sonuçlar oluşturmuştur (Tunç, 2019: 26). Aile içinde oluşan duygusal bağ sonucu, aidiyet hissi ile bireyler problem çözme becerileri gelişir ve oluşacak sorunlarla daha kolay bir şekilde başa çıkıp daha dayanıklılık kazanır. Bu sebepten dolayı bireyler için aidiyet duygusu önem kazanır. Aidiyet duygusunu ile var olunan çevreyi daha iyi tanımayı ve sonucunda olumlu iletişimler kurmayı sağlar. Böylelikle bireyin bulunduğu çevreden uzaklaşma isteğinin önüne geçer. Aidiyet duygusunun güçlü olduğu ailelerde bireylerin empati yetenekleri daha güçlüdür ve başkalarının ihtiyaçlarına özen gösterip daha fazla değer verirler (Tunç, 2019: 29).

Bireyin sahip olduğu aile, sadece bakım ve koruma ihtiyacı değil sosyal ve duygusal bağları geliştirme gibi konularda da gelişime etkisi olur. Aynı zamanda bireye ekonomik anlamda destek ve kişisel benlik saygısında da önemli bir işlevi vardır. Ailede bu duyguların güçlü olmasına kaynaklı olan aidiyet duygusu bireyde aynı zamanda sosyal çevresinden kabul ve öz-yeterlilik becerilerinin gelişmesinde temel bir faktördür. Aile bireyin sosyal beceri ve davranışlarını geliştirirken, bir gruba ait olma bilincini de aşılar (Güneş, 2018: 54). Aidiyet duygusu gelişmiş olan bireyler sosyal ve duygusal bağ olarak güçlü bireyler olduğundan daha yalnızlık ve sosyal yabancılaşma konusunda ruhsal açıdan kendilerini koruyabilirler. Aidiyet sadece sosyal açıdan bir ihtiyaç değildir, bireyi özgürleştiren ve kendini bilen aynı zamanda ruhsal açıdan işlevselliğini ve uyum yeteneğini geliştiren ve destekleyen faktördür (Güneş, 2018: 55). Aidiyet duygusu yüksek olan bireyler özgür, başkaları ile iletişim

bağı yüksek ve kendini bilen kişiliklere sahip olur ve kendilerini daha az yalnızlaştırıp, bireysel düşünceler oldukça az rastlanmaktadır (Güneş, 2018: 56).

Koşulsuz sevginin ilk deneyimlendiği, paylaşımların çekinmeden yapıldığı ve bireyin kendini ilk kez bir birey olarak fark ettiği aile ortamında, aidiyet duygusu temel bir gereksinimdir. Bu duygu, bireyin ailesine karşı kendini sorumlu hissetmesine neden olur. Aile, bireye aidiyet duygusu ile toplumun bir parçası olma duygusunu aşilar ve sosyal bir varlık olarak nasıl bir tutum göstermesi gerektiğini öğrenmesinde yardımcı olur. Sorumluluk ve aidiyet, bireyin grup veya topluma bağlılığını artırarak davranışlarını şekillendirir (Ayberk, 2020: 51). Aidiyet duygusunun öğrenildiği ve geliştiği ilk yer olan ailede, bu duygu sayesinde kimlik, din, değer ve sosyal konumu farkındalığı gelişir ve gelecekteki hayatında olacağı konumu belirler. İşlevsel olan birey aidiyet duygusunun güçlü olması büyük bir etkene sahiptir (Ayberk, 2020: 53).

Aidiyet duygusunu şekillendiren bazı etkenler, aile ile geçirilen zaman, paylaşımda bulunma, aile tarafından takdir görme ve disiplin gibi unsurlardır. Bu unsurları ebeveyn tutumları, kişilik özellikleri, ruhsal durumlar, değerleri, eğitimleri, sosyal çevreleri ve çocuk yetiştirme içgüdüleri etkiler. Ailenin sosyo-ekonomik durumu, ailede bulunan kişi sayısı ve ilişki kalitesi aidiyet duygusunun artmasını veya azalmasında etkindir. Birey için ailede bulunan ebeveynlerin yaşadığı ayrılık ya da aile üyesinin kaybı aidiyet duygusunda önemli bir olumsuz etkiye sahiptir (Ayberk, 2020: 55).

2.2.6 Aile içi iletişimde ebeveyn davranışları. Otoriter tutuma sahip olan ebeveynler genelde çocuklarını kontrol altında tutmak ve her şekilde kendi istediklerine itaat etmelerini beklerler. Otoriter tutuma sahip olan ebeveynler çocukların yaptığı davranışları hiçbir şekilde dikkatlerinden kaçmaz, çocuk hakkında alınması gereken bütün kararları ebeveynleri alır. Ceza ile çocuklarına bir şeyleri öğretmeyi ve terbiye vermeye çalışan anne babalar, daha çok tartışmayı yasaklar ve sözlerinin dışına çıkılmasına izin vermezler. Yaramazlık yapan ve söz dinlemeyen çocuklara fiziksel cezalar uygulayıp bu tarz bir davranışın iyi çocuk yetiştirmek olarak adlandırırlar. Verilen cezalar çocuklara ağır gelir ve hiçbir durumda neden ceza verildiği açıklanmaz (Eminoğlu, 2007: 49). Ceza yöntemi ile çocuğunu yetiştiren aileler haricinde çocuklarına karşı aşırı hoşgörü gösteren aileler vardır. Aşırı hoşgörü tutumuna sahip olan aileler çocuklarına karşı sınır koyma ve istekleri her şekilde ve

durumda karşılama eyleminde bulunurlar. Bu durumda çocuklar için yarar sağlamaktan daha çok duygularını ve düşüncelerini kontrol etmede zayıflık ve daha saldırgan tutumlar sergilemesine yol açar (Eminoğlu, 2007: 50). Demokratik aile yapısında büyüyen çocuklar ise daha içten duygular ve derin bağ ile yetişir ve karşılıksız tutumlar sergiler. Sergileyeceği tutumları ortak bir şekilde karar verip başaramadığı noktada yardımcı olurlar (Eminoğlu, 2007: 51). Dengesiz ve kararsız tutumlu aileler ise çocuklarına karşı hem hoşgörülü hem de otoriter tutuma sahip olurlar ve bu durum çocuklar için sorun yaratır çünkü ev içerisinde disiplinin var olduğunu bilirler ancak hangi konularda uygulanacağını bilemezler. İlgisiz aileler ise çocuklarına karşı genelde ihmal eder ve duygusal açıdan yeterli ilgiyi veremezler. İletişim anlamında eksik ve başarılarını görmezden gelip, başarısızlıklarını yüzüne vururlar (Eminoğlu, 2007: 52).

Aile arasında gerçekleşen iletişim, diğer bireyler ile kurulan iletişimin kalitesini belirleyici bir faktördür. Bu faktör ile aile fertlerinin iletişim becerisi ve yapısı şekillenir. Ebeveynlerin karakter özellikleri ve bulundukları çevre iletişim biçimlerini oluşturur, aynı zamanda ebeveynlerin iletişim biçimlerine çocuk maruz kaldığı için zamanla onlar gibi iletişim kurmaya başlar. Ebeveynlerin kurduğu iletişim şekli sonucu aile içinde huzurlu bir ortam oluşur, sağlıklı iletişim kurulur (Yaşar, 2023: 13). Ebeveynlerin evliliğe verdiği anlamlar ile aile içinde kurulan iletişim biçimini şekillendirir sebebi ise anne ve babanın aynı zamanda isteyerek çocuk sahibi olması, sosyal çevreden uzaklaşma ve ekonomik özgürlükleridir. Aile içi iletişim ailenin tüm fertlerinin birbiri ile ortak ya da özel alanlarda kullandığı iletişimdir. Sağlıklı bir şekilde kurulmayan iletişim sonucu ailede bireyin kendini önemsiz, değersiz hissetmesine yol açıp bireyde benlik saygısı ve özgüven kaybına yol açabilir. Birey aile ortamında dinlenildiği ve anlaşıldığını hissettiği zaman diğer ortamlarda kendini rahat bir şekilde karşı tarafa aktarabilir ve güçlü bir bağ kurmasına yardımcı olabilir (Yaşar, 2023: 14).

Aile içi iletişimde oluşan uyuşmazlıkların sonucu ile çatışmalar gerçekleşebilir. Aile içi çatışmaların genel nedeni eşlerden birinin diğerine karşı anlayış ve uyum göstermemesi sonucu oluşur. Kendi isteklerine öncelik verip karşı tarafında isteklerinin gerçekleşmesini engelleyici bir tutum sergilemesi ve duygu ile düşüncelerini sert bir şekilde ifade etmesi durumu çatışmalara sürükler. Aile içi çatışmaların oluşmasındaki en büyük sebep farklı bireyler olduklarının bilincinden

çıkıp, sorun çözme becerilerinin geliştirmediklerinden kaynaklanmaktadır. Oluşan çatışmalar sırasında sağlıklı bir iletişim ile problemler çözülmeye başlandığında aile içi bireyler birbirlerini daha iyi anlayıp aralarındaki bağın güçlenmesine, evlilik kalitesinin ve evlilikten aldıkları doyumun artmasına katkı sağlar (Yaşar, 2023: 16).

Aile bireylerinin huzur ve mutluluğu, özellikle çocukların fiziksel ve ruhsal açıdan gelişiminde aile ortamı çok önemli bir faktördür. Ebeveynlerin çocukları üzerindeki tutumları ve davranışları çocuğun yaşamında belirleyici bir konumdadır. Ebeveynlerin değerlerini ve kültürlerini çocuğa aktarımı ile bir gelecek davranışlarını ve sosyal çevrelerini oluşturur. Ebeveyn tutum ve davranışları kesinlikle doğup yetiştikleri kültürle alakalıdır. Bu kültür ve değerleri çocuğa aile ortamında aktarır (Sümer ve Helvacı: 43). Son yıllarda yapılan çalışmalarda, kuralcı ve disiplinli ebeveyn tutumu yerine davranışsal ve psikolojik destekli ebeveyn tutumu önerilmiştir. Ebeveynler çocuklarının davranışlarını kontrol ederken gözlemleyerek kurallar koyarak yönlendirir. Çocuklarının davranışlarını izleyerek hem onları daha iyi tanımalarına hem de daha sağlıklı iletişim kurmalarına yol açar. Ebeveynler psikolojik kontrol ile çocuklarının duygularını ve düşüncelerini kontrol ederler. Çocukların sürekli hissedeceği duygu, sevgi kontrolü, koruma amaçlı mesafeli davranışlar ile rahatsız tutumlar gösterir. O yüzden çocuklar ebeveynlerinin davranışlarını kontrol etmesinden olumlu yararlanırken, psikolojik kontrollerinden olumsuz etkiler bırakır (Sümer ve Helvacı: 44).

Ebeveynlerin karakter özellikleri çocuklarına karşı olan tutum ve davranışlarını etkiler. Ebeveynler için nöretizm, düşük duyarlılık ve sevgi eksikliği ile alakalı olup, dışadönük ve yumuşak tutumlar destekleyici, sevgi gösterici ve cesaretlendirici ebeveynlik ile bağlantılıdır. Ebeveynlerin sağlıklı kişilik özellikleri ile çocuklar bağımsız, özgüvenli ve sevgi gösteren yapıyı öğrenirken, sağlıklı olmayan özellikler ile öfkeli, problemler yaşayan, davranış ve duygusal birçok probleme yol açmaktadır ve bu problemler sadece aile içinde değil sosyal çevrelerinde de çatışmalara sürer. Çocukların gösterdiği tutum ve davranışlar rol aldığı kişinin karakter özelliklerindendir (Savi, 2008: 204). Aile içi bireylerin psikolojik sorunlara sahip olmasında en etken rol şiddettir. Şiddet davranışına meyilli olan ergen ve çocuklar psikolojik anlamda aile içinde birtakım problemlere sahiptir. Bu psikolojik problemler sonucu birey alkol kullanma ve suç işleme eğilimindedir (Savi, 2008: 205).

Aile içi iletişimde gerçekleşen sağlıklı ve sağlıklı olmayan iletişim sonucu, ebeveynlerin tutumlarına göre şekillenip, çocukların zihinsel gelişimde etken bir rol oynar. İletişim daima doğrudan eşit bir şekilde gerçekleşmelidir. Aile içi kurulan iletişim problem çözme odaklı ve destekleyici, olursa olumlu sonuçlar elde edilir. Aile içi bireyler daha net sonuçlar elde etmek için bazen konuşmaları uzun sürmeli aynı zamanda iletişim kurarken asla yaşına ve statüsüne bakmadan değerli hissedeceği şekilde konuşulmalıdır. Şiddet içererek ve tehdit edici şekilde iletişim kurulmamalıdır, bu durum çocuklarda çok ciddi travmalara yol açmaktadır (Candur, 2023: 10). Yapılan araştırmalar sonucu aile iletişim şekli, tutum ve davranışların çocuklar için sağlıklı gelişim göstermesinde önemli rolünden bahsetmiştir. Aile bireylerinin iletişime verdikleri önem ve inanç ile iletişim şekli oluşur (Candur, 2023: 57).

Aile içi birlik ve dirliğin temelinde güven duygusu vardır. Güven duygusu ile bireyler kendilerini daha özgüvenli hissederler. Evlenmeye hazırlanan bireylerde güven duygusu tamamlandıktan sonra bir yola girerler ve sonucunda aileyi oluştururlar böylelikle huzurlu ve sadakatli birliktelikleri olur. Aile fertleri arasında oluşan güvenin azalması ile ailede bozulmalar meydana gelir. Ebeveynlerin arasındaki bağ ile çocukta güven duygusu gelişim gösterir. Bu sayede çocuk gelecekteki hayatında daha özgüvenli ve sağlıklı birey olur. Güven duygusu eksik olan çocuklar hayatlarının kalitesini düşürerek yaşamlarına daha mutsuz, yabancılaşmış ve kaygılı bir şekilde devam ederler (Akbey İnan, 2019: 22).

2.3 Medya

Kökeni Latince olan, ortam ve araç anlamlarına gelen medyum sözcüğünün çoğalması sonucu medya kelimesi türemiştir. Medya kelimesi farklı olan bilgilerin, görsel ve işitsel araçlar kullanılarak topluluk ya da bireylere aktarılması olarak ifade edilir. Bireylerin birbirleri ile haberleşme, bilgilendirme ve iletişim kurma ihtiyaçları medyanın ortaya çıkmasında büyük etki sağlamıştır (Vardarlır ve Zafer, 2019: 356).

20. yüzyılın başlarından itibaren dünyanın her yerinde meydana gelen değişiklikler, ticari, siyasi, ekonomi, kültürel, ulaşım ve toplum olarak oldukça etkilemiştir ve bu değişiklikleri ifade etmek için ‘küreselleşme’ ya da ‘globalleşme’ kelimeleri kullanılır. Bu küreselleşmenin sonucunda birçok farklı düşünce ortaya çıkmıştır. Küreselleşmenin bir sonucu olan medya sayesinde toplumlar arası birçok haber akışı ve bilgi alışverişi elde edilir (Mora, 2011).

Bireyler medya sayesinde geniş kitlelere ulaşır, birden fazla kanal ile birçok alıcı, mesajı kolayca elde edebilir (Kara, 2013: 2). Medya aracılığıyla bir mesajın alıcılara ulaşım hızı oldukça yüksektir. Medya sayesinde haberleşme çağı çok farklı bir boyuta geçmiştir, eski düzenden hiçbir şey bırakmamıştır (Aydoğan ve Kırık, 2012: 59). Günümüzde çok yaygın olarak kullanılan medya, hayatı daha çok pratikleştirmiş, bireylerin hayatının her noktasında ulaşılabilir hale gelmiş, bilgi alışverişini sağlamak ve günümüzü takip etmek için fırsatlar sunmuştur (Kara, 2013: 3).

Teknoloji çağında olan bütün gelişmelerin ve değişikliklerin, olumlu etkisini daha fazla hissettiğimiz alan iletişim olmuştur. Medyanın ulaşılabilirliği ve erişim kolaylığı ile bireyler arası iletişim kurmanın haricinde diğer ihtiyaçlarını da telefon, radyo ve televizyon aracılığıyla ulaşılabilir hale getirmiştir. Medya sayesinde kendi kültürümüzü daha detaylı öğrenmede, kültürü farklı bireylere öğretmede ve kültürün devamlılığını sağlamada yardımcı olmuştur, aynı zamanda farklı kültürler hakkında bilgiler edinme ve kültürler arası etkileşimi güçlendirme ihtimali de artmıştır (Kocadaş, 2005: 5).

Medyanın hayatımızı etkileme gücü fazladır, bu sayede medyanın olduğu bütün zaman dilimlerinde duyguları şekillendirme ve algı değişikliğinde etkisi çoktur aynı zamanda bireyler medya aracılığı ile duygularını farklı insanlara aktarabilir (İnan, 2019: 5).

2.3.1 Medyanın manipülatif etkisi. İngilizceden dilimize geçen medya kelimesi, yeni ortam, araç ve mecra anlamında kullanılmakta olup, günümüzde hayatı kolaylaştıran ve pratikleştiren bir kavram haline gelmiştir. Zamanla gelişerek etkileşimli medyaya dönüşen bu olgu, bireylerin hayatında vazgeçilmez bir yer edinmiş ve bilgisayar, telefon, kulaklık, oyun gibi yeni medya teknolojik araçlarıyla geleneksel medyadan ayrılmıştır. Fiziksel boyuttan sayısal boyuta evrilen medya, gazete, radyo ve televizyon gibi araçların yerini büyük ölçüde internetin almasıyla dijital bir yapıya bürünmüştür. Dijitalleşme, yeni medyayı geleneksel medyadan ayıran en önemli özelliklerden biri olarak öne çıkmaktadır. (Şeberoğlu, 2020: 79).

Üreticiler gibi tüketicilerin de kullanmakta olduğu sosyal medyanın; tüketicilerin göstermiş olduğu davranışlarda büyük bir rol oynadığı, özellikle tüketicinin satın alma dürtüsünü tetiklediği ve bireysel davranışları kontrol edemediğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte günümüzde de sıklıkla

rastladığımız etki altına alma deyimiyle birlikte tüketiciler kendileri ile başka bireyleri de bu etkileşimin içine alarak tüketici davranışları üzerinde etki sağlamaktadır (İşlek, 2012: 7).

Günbegün gelişmekte ve çeşitlenmekte olan iletişim araçları, medyanın da farklı kategorilere ayrılmasına yol açmıştır. Geleneksel medyada oluşan farklılıklar neticesinde yeni medya kavramı ortaya çıkmıştır. Bu farklılaşma süreci yeni medya gibi online ya da offline, interaktif medya gibi birden fazla medya çeşidinin gelişmesinde öncülük etmiş ve medya kelimesinin önüne farklı sıfatlar getirilerek medya çeşitliliği sağlanmıştır (İşlek, 2012: 6).

Sosyal medya terimi bireylerarası iletişimin topluluklar arası ilişkileri mevcut kılmak için kullanılan bir terimdir. Özellikle yeni iletişim teknolojilerinden biri olan internet ağının bireylerarası etkileşiminde temel bileşenini sosyal medya oluşturmaktadır. Sosyal medyanın içerdiği geniş kapsam sebebiyle kategorileştirilmemesinden dolayı, sosyal medya farklı iki birey veya bireylerarası grup iletişimi üzerine kurulu bir düzendir. Bireyin tek başına olarak değil bütüncül bir yaklaşımla ele alındığı yeni teknolojilerdir. Geniş bir çerçevede olan sosyal medya insanların sosyal ağlarda varoluşuyla birlikte gündelik hayatta da sosyal ağlar kurmasına vesile olmaktadır (Karabulut, 2008: 85).

Medyanın gelişmesi ile telefonlar, faks makineleri ve bilgisayarlardan daha sosyal ağlara geçiş yapılarak sosyalleşmeler çoğalmıştır. Sosyal ağlar, bireylerin kendi özel değerleri ve hedefleri doğrultusunda bir araya gelmelerine olanak tanımaktadır. Sosyalliği azaltma tartışmalarının aksine, bu platformlar toplumsal ilişkileri güçlendiren, bireylerin hızlı ve kolay bir şekilde iletişim kurarak fikir alışverişinde bulunabilecekleri alanlar haline gelmiştir. Kültürel, siyasi ve ekonomik konuların tartışıldığı bu ağlar, bireyler arasında etkileşimi artırarak toplumsal bağları daha da pekiştirmiştir (Karabulut, 2008: 103).

Medyanın etkileşim hızı oldukça fazladır. Yer, zaman, mekân fark etmeden kişiler arası aktarım yapmak oldukça kolaydır. Televizyon, gazete ve dergi gibi medya araçlarında bilgiyi kitlelere aktarabilmek için planlanmış bir zaman diliminin olması gerekirken sosyal medya iletişim araçlarında zaman dilimine ihtiyaç yoktur. Kitlelere ulaşım anbean gerçekleştirilebilir. Medyadan farklı olarak sosyal medyanın sunmuş olduğu en önemli olanaklardan biri de belirli zaman kavramının olmamasından dolayı kitleler arası iletişim ve etkileşim oldukça yüksektir (Tokay, 2019: 8).

Mayfield'in düşüncesine göre sosyal medyanın temel özellikleri vardır, bu temel özellikler; katılım, konuşma, açıklık, topluluk ve bağlantılıktır (Tokay, 2019: 16). Bu özellikler beraberinde medyanın ve sosyal medyanın kişiler arası etkileşimde faydaları olduğu kadar insan hayatında olumsuz yönleri de bulunduğunu göstermektedir. Bireyler artık sosyallikten daha çok bireysel düşünce ve ruh haline sahip olup, bireyler arasındaki iletişimde yapmacık ve samimi olmayan tutumlar göstermeye başlamışlardır. Kişiler sosyallikten uzak kalarak aslında kendilerini daha çok yalnızlaştırmış ve sessizleştirmiştir. Bireylerin düşünceleri ve davranışları sosyal medya ve medya üzerinde gördüklerine göre şekillenip, objektif yorumlamayı engelleyebilir (Tokay, 2019: 17).

Sosyal medyada ve medyada paylaşılan içeriklerin doğruluğundan emin olmadan kişiler arasında paylaşılabilir ve paylaşılan bilgiler yanıltma, algı yaratma ve gerçekliği yansıtmama amaçlı olabilir. Medyada paylaşılan bilgiler genelde kuruluşların yönlendirilmesi ile yapılır, sosyal medyada ise bireyler özgür bir şekilde platformlar üzerinden paylaşım yapar. Bu bilgiler ispat gerektirmeyen yayılması kolay bilgiler olup kirliliği de içerebilme özelliğine sahiptir. Medya sadece bilgilendirme amaçlı değil aynı zamanda zihin gücünü geliştirdiği bir araçtır. Bireylerin medya aracılığı ile maruz kaldığı bir haber ya da videonun kişinin psikolojisini de etkileme olasılığı yüksektir. Bireyin medya üzerinden izlediği bir haberden etkilenmesi ve haber sunucusunun, haberi aktarırken ses ve mimikleri ile izleyicide olumlu ve olumsuz etki yaratması da olasıdır (Utma,2018: 2907).

Bireylerin sosyal medya ve medya üzerinde gördüğü haber ya da başka bir durumdan etkilenmesi ve hayatına entegre etmesi artmıştır. İnsanlar artık sosyal medyanın bilgi edinebilme üçünden ziyade sosyal medyada yer alan günlük ihtiyaçlarının karşılanması adına bilgi içerebilecek, seyahat, kıyafet, hijyen ve temizlik gibi ipuçlarına da erişebileceği bir ortam haline gelmiştir. Oluşan bu ortam ise, bireyler için satış yapabileceği bir Pazar oluşturup istihdam sağlamıştır. Sadece para kazanma amacı ya da kişiye özgü durumları herkese güzel ve gerçek olmayan bilgiler ile aktarıldığıdaysa mağduriyet artmıştır (Deniz,2017: 10). Gerçek dışı üretilen haberlerde herhangi bir referans olmadan bir kişi ya da bu durumdan kazanç sağlayan insanlar tarafından hazırlanır ve buna dezenformasyon denmektedir. Medya sayesinde dezenformasyon olan birçok bilgi kişiler arası yayılır (Çakmak, 2019: 1129).

İnternet ağları geçmişten günümüze kadar bilgi aktarımı amacıyla günbegün gelişen teknoloji ışığında yeni formlar haline gelerek yalnızca bilgi vermekle kalmayıp, yine medya unsuru olan gazetecilik ve habercilik sektörünün de yararına dönüşebilecek şekilde biçimlenmektedir. Bu artıların beraberinde değiştirilebilecek olan bilgilerin olması sebebi ile medya sektöründe şeffaflıktan uzaklaşılarak çarpıtılmış haberler, görseller olumsuzluk unsuru olarak yer alıp toplumda yanlış manipüle sebepleri olmaktadır. Bahsi geçen bu manipülasyon olgusu, yine geçmişten günümüze kadar uzantısı olan toplumun hemen hemen her kesiminin maruz kaldığı bir olgu olarak adlandırılabilir. Manipülasyon, toplumu olağan akıştan daha farklı algı değişimi yaratmak amacıyla kullanılırken günümüzde bu algı değişiminin gelişen ve değişen dünyaya bağlı olarak daha büyük kitlelere daha hızlı bir şekilde yayılmıştır (Avanaş, 2021: 43).

Medya işlevsellik açısından oldukça etkilidir ve medya aracılığıyla izleyicilere reklamı kolay bir şekilde aktarılır. Medyanın toplumu bilgilendirme, topluma haberi aktarma, başka bireyleri gözlemleyebilme, uyum sağlanmasında ve birçok farklı insanın düşüncesinin anlaşılmasında yardımcı olur. Maddi ve manevi çıkarlar için haberlerin ya da bir bilginin alıcıya yanlış bir şekilde iletilmesi ve dayatabilmesi için manipülasyon tekniği kullanılır (Deniz, 2017: 7). Medyanın yaratmış olduğu manipülatif etki ile alıcıya sunulan ileti, duygu ve düşünceler alıcının davranışlarını ve tutumlarını etkiler (Bolat ve Kazancı, 2023: 6).

Manipülasyon kavramını tanımlarken karşılaşılan birçok yaklaşım bulunmaktadır. Kökleri Fransızcaya dayanan manipülasyon kelimesi TDK’de kavramı eklemeler ve çıkarmalar yapılarak yönlendirme olarak tanımlanırken, orijinal Latin dilinde yalan, aldatma olarak tanımlanmaktadır. Temelde yanıltarak yönlendirme olarak tanımlanan manipülasyon kelimesi, bireylerin düşünce ve hareketlerini kendi istekleri dışına çıkararak yanlış şekilde yönlendirmek gayesiyle oluşan bir algıdır (Avanaş, 2021: 44).

Manipülasyon kavramı bireylerin kendi fikir ve düşüncelerinin, iradelerinin dışına çıkarak, manipülatif etkinin altında yanlış seçimler ile devam ederek hemen hemen yaşamının her döneminde bir başkasının fikir ve düşünceleriyle hayatını idame ettirmesine yol açmaktadır. Bu sebeple topluma manipülasyon kavramının doğru bir şekilde izah edilerek bireyler arası farkındalık yaratmak büyük önem arz etmektedir (Bolat ve Kazancı, 2023: 5).

Yine manipölasyon, değıştirilen algıların bir neticeye varması için toplum veya toplumun algısı üzerinde bir kontrol sağlamak amacı güdölerek, birisini etkisi altına almak ya da insani duygularını kullanarak duygusal manipölasyon gibi birçok biçimde tanımlanabilir. Bireylerin eğitim hayatından iş hayatına kadar uzanan birçok alanda ve konuda manipölasyon etkisi altında kalarak kendi gerçekliklerinin de manipölasyona uğramış şekilde yaşamaktadırlar (Bolat ve Kazancı, 2023: 5).

2.3.2 Medyanın aile ve toplum üzerindeki etkileri. Gelişen, değışen ve modernleşen toplum ile farklılaşan Türk aile yapısı medya, sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının kullanımının artmasıyla eski kùltürden kendini geriye çekmiştir (Seçil, 2024: 557). Medya araçlarından çoğunlukla her ailenin evinde olan radyo ve televizyon, aile yapısını oldukça değıştirtir. Televizyonda izledikleri ve radyoda duydukları aile yapısına maruz kalan ebeveynler kendi ev içlerinde de o şekilde hayat yaşamak isterler ve sonrasında izledikleri gibi olmadığı için çatışmalar meydana gelme ihtimali yüksektir. Gün içinde yorulan ebeveyn işten eve geldiğı süre zarfında ailesi ile ilgilenmesi gereken vakitte her gün için farklı bir dizi ya da Show programı izleyerek iletişim ve bağılıktan uzaklaşmasına yol açar (Karakadılar, 2003).

Aile içi iletişimin azaldığı ve bu durumun yol açtığı iletişim eksikliğinden dolayı, medya ve sosyal medya kullanımının artmasıyla aile üyelerini arasında iletişim eksikliği oluşmuştur. Bir yandan aile üyelerinin televizyon, telefon gibi teknolojik aletleri kullanması hayatlarının yoğunluğundan kaçtığı ve kendilerine ayırdıkları vakit olarak değeriendirilebilir. Değışen toplumla beraber kötüleşen insanlardan dolayı ebeveynler çocukları koruma amacıyla teknolojik aletleri kullanmalarına izin verdiklerinden dolayı, çocukların sosyalleşmesinde olumsuz bir etkisi olmuştur (Seçil, 2024: 557).

Aile içi bireylerin telefon ya da televizyonda gördüğü romantik ilişkilere özenmesi ve bundan dolayı bir beklenti içinde olmaları ve ilişkilerinde de zamanla duygusallığın azalması ile iletişim ve paylaşım ihtiyacının eksilmesi sonucu aile birliğinin bozulmasına ve boşanmalara neden olmaktadır. Aile bireylerinin sosyal medyayı fazla kullanmasından kaynaklı aile içinde iletişim kopukluklarına ve aralarındaki iletişimin açık olmamasına, aile içi bağlarının zayıf olması ve kolay kırılmasına yol açmaktadır (Güleç, 2018: 115) Ailenin birbirleri ile geçirmesi gereken zamanda medya ile değeriendirdiğinde aile içi dinamiklerin olumsuz etkilenmesine ve

sarsılmasına yol açar (İnan, 2019: 2). Aile bireyi sosyalleşmeyi ilk evde öğrenirken, zaman içerisinde duygusal paylaşımın azalmasıyla ve ilgi, sevgi desteğini medya ve sosyal medya ile karşılamaya başlamıştır (Seçil, 2024: 558). Aile içi iletişimin iyi olması için aile ile geçirilmesi gereken zaman dilimlerinde medya ve sosyal medyadan kaçınılmalıdır ve iletişimlerini yüz yüze gerçekleştirmelerinden kaynaklı aile verimli bir zaman geçirmiş olur. Aile içindeki kişilerin gün içinde yaptıklarını sosyal medyadan değil de kendi aralarında iletişim kurarak öğrenmeleri son derece önemlidir. Ebeveynler her zaman birbirlerini ve çocuklarını dinlemeli ve anlamaya çalışmalıdır. Ev içinde herkesin sorumluluğu olması aile arasında fedakârlık ve yardımlaşma duygularını geliştirir (Erol, 2022: 1134).

Çağın değişmesi ile giderek modern dünyaya geçişte kaybedilen en önemli unsurlardan biri güvendir. Güven duygusunun eksikliği sonucu sosyal ihtiyaçlardan eksik kalarak psikolojik sorunların artması gözlemlenmektedir. Toplumun değişime uğradığı dönemde, medya aracılığıyla insanlar iletişim halinde olsa da ahlaki değerlerin eksikliği nedeniyle bireyler arasında güvenin sarsıldığı gözlemlenmektedir. Medyada sergilenen kötü örnekler bireylerin güven duygusunun sarsılmasında etkisi büyüktür ve bu haberler sonucunda da birey çocuklarını ve kendini korumak amaçlı sosyalleşmeden uzak bir hale gelmiştir (İnan, 2019: 22).

Medyanın her birey üzerindeki etkisi fazladır, bu yüzden çocukların kişiliklerinin oluşmasında, aile içi tutumunda gösterilen değişimler ve oluşumlar bütün yetişkinlik hayatında önemli bir rol oynar. Zamanla aile üyelerinin sayılarının azalmasıyla, modernleşen toplum aracılığı ile beraber olduklarını zamanlarda da iletişim yerini medya almıştır, bu durum iletişim kopukluğuna, ebeveyn yaklaşımını, endişe ve güvensizliğin artmasına yol açmıştır (İnan, 2019: 11).

Medya ve sosyal medyanın erişiminin kolaylığı dolayısıyla, ebeveynler üzerindeki etkisi kadar çocuklar üzerinde de olumsuz etkileri epeyce fazladır. Bunun sonucunda çocukların ağırlıklı olarak medya kullanımı, psikolojik ve fiziksel olarak istenmeyen etkiler oluşturduğu gözlemlenmektedir. Medyada ve sosyal medyada çocuklar, zararlı maddelere, yaşıyla bağdaşmayan cinsel içeriklere, küfür, hakaret ve olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlara aynı zamanda aile değerlerini kaybettirecek içeriklere maruz kalmaktadır (Erol, 2022: 1136).

Gün geçtikte medyanın bireylerin hayatının her noktasında olması tüketim ihtiyaçlarının da değişiklik göstermesine ön ayak olmuştur. Aile bireyleri çoğu

ihtiyacını medya üzerinden alışveriş yaparak sağlayabiliyorlar, ayrıca bu esnada olumlu veya olumsuz dönüşleri aile yakınları ile paylaşarak bu alışverişlerden onların da faydalanmasına ya da kaçınmasına fırsat sunuyorlar (Turan, 2018: 4).

Ailenin ve toplumun bir arada huzur içinde etkileşimde olması psiko-sosyal açıdan faydalıdır. Bireye psikolojik sorunlar, madde kullanımına yatkınlığı, ruhsal sorunları aileden geçer ve çocuğun içinde olduğu aile ortamı bebeklikten itibaren onun psikososyal gelişimini sağlar. Medyada maruz kaldıkları bilgiler, durumlar çocukların ve ebeveynlerin zihinsel gelişimde ve sosyal becerilerinde olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Aile fertlerinin evde olduğu süre zarfında sürekli sosyal medya ve medyaya maruz kalması, onları bağımlı hale getirebilir. Televizyonun aile içi huzursuzluğun, sorunların ve boşanmaların artış göstermesinde etkisi vardır. Bireylerde, medyada gördüğü reklamlardan dolayı özentilik artmaktadır. Maddi koşulları yeterli olmayan ailelerin çocuklarında ve aile fertlerinde isteklerin ve ihtiyaçların artmasına ve bunların karşılanamaması sonucunda çatışmalar meydana gelmektedir (Kara, 2011: 51).

Aile kavramı evrensel bir kavram olup sadece kültürel farklılıklar göstermektedir. Medya kullanımının artması ile hayatımıza sağladığı olumlu yanlar kadar olumsuz yanları da vardır ve birçok alanda değişim meydana gelmektedir. Aile bütün zamanlar için en önemli topluluk olarak hayatta var olmuştur. Toplumun temel taşı olan aile medya ile 2000li yılların başından itibaren çok fazla değişime uğramıştır (Erol 2022: 1132).

Önceki dönemlerle kıyaslandığında bugün, ailenin mahremiyetinde de değişimler gözlemlenmektedir. Sosyal medyada yapılan paylaşımlar sonucunda aile fertleri iletişim kurmamış olsa bile platformlar üzerinden bilgi edinebilirler ve böylelikle ailenin mahremiyet değerinin çok büyük ölçüde sarsıldığını görmekteyiz (Erol,2022: 1135).

2.3.3 Kültürel farklılıklar ve aile temsili. Sosyologlara göre kültür kavramı, uygarlığı ve doğa içinde bulunan nesneleri ifade eder (Hüseyinova, 2006: 23). Toplumlari birbirinden ayıran temel unsur kültürdür. Kültür, bir toplumun kimliğini ve kişiliğini yansıtarak, o toplumu şekillendiren değerlerin, inançların, tutum ve davranışların bir bütünü olarak ortaya çıkarmaktadır. Kültür, en yalın haliyle toplumun değer, davranış, tutum, gelenekler, kişisel roller, dini inanış biçimidir (Unalp, 2007:

83). Bireysel değil, kolektif bir yapı sergileyen kültür, birçok boyut içerir ve zamanla değişim gösterebilir. Dünyada her toplum, kendine özgü bir kültürel yapıya sahip olduğundan, bu durum davranış, inanış ve tutum farklılıklarını beraberinde getirir. Toplumlar, bu çeşitlilik içinde kendi kültürel değerlerini benimser ve bu değerler üzerinden şekillenir. (Akıner, 2004: 13).

Kültür hakkında birçok araştırma yapıp üzerine çok fazla çalışıldığı için tek bir açıklama yapılması mümkün değildir. Yapılan araştırmalarda değinilen farklı açıklamalar toplumun tarihi ile meydana gelmiş, süregelen davranış, beceri ve sosyal paylaşımları kapsadığı gibi değişen toplum koşulları ve sosyo-kültürel yapı ile farklılığa uğrayabilir (Unalp, 2007: 86).

Bir toplum için kültür, birçok farklı unsuru içinde barındıran dinamik bir yapıya sahiptir. Kültür, öğrenilebilen ve toplumsal bir süreçle paylaşarak aktarılan bir özelliğe sahiptir. Bu yönüyle zamanla değişime uğrayabilir, yeni koşullara uyum sağlayabilir ve toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde evrilebilir. Aynı zamanda kuşaklar arasında bir köprü görevi görerek, bireylerin davranışlarını şekillendiren ve bazen sınırlandıran bir yapı sunar (Hüseyinova, 2006: 26).

Kültürün birçok farklı anlam içermesinin temel nedeni, farklı toplumları inceleyen araştırmacıların bakış açıları ve yapılan araştırmalara olan yaklaşımlarındaki çeşitliliktir. Kültür, toplulukları birbirinden ayıran sosyal yapılar, bireylerin tutumları, düşünce biçimleri, gelenekleri, inançları ve değerleri gibi unsurları kapsar. Ayrıca, herhangi bir olay ya da işte uygulanan yöntemleri belirleyen bir rehber niteliğindedir. Davranışlara yön veren kültür, zamanla değişime uğrayarak nesiller boyunca aktarılır ve toplumun sürekliliğini sağlar. (Şekerli, 2006: 79).

Farklı kültürlere sahip olan bireylerin iletişim farklılıkları ve tutumları dolayısıyla kullandıkları jest ve mimikler sonucu anlaşılma ya da iletişim kopukluğuna yol açmaktadır (Mercan, 2016: 33). Kültür farklılıklarından dolayı meydana gelen sorunlar ile ülkeler arası iş birliği içinde olmama, doğru yönetilmeme, yönlendirememe gibi sorunlar oluşur ve bu sorunlar sonucu farklı kültüre ait bir yerde yaşayan, çalışan bireyler oldukça zorlanır. Bir ülkede hürmet olarak bilinen bir davranış başka bir ülkede ise saygısızlık olarak adlandırılabilir (Mercan, 2016: 35).

Bütün farklı kültürlerin kendilerine ait bir aile yapısı var olup zaman içinde kültürel değişiklikler ve sosyo-ekonomik çeşitlenme sonucunda aile yapılarında da değişimler gözlemlenmektedir. Bir ülkenin sahip olduğu kültürde de bulundukları

konum dolayısıyla değerler, yapılan evlilik varyasyonları, sahip olunan statüler ve dini yapılar ile aile yapılarında farklılık vardır ve aile kültürü (Bayer, 2013: 102). Bazı kültürler geniş aile yapısını benimserken bazı kültürler ise çekirdek aileyi benimser. Kültürlerin sahip olduğu aile yapıları ve temsilleri ile kabullenilen roller birey kimlikleri ve değerleri arasında farklılıklar göstermektedir. Aile kültürün devamlılığı için toplumun kalbi olarak nitelendirilebilir. Aile bireylerinin farklı sorumlulukları, duygusal bağları, kurulan bağlar aile yapılarının ortak özelliğidir. Sosyalleşmede en önemli nokta ailedir ve aile içindeki rollerin katkısı ile çocuk karakterini, içinde yaşadığı toplumun kurallarını, fikirlerini, bilincini, ahlakını, toplum bünyesini ailede öğrenir ve kültür ile aile temsili oluşur (Bayer, 2013: 104).

Bir toplumun kültürü ve aile yapısındaki değişimleri detaylı bir şekilde incelemek için tarihten faydalanmak oldukça önemlidir. Tarihi perspektiften bakıldığında, ailelerin o dönemin kültürel yapısını sürdürmekte kritik bir rol oynadığı görülür. Aile içinde oluşan roller, dönemin toplumsal normlarına ve kültürel değerlerine uygun olarak şekillenir ve bu roller, kültürün sürekliliğini sağlamak adına kuşaklar boyunca aktarılır. (Aktaş, 2015).

2.3.4 Toplumsal cinsiyet rolleri. İnsanlar tarafından oluşan toplumsal kuruluşlar ve düzenler ile bireylerin kimlikleri ve hayat şekilleri oluşur. Bu toplumsal kuruluşlar ve düzenler ile bir kültürün değer yargıları gelişim gösterir. Aile, her ne kadar değişen bir dünyada olsa da hala geleneksel anlayış biçimindedir. Toplum tarafından belirlenen her kültürde olan herkesin rolleri vardır, bu roller anne, baba, çocuk, ebeveyn gibidir ve genellikle toplum tarafından cinsiyete ilişkin rollerdir (Karadaş, 2020: 1257). Kadın ve erkek olarak sahip olunan statüler haricinde bir de anne baba gibi rolleri vardır. Anne daha fedakâr, sevgi dolu ve ev işleriyle ilgilenen bir role sahip olmasını; babanın ise maddi destek sağlayan, daha az duygusal ve otoriter bir figür olarak görülmesini içerir. (Türk, 2019: 17).

Birey cinsiyetini özümsemeyi aşamalı bir şekilde gerçekleştirir, ilk aşama olarak birey cinsiyetini keşfeder ardından ise cinsiyetin devamlılığı için ileride anne ve baba olacağını öğrenirler, son aşama ise cinsiyetlerinin tutarlılığıdır ve zamanla değişmeyeceğini bilirler. Birey doğduğu zaman cinsiyeti ile aslında toplumdaki konumunu, çevresi tarafından belirlenmektedir. Birey toplumdaki yerini doğduğu zaman ailesinin cinsiyetine yönelik tutumları öğrenir ardından hemen hemen 2-3

yaşında üzerindeki cinsiyet rolleri ile tanımlama ve sınıflandırılmaktadır. Bu dönemde cinsiyetlerini öğrendikten sonra cinsiyetine uygun davranmayı çevresindeki modellerden öğrenirler, 3 yaşını geçtikten sonra cinsiyetine uygun oyuncak, kıyafet seçmeye başlar, 4-5 yaşlarında ise kişilik yargılarını oluşturup meslek seçimlerini yapmaktadırlar. (Aydın, 2003: 45).

Bireyler, doğdukları andan itibaren sürekli seçenekler arasında kalarak karar vermek ya da seçim yapmak zorunda kalır. Bu seçimler ne yiyeceklerinden ne giyeceklerine, oynayacakları oyuncaklardan ileride sahip olabilecekleri mesleklere, gidecekleri yerlerden çalışacakları yerlere kadar geniş bir yelpazeye yayılır. Toplumda kişilerin cinsiyeti dolayısıyla beklentileri ve konumları bellidir (Türk, 2019: 18). Ancak biyolojik özellikleri olan cinsiyetleri hakkında bir seçim yapmak pek mümkün değildir. Hormonlarımız dolayısıyla anatomik farklılıklarımız mevcuttur ve bu farklılıklar bireyin sosyal, psikolojik ve kültürel özellikleriyle var olur. Toplumsal değerler sonucu cinsiyetler arasında hiyerarşi, ilişki, değer, tutum, sosyallik gibi noktalarda farklılıklar meydana gelmektedir. Maskülen kimliğe sahip olan bireyler toplumun her alanında daha belirgindir. Kültürel açıdan ülkeler arasında her alanda olduğu gibi cinsiyet hiyerarşisinde farklılıklar vardır. Geleneksel yapı sonucu erkeklik çoğu toplum için daha egemendir. Değişen ve gelişen dünya sonucunda zamanla rollerde ufak çaplı değişiklikler meydana gelmektedir. Roller bireyler için aile, sosyal çevre, okul, medya ile sosyalleşme sonucunda bir sonraki nesle aktarılır (Karadaş, 2020: 1257).

Toplum olarak kabul gören kadınlar ve erkekler için farklı sıfatlar yüklenmiştir. Kadın genel olarak ilişkilere daha duygusal bir perspektiften bakarak şefkatli, merhametli, bağlı, sevgi dolu, duyarlı olarak kabul görürken erkeklerde ise inatçı tutum, rekabetçi, egemen ve baskın olarak gözlemlenmektedir (Akıner, 2004: 14).

Toplumlar arasında kültürel farklılıklar olsa da cinsiyetlere yönelik beklentiler genellikle benzerdir. Kadınların daha barışçıl ve yapıcı bir yaklaşım sergilemesi beklenirken, erkeklerden daha saldırgan ve mücadeleci bir tutum göstermeleri istenir (Ümmet, 2007: 50). Toplum tarafından kadınlardan ve erkeklerden beklenildiği şekilde davranış göstermedikleri zaman hayatları oldukça zorlaşır, çünkü her iki cinsiyet içinde gösterilmesi beklenen davranışlar mevcuttur. Değişen dünya ile kadın ve erkeğin fiziksel görünüşleri, duygularında değişim gözlemlenmiştir ancak aslında

değişen kadın ve erkek değil, sahip oldukları rollerdir. Cinsiyet rolleri çocuklukta edinilen, aileleri, çevreleri, arkadaşları ve maruz kaldıkları medya ve kültür tarafından öğrenir. Birey ilk doğduğu zaman nasıl bir davranış gösterilmesi gerektiğini toplumdan cinsiyete özgü davranışlar ile öğrenilir. Statüler sayesinde belirli bir davranış sergilemek beklenir, kadınlardan daha feminen, erkeklerden ise daha maskülen davranışlar şeklindedir (Çavdar, 2013: 12).

Birey dünyaya geldiği zamandan itibaren ergenlik dönemine kadar kimlik gelişimini karşılamaktadır, bu süreçte en önemli nokta bireyin ergenlik döneminde cinsel kimliğinde gelişmelerin farkındalığıdır. Toplumun ergenlik döneminde kızlardan ve erkeklerden beklentileri farklıdır, kızlardan daha oturaklı, davranışlarını kontrollü olmasını bekler ve bu durum kızlar için karmaşık duygular hissetmesine sebep olur, aynı zamanda erkeklerden de erkeksi tavırlar sergilemesini beklediği için yine birey özümsemediği takdirde zorlanır ve toplumsal cinsiyet rollerinden sebepli bireylerin ruhsal rahatsızlık yaşadıkları bireylerde yetersizlik hissi var olmuştur (Ümmet, 2007: 53).

Toplumsal cinsiyet rolleri, abartılmış şekilde genellenmiş ve bireylere psikolojik rahatsızlıklara ve davranışsal bozukluklara yol açmıştır. Bir kadının ve erkeğin nasıl bir tutumu sergilemesi gerektiğini bu roller göstermektedir, bu düşünce kalıpları ile toplumlar ve kültürler arasında farklılık göstermektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri ile biyolojik, kişilik özellikleri ve psikolojik farklılıklarda mevcuttur ancak bireyin sahip olduğu cinsiyeti ile kişilik özelliklerinin, tavrının, tutumunun ve cinsel yönelimlerinin arasında tutarsızlık meydana gelebilir (Aydın, 2003: 44).

2.3.5 Etkileşimli medya ve yeni medya teknolojileri. Medyalar arası terimi ilk olarak 1800'lü yıllarda Samuel Taylor Coleridge tarafından kişiler arası iletişimi ifade eden sanatsal bir kavram olarak kullanılmıştır. Daha sonra, 1965 yılında Dick Higgins tarafından bu terim, Fluxus hareketi bağlamında sanatsal bir teori olarak geliştirilmiştir. Aynı süreçte 1965 senesinde Petersen; medyanın içine dahil ettiği, sanat, toplum, tarih ve kültür gibi kavramların ötesinde daha genel bir kavram olduğundan bahsedip, kavramsal sınırların daha öncesinde tasarlanan, yeni medyada da bir sınır oluşturduğunu savunmuştur. Petersen, medyanın etkileşiminin var ettiği 'etkileşimli medya' kavramının sanatsal boyutundan ziyade yaratıcılık ile

bütünleşerek farklı bir stratejide olduğunu, sanatı sınıflandıran bir yaratıcılık aracı olarak tanımlamaktadır (Özbek, 2015: 39).

Petersen'e göre, etkileşimli medya uygulaması süreci, Higgins'in bakış açısıyla, sanatsal medyanın sınırlarını zorlayarak yaratıcı bir şekilde ilerlemeyi hedefler. Bu süreç, var olmayan bir etkileşimli medya örneğinin yaratım aşamasında biçimlenene kadar, sanatsal gayeyi yeni formlar aracılığıyla sürdürebilme amacını taşır. (Özbek, 2015: 39).

Medya etkileşiminin tanımında birçok farklılıklara değinilmiştir, bu tanıma ek olarak Brillenburg Wurth ise; medya etkileşiminin halihazırda mevcut teknolojinin, bir kategoride sınıflandırılmayan metinler ve somut nesneler olarak tanımlamıştır (Özbek, 2015: 40).

Üzerine yapılmış çoğu araştırma etkileşim terimini bilişsel, davranışsal ve duygusal boyuttan incelemiştir. Bilişsel süreç kelime anlamı olarak 'algı, dikkat, yorumlama, hatırlama ve anlama gibi düşünsel mekanizmayı açıklar. Biliş kelimesini en çok gördüğümüz alanlar psikoloji, felsefe gibi alanlardır. TDK'ye göre duygusal kelimesi, 'belirli nesle veya bireylerin iç dünyasındaki hisleri' olarak tanımlanmıştır (Şahin, 2024: 18).

Medyanın giderek gelişmiş bir hal almasından kaynaklı sosyal medya gibi kitle iletişim araçlarını insan hayatına katmıştır, bireylerin sosyal medyayı kullanımı oldukça kolay ve ulaşılabilir olmasından kaynaklı bireyler geleneksel medyadan tamamen uzaklaşarak kendi içeriklerini üretmeye başlamıştır ve sosyal medya ile iletişim biçimleri ve fonksiyonları oldukça değişim göstermiştir (Şahin, 2024: 19).

Davranışsal Boyut Davranış, kişilerin kendi uyarıcılarına veya dışardan etkisi altında kaldığı dıştan uyarıcılara karşı vermiş olduğu gözlemlenebilir ve ölçülebilir olarak verdiği tepkilerdir. Çalışmanın konusu olan etkileşim kavramı kendi bünyesinde yer alan Davranışsal Boyut Davranıştan da bahsetmektedir. Gelişen teknoloji ve çeşitlenen medya boyutları sanal ortamlarda var olan dijital kimliklerin davranışlarının etkileşimlerin beraberinde literatürde önemli yer edinmiş ve çalışmalara konu olmuştur. Dijital kimliklerin oluşturduğu bireysel etkileşimin, paylaşım yapılan içerik üzerine (video, fotoğraf, gönderi) etkileşim kurarak davranışların ölçülendirilebilmesini kullanıcıların benzer ağlarında oluşturduğu etkileşimler hakkında da bilgi vermektedir. Günümüzde yaygın olarak kullanılan

dijital platformlar; Twitter, Instagram veya facebook meta, markaların kullanıcılar ile olan ilişkilerini göz önüne sermektedir (Şahin, 2024: 21).

2.4 Animasyon Filmlerinde Tarihçesi ve Gelişimi

İnsan, yapısı gereği iletişim kurma ihtiyacını hayatının başlangıcından itibaren hisseder, bununla birlikte insanoğlu, varoluşundan itibaren kendini ifade etmek ve iletişim aracı olarak kullanmak için resim yapmaya yönelmiştir. Resim sanatında hareket hissi vermek için birçok alternatif aranmıştır. Mağara dönemindeki resimler incelendiğinde bu örneklerle çok kez rastlanmıştır ve böylelikle animasyonun ilk izlerini mağara dönemlerinden günümüze kadar uzandığı görülmektedir (Arısal,2019: 5).

Animasyonun kökleri, insanlığın mağara duvarlarına çizdiği ilk betimlemelere kadar uzanır. 35.000 yıl önce, bir mağara duvarında yer alan bizon resmi, hızlı koşma hareketini temsil etmek için sekiz bacaklı olarak çizilmiştir. M.Ö. 1600 yılına ait Mısır'da, Firavun 3. Ramses'in İsis için yaptırdığı tapınağın kolonları, tanrıçanın değişen pozisyonlarıyla hızla izlendiğinde hareket duygusu yaratmıştır. Antik Yunan vazo figürleri de döndürüldüğünde hareketli görünmektedir. Bu çizimler aslında üç boyutlu çizim sanatına tutulan ilk ışıklardır (Başak, 2007: 3).

Animasyonun ilk projelerinden biri, 1640'ta Anthanasius Kircher tarafından icat edilen "Laterna Magica"dır. Bu, projeksiyon makinesinin öncüsü olup, gaz lambası ve mercekler kullanarak cam plakalar üzerindeki görüntüleri yansıtmaktadır. Bir diğer önemli buluş, İngiliz Doktor John Ayrton'un yaptığı "Thaumatrope"dur; bu oyuncak, iki yüzü bulunan bir kartın hızla döndürülmesiyle göz yanıltması yaratmaktadır (Başak, 2007: 4).

New York'ta karikatürist olarak çalışan James Stuart Blackton 1896 yılında, hareketli görüntüler üzerine deneyler yapmakta olan Thomas Edison ile röportaj gerçekleştirmiştir. James Stuart Blackton'ın hızlı ve yetenekli çizimlerinden oldukça etkilenen Edison, kendisinden bir dizi çizim yapmasını istemiş, bu çizimleri fotoğraflayarak çizim ile fotoğrafı ilk kez bir araya getirmişti. Böylelikle meydana gelen yapıt, "Humorous Phases of Funny Faces" (Komik Yüzlerin Gülünç Safhaları) adıyla 1906'da gösterime girdi. Bu elde edilen eser, animasyonun öncüsü olarak kabul edilerek tarihe geçti (Arısal,2019: 9).

Canlandırmanın teknik gelişim sürecini detaylı bir şekilde incelemek için, sabit resimlerin hareket ettirilmesiyle oluşturulan animasyon yöntemlerinin evrimini ele almak gerekir. Bu bağlamda, hareketli görüntülerin temelini oluşturan optik oyuncaklar önemli bir yer tutar. Göze çarpan ilk örnek erken dönemlerde ortaya çıkan Thaumatrope, hareketsiz görüntülerin birleştirilerek görüntüler hareket ediyormuş gibi algısal bir görüntü oluşturmuştur. Bu tür icatlar, animasyon sanatının temellerini atmış ve günümüz hareketli görüntü teknolojilerine giden yolu açmıştır (Türker, 2011: 228).

Amerika canlandırma sinemasına ticaret amaçlı yaratıcılık, yenilik ve eğlence katmak için hem teknolojik hem de uzun ömürlü markalar yaratmak amacıyla oldukça önem verilmiştir. Bu sebeple 1900’lü yıllarda birçok canlandırma şirketi kurulmasıyla beraber aynı zamanda seri filmler yapılmıştır. Dinky Doodle bunun en iyi örneğidir (Türker, 2011: 231). 1923’te kurulan Walt Disney, günümüzde canlandırma sektöründe en başarılı ve bu alanda en büyük şirkettir. Yalnızca Amerika’da değil tüm dünyada ve hala günümüzde en popüler olan Mickey Mouse canlandırma karakterini yarattı. Sadece Mickey Mouse değil Hanna-Barbara, Heidi ve Şeker Kız gibi canlandırma karakterleri ile ün kazanmıştır (Gabler, 2006: 28). Walt Disney stüdyoları oldukça ilgi görmesinde en etkili olan kısım ses ve renkli görüntü açısından da oldukça başarılı olmasıdır (Aslan, 2021: 1065).

Animasyon hakkında birçok yazarın tanımı vardır, genel olarak çoğu yazar animasyonu ‘durağan olanı hayat ile buluşturma sanatı’ olarak tanımlar (Başak, 2007: 5). Canlandırma sineması, hareketli görüntülerin sinema dili kullanılarak belirli bir hikâye çerçevesinde bir araya getirilmesi sürecidir. Birbiriyle bağlantılı karelerin art arda sıralanmasıyla saniyeler içinde hareket illüzyonu oluşturulur ve bu süreç “canlandırma” olarak adlandırılır (Açıl, 2022: 3). Canlandırma (animation) kelimesi hareketli bir görüntü algısı oluşturmak amacıyla teker teker resimlerin veya hareketsiz nesnelerin ardışık bir biçimde düzenlenmesi ve ekranda gösterilmesi süreci olarak tanımlanır (Türker, 2011: 227). Leonardo da Vinci’ye göre ise; “Hareket, her tür yaşamın nedenidir.” (Da Vinci, 2016: 6).

Animasyon kavramına değinirken, önce çizgi film, canlandırma ve anime arasındaki farkları açıklamak son derece önemlidir. Çizgi film, genel olarak çocuklara yönelik olup, iki boyutlu animasyon teknikleriyle hazırlanan yapımlardır. Genellikle televizyon ve reklam sektöründe sıklıkla kullanılır. Canlandırma sineması ise animasyon sinemasıyla eş anlamlı olmasıyla beraber, haber, belgesel veya televizyon

şovlarında anlaşılması güç, karmaşık olayları daha açık, anlaşılır ve etkileyici bir biçimde sunmak için tercih edilir. Japon animasyonu olarak bilinen anime ise sadece çocuklar için yapılan çizgi filmleri değil, aynı zamanda samuray destanları, kıyamet sonrası kurgular ve psikolojik gerilimleri içeren zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Seri halde yayınlanan çizgi dizilerin yanı sıra, sinemalarda gösterilen anime filmleri de bulunmaktadır (Alıcı, 2021: 55).

Türkiye’de, animasyon filmleri çoğunlukla "Çizgi Film" olarak adlandırılmaktadır. Bu bölüm ile ilgili eğitim ise Türkiye'deki üniversitelerin güzel sanatlar ve iletişim fakültelerinde, "Çizgi Film (Animasyon)" veya "Çizgi Film-Canlandırma" bölümleri adı altında yürütülmektedir (Türker, 2011: 227). Kurgusal görüntüler birçok farklı teknikler ve açılar ile izleyicilere sunulmasından dolayı bu olaya canlandırma denilmiştir (Çelebi, 2021: 11).

1940’lı yıllarda Türkiye’de sinema dili özgünleşmeye başlamasıyla birlikte animasyon da sinemanın yan ürünü olarak reklam filmlerinde kendini göstermiştir. Bu yıllarda, animasyon konusunda eğitilmiş profesyoneller bulunmadığı için çeşitli firmalar, karikatür sanatçılarıyla iş birliği yaparak reklam animasyonları üretmeye yöneldiler. Ancak teknolojik ve ekonomik kısıtlamalar, devlet desteğinin olmaması ve animasyon eğitimi veren kurumların eksikliği nedeniyle bu süreç, uzun bir süre sadece reklam animasyonlarıyla sınırlı kaldı (Alıcı, 2021: 55).

Türkiye’deki ilk uzun metrajlı animasyon film çalışması ise yurt dışında sinema eğitimi alan Turgut Demirağ tarafından gerçekleştirildi. Demirağ, Türkiye'ye döndükten sonra kurduğu AND film yapım şirketiyle, 1951 yılında "Evvel Zaman İçinde" adlı filmi yönetmen Yüksel Ünal ve ekibiyle hayata geçirdi (Alıcı, 2021: 57). Genele bakıldığında zaman Türkiye bu alanda verilen eğitimde akademik düzeyde yeterli değildi. Canlandırmanın Türkiye’de yeterli olmamasının sebebi ise canlandırma alanında çalışmış ve kendini geliştirmiş akademi alanında kendilerini geliştirmiş birey sayısının oldukça az olması, yüksek gelirlere sahip olunmaması ve aynı zamanda ekonomik anlamda, canlandırmanın yüksek gelirler getirebileceğine olan inancın oldukça düşük olmasından kaynaklıdır (Türker, 2011: 235).

Türkiye’de yaygın bir biçimde, iki boyutlu animasyonlar "çizgi film" olarak adlandırılırken, son yıllarda yapılan üç boyutlu bilgisayar animasyonları genellikle "animasyon filmi" olarak geçerli sayılmaktadır (Aslan,2021: 1063).

Dünyada animasyon filmleri ilk “Flaş Skeç” yöntemiyle bizlere sunulmuştur. “Komik Yüzlerin Gülünç Evleri” 1906 yılında Blackton tarafından çekilmiş ve örnek olmuştur. 1900 yılların başlarında birçok animasyon denemeleri örnekleri mevcuttur, Fantasmogire, Küçük Nemo gibi ancak bu dönemlerde animasyon henüz kültürel bir alt yapıya sahip değildir. Animasyonun bu kadar çok kültürlerle ulaşması, bağlantının kuvvetlenmesinde Disney Stüdyolarının kurulması çok büyük etkisi olmuş aynı zamanda artık sadece çocukların değil yetişkinlerin de ilgisini çekmiştir. Türkiye’de Animasyon ise 1950’li yıllarda ivme kazanmıştır. İlk başlarda sadece reklam filmlerinde gördüğümüz animasyon 1948 yılında Vedat Ar’ın Zeybek Oyunu çalışmasıyla Türkiye’nin ilk animasyon filmi olmuştur (Aslan, 2021: 1067).

Animasyonun bu kadar büyük getirilere sahip olması aynı zamanda böylesi gelişmesinde ilk başlarda yapılan çalışmaların çok önemi vardır. Bu önemli çalışmaları yapan ve animasyonu hayata kazandıran Emile Cohl, Winsor McCay, Walt Disney gibi isimlerdir. Cohl, 17 Ağustos 1907 yılında Fantasmagorie, McCay ise 1911’de 'Little Nemo', Walt Disney tüm dünyada bilinen Mickey Mouse 1928 yılında alana katmıştır. Sadece bu isimler değil, Lotte Reiniger, Temite Terrace ve Tex Avery gibi animasyon sanatına yön veren birçok başka isim de bulunmaktadır (Bakış, 2021: 1064).

Teknik açıdan değerlendirildiğinde animasyonlar, Nesne Animasyonu ve Kare Animasyonu olarak ikiye ayrılır. Nesne Animasyonu, hareket kazanması ve değişim geçirmeleri için yazı veya nesnelerin değişmesidir. Kare Animasyonu ise iki veya üç boyutlu olarak tanımlı bir süre aralığında birbirlerini takip ederek belirli karelerde oynatarak efekt oluşturmada kullanılır (Çelik, 2019: 21).

Animasyonun Temel Uygulamaları

Geleneksel Animasyon: Tarihin ilk hareketli görüntüsü kabul edilen 34.000 yıl öncesinde çizilen sekiz ayaklı domuzdur. Mısır Uygarlığı geleneksel animasyon örneklerine rastlanılabilmektedir, birçok duvar resimlerinde gözlemlenmektedir. Yunan antik dönemde ise vazoların üzerine çizilen hareketli figürler görülür (Dursun, 2013: 160). 1900’lü yıllarda olan teknik olarak her karenin tek tek el ile çizildiği animasyonlardır, bu animasyonlar tabi ki de teknolojinin ilerlemesi ve bilgisayarın artık hayatımızda oluşuyla birlikte bir takım değişikliğe yol açmıştır. 2002 yılında

Oscar ödülü alan ‘Ruhların Kaçışı’ ve “Les Triplettes des Belleville” animasyonları bu teknik ile yapılan çalışmalara örnektirler (Arısal, 2019: 11).

Tam Animasyon: İnce detaylarla ve etkileyici hareketlerle yüksek standartta olan animasyonlara tam animasyon (full animation) denir. “The Iron Giant” animasyonun temel uygulamalarındaki tam animasyona iyi bir örnektir (Arısal, 2019: 12).

Kısıtlı Animasyon: Göz yanılması yaparak alışılmıştan daha çok çizim varmış gibi gösteren bir tekniktir. Bu tekniğin böyle olmasının sebebi bütçeden kısarak ekonomik bir çalışmanın ortaya çıkmasıdır (Arısal, 2019: 12).

Sinema ve Animasyonun Birlikte Kullanımı: Animasyon karakterlerinin çizimi el ile gerçekleşmiş olup sinema ile kullanıldığı tekniktir (Arısal, 2019: 13).

Bilgisayar Animasyonu: Birçok alan ve sektörde görüldüğü üzere bilgisayar kullanımı çoğu şeyi kolaylaştırmış ve işleyişi değiştirmiştir. Bilgisayar kullanımı animasyonu farklı bir yöne doğru ilerleten bir teknik olmuştur. “Final Fantasy: The Spirits Within” bilgisayar kullanarak ortaya çıkan animasyona örnektir (Arısal, 2019: 14).

Dijital Animasyon: Dijital animasyon el ile çizilen animasyondan tam anlamıyla farklıdır ve sinema endüstri alanında gelişince çok fazla kullanılmıştır. Yaygınlaşmasındaki en büyük destek, insanlar kendi bilgisayarlarında yazılımların çalışıyor olmasıdır. Dijital animasyon birçok teknolojik ilerlemeye, yüksek kaliteli videolar elde etmeye ve böylelikle DVD kültürüne taşınmakta büyük destek olmuştur (Dursun, 2013: 165).

2.4.1 Animasyon filmlerinde aile teması. Aile Kavramı asırlar boyunca bütün milletlerde herkes için kabul gören sosyal bir yapı ve toplumsal yapının en önemli birimidir. Ailede devamlılık esas olup her aile yapısının kültürü ve değerleri farklıdır. Her aileye hitap eden filmler değişkenlik gösterebilir sadece aileler arasında değil aile içindeki bireylerinde sinema ve sahneye olan ilgileri farklıdır (Bayrak, 2021: 5).

Bilişim teknolojisindeki gelişmelere paralel olarak ailelerin hayatı teknoloji ile iç içe geçmiş durumdadır. Bu durum aileleri olumlu olduğu gibi olumsuz da etkileyebilmektedir. Ebeveynlerin birbirleriyle veya çocukları ile geçirmesi gereken vakitte çoğunlukla telefon, televizyon ya da başka bir teknolojik araç ile zaman

geçirmektedir. Aile ile geçirilen zamanın kalitesi bu durumdan dolayı zedelenebilmektedir (Akcan ve Tay, 2023: 1109).

Animasyon filmleri çocuklar ve yetişkinlere hitap etmekte ve bu filmlerde birden fazla izleyici kitlesine yönelik konular ele alınmaktadır. Birçok davranışsal, sosyal, duygusal, zihinsel mesajlar içeren animasyon filmleri, izleyiciye bazı değerleri de sunar. Özellikle çocuklara öğretici pek çok bilgi aktarır. Aile temasını ve ailenin değerlerini konu alan pek çok animasyon filmi olduğundan dolayı bu filmler anne, baba, çocuk ile izlendiğinde, içeriğinde örnek olabilecek davranış ve tutumlar mevcut olduğunu söylemek mümkündür (Akcan ve Tay, 2023: 1110).

Değerlerin öğretilmesi ve aktarımı ilk önce ailede başlar ve bunun ardından okul, eğitici içerikler, animasyonlar pekiştirici görev üstlenir. Değerleri çocuğuna aktaran ebeveynler, beraber izledikleri animasyon filmleriyle de sağlamlaştırırlar. Çocukların aileleriyle izledikleri filmlerden etkilenme olasılıkları daha fazladır. Günümüzde televizyon ve teknolojik aletlerden bir şeyler izleme süresi oldukça fazladır. Animasyon filmlerinin görselliği ve hikâye anlatım gücü sayesinde ailenin oldukça ilgisini çeker. Aile temasını, animasyon filmlerinde farklı yaş aralıklarına hitap ettiği için herkesçe benimsenen bir mesaj bulunur (Ünal, 2020: 66).

Animasyon filmleri kültür aktarımı konusunda da oldukça başarılıdır. Aile yaşantısı, yapısı, o kültürün ailesinin yediği yemekler, kullandığı eşyaları bizler animasyon filmlerinde sunulabilir. Hangi kültür olduğu fark etmeksizin, bir animasyon filmini izlediği zaman aile teması izleyiciye eğlence ve derin duygu katar. Aile içindeki çatışmaları, aile için yapılan fedakarlıkları, sevgi paylaşımını ve aile içinde birbirine duyulan saygıyı göstererek izleyiciler farkındalık kazandırır (Özeskici ve Akın, 2024: 3).

Animasyon filmlerinin aileler üzerindeki etkilerinden bir diğeri izledikleri filmde kendi hayatlarına rol model alabilmeleridir. Bu durumdan çocuklar oldukça etkilenir. Aile ile izledikleri animasyon filmde karşılaştıkları bir konu belki kendi hayatlarında o an gerçekleşen bir durumdur ve bu durumda izledikleri aile temalı filmde ders çıkarmaları olasıdır. Çizgi filmler çocuklara öğüt verici nitelikte üretilmesi ve ailelerin çocuklarına bu tarz animasyon filmlerini izletmesi, çocukların ilerideki kişilik özelliklerine olumlu yönde katkı sağlar. Çizgi film ve animasyon filmleri çocukların hayal dünyasını geliştirir, aile ile güzel vakit geçirmeyi sağlarken çocukların hayal gücünü geliştirmesine katkı sağlar (Dilli ve Sevim, 2019: 2).

2.4.2 Animasyon filmlerinin çocuklar üzerindeki etkileri. Teknolojinin geliştiği günümüz çağında birçok çocuk bilişim teknolojisi araçlarına hem izleyici hem de kullanıcı olarak fazlasıyla maruz kalmaktadır. Ebeveynler çocuklarını oyalamak adına yemek yedirirken zorlandıkları anlarda, sosyal yaşam aktivitelerinde ve hatta toplu taşımalarda çocukların yaratabileceği huzursuzluklar ve olumsuz davranışları engelleyebilmek adına teknolojiyi kullanmaktadır. Teknoloji araçları sayesinde izledikleri animasyon ya da çizgi filmde, olumsuz örnek olabilecek davranış, şiddet, uygunsuz hareketler, çocukta ileriki yaşlarında kaygı ve agresif tavırlara yol açabilir. Çocuklar fazlasıyla ekrana maruz kaldıklarından dolayı fiziksel aktivitelerini engellemektedir (Dilli ve Sevim, 2019: 4).

Bilişim teknolojisi araçlarının yaygınlaşmadığı dönemlerde masallar aile ve çocuk iletişimi için araç görevi üstleniyordu. Masallar, çocuklar için farklı bir bakış açısı, hayal dünyalarında canlandırma da ve problem çözmeleri için düşünmelerinde yardımcı oluyordu. Ancak sosyo-kültür yapısının değişmesiyle artık masalların yerini animasyonlar ve çizgi filmler almıştır (Duman ve Oral, 2018: 115). Okul öncesi dönemde olan çocuklarda özellikle çizgi-film izleme alışkanlıkları oldukça fazladır. Bu durum çocukların sosyal, bilişsel ve duygu gelişimlerini nasıl etkilediğine dair pek çok araştırma yapılmıştır. Araştırmaların sonuçlarının hem olumlu hem de olumsuz olduğu saptanmıştır (referans ekle). Örneğin, Susam Sokağını izleyen çocukların o dönemde sorulan sorulara daha farklı yanıt verdiği aynı zamanda görsel zekalarında farklılık gözlenmiştir. (Dilli ve Sevim, 2019: 2).

Çocuklara izletilen animasyon filmlerine çok dikkat edilmelidir. İzlenen ve tüketilen animasyon filmlerinde, aile değerlerine nasıl yer verildiği büyük önem taşır (Akcan ve Tay, 2023: 1110).

Nitelikli animasyon filmlerinin, çocukların değer algılarını destekleyeceği ve öğrenme-öğretme sürecine katkıda bulunacağı düşünülmektedir (Hakkoymaz, 2021: 56). Sosyal grubun geneli tarafından kabul görmüş değerler, davranışlara yön verip yeni alışkanlıklar kazanmada yardımcı olmuş, inanış biçimlerini şekillendirmiştir. Gelişim çağında olan çocuklar özellikle karakterlerine büyük yatırım yaparlar, bu dönemlerinde karakterleri oturur ve animasyonlarda izledikleri değerler onların karakter gelişiminde etkisi büyüktür (Ünal, 2020: 68). Temel olarak bir bireyin var olma sonucu, değer kavramıdır. Olağan olaylara bir anlam yüklemek, o doğrultuda

yaşamaya çalışmak hep değerlerimizin sonucudur (Korukçu ve Güngör ve Ardahanlı, 2015: 55). Teknolojiden faydalanan çoğu çocuk değerleri hakkında bilgi sahibi olup, deneyim kazanmalarında faydalı olabilecek şekilde aktarabilir, iletişim kurmalarında da yardımcı olur. Böylelikle çocuk sosyal anlamda birçok beceresini kazanmış olur (Büyük, 2019: 41).

Animasyon filmleri hem çocuklar için hem de ebeveynler için öğretici bir araçtır, eğitime katkısı oldukça büyüktür. Sadece ticari kar amaçla değil etkileyici, öğretici ve davranış değiştirip yönlendiricidir (Büyük, 2019: 42). Animasyon filmi izleyen çocuklar kültürleri ve gelenekleri hakkında da eğitici bilgiler alır. Sadece kendi kültürleri değil başka ülkelerin kültürleri ve ahlaki yapıları hakkında da bilgi edinebilirler (Karakuş,2016: 137).

Öğrenme konusunda oldukça meraklı olan çocuklarda her zaman bilişsel anlamda bir destek ihtiyacı vardır. Animasyon, çocuklar tarafından canlı, renkli ve hareketli olduğu için oldukça sevilir. Son zamanlarda yapılan araştırmalarda çocuklar tarafından en çok ilgi gören alan Animasyon olmuştur (Büyük, 2019: 43). Çocukların animasyona olan ilgilerinin fazla olmasının sebeplerinden biri, onların hayal dünyasına hitap etmesi ve her türlü canlının olağanüstü şekilde sunulmasıdır (Biliş, 2014).

Animasyon filmlerinde çocuklar için canlıların dünyası, hayvanlar alemi, sevgi, arkadaşlık, dostluk, sayısal işlemler ve bir dizi eğitici bilgiler bulunmaktadır (Kaba,1992: 42). Animasyon filmleri, görsel açısında izleyicileri özellikle çocukları oldukça etkiler. Ancak görsele hitap etmenin dışında aynı zamanda bilgilendirici bir yanı da vardır. Animasyonun yönlendirilmesi ile çocuk nerede nasıl davranacağını, ne şekilde ilerleyeceğini, bakış ve planlama konusunda nasıl bir yol izleyeceği konularında yardımcı olur. Problem çözme becerisi, iş birliği içerisinde olma ve empati duygularına katkı sağlar. Çocuklar temel kavramları animasyondan öğrenebilir ve aynı zamanda eğitici ve öğretici materyal olarak kullanabilirler (Atan, 2024: 24).

Farklı türde birçok eğitim aracı vardır, bu eğitim araçlarından animasyonu farklı kılan en anlamlı nokta bir bilgiyi izleyiciye açıklayıcı ve yalın bir şekilde aktarmasıdır. Animasyonun en ayırt edici özelliği olarak, çocuk için karmaşık bir boyutta değil, sadeleştirilmiş bir biçimde anlaşılır ve öğretici şekilde sunulması söylenebilir. Animasyonlar, mizah ve renkli sunumu ile ilgi çekiciliği artarak merak uyandırır ve kendi hayatlarında uygulama olarak heves arttırıcıdır. İzlediklerinden

çeşitli sonuçlar çıkararak farklı olasılıklar da düşünme, düşünceleri yaratıcı bir şekilde geliştirmelerinde yardımcı olur. Animasyonun sadece bir kere değil, birden fazla izleme sayesinde öğrenme sürecinde daha etkili sonuçlar elde edilmiştir. Her bireyin bir bilgiyi öğrenmesi okuyarak, işitsel veya görsel olmak üzere farklı şekilde gerçekleşir. Animasyon, farklı öğrenme stillerine hitap ettiği için bu öğrenme yöntemlerini içinde barındırmakta ve etkisi de oldukça fazla olmaktadır (Avcı, 2018: 65).

Turizm sektöründe de animasyon aktivitelere son yıllarda sıkça rastlanır. Özellikle çocuklar için her yaş grubuna göre sahneler kurulur, eğlenceler düzenlenir. Böylelikle çocuklar tatile gittiğinde de sosyalleşebileceği, rahatlayabileceği, yaratıcılığını ortaya çıkaracağı ve eğlenebileceği alanlar bulabilir (Özgürel ve Topaloğlu, 2018: 46).

Bölüm 3

Yöntem

Bu araştırma, animasyon filmlerinde ailenin sunumu ve aile içi iletişimi incelemeye yönelik olarak betimsel bir analiz çerçevesinde yürütülen nitel bir çalışmadır. Çalışmada, seçilen filmler içerik analizi ve doküman analizi yöntemiyle değerlendirilmiş ve aile içi iletişim dinamikleri tematik bağlamda incelenmiştir.

İçerik Analizi

Belirli bir metin veya medya içeriğinin sistematik bir şekilde incelenmesi ve yorumlanmasına içerik analizi denir. Bu yöntem, araştırmacıların belirli temaları, kalıpları veya eğilimleri tanımlamak için kullanılır. İçerik analizi, nitel ve nicel verilerin bir arada kullanılmasına olanak tanır; bu sayede araştırmacılar, belirli bir konuyla ilgili verileri sayısal olarak analiz edebilirken, aynı zamanda metinlerin anlamını da derinlemesine inceleyebilirler. Özellikle medya çalışmaları, psikoloji ve sosyoloji gibi alanlarda yaygın olarak kullanılan bu yöntem, içeriklerin sosyal, kültürel ve psikolojik boyutlarını anlamaya yardımcı olur.

Animasyon filmlerinde içerik analizi yapılırken, filmlerin senaryoları, karakter gelişimleri, aile dinamikleri ve iletişim biçimleri gibi unsurlar incelenir. Araştırmacılar, belirli bir film veya film grubu üzerinde belirli temalar arayarak, bu temaların nasıl işlendiğini ve izleyici üzerindeki etkilerini değerlendirebilir. Örneğin, aile içi çatışmaların sıklığı, çözüm yöntemleri ve karakterlerin nasıl bir araya geldiği gibi unsurlar içerik analizi ile ortaya konulabilir.

Doküman Analizi

Doküman analizi, yazılı veya görsel belgelerin sistematik bir şekilde incelenmesi ve yorumlanmasıdır. Bu yöntem, belgelerin içeriğini anlamak, belirli temaları ortaya çıkarmak ve tarihsel veya kültürel bağlamda değerlendirmek için kullanılır. Doküman analizi, metinlerin yanı sıra görsel materyalleri (fotoğraflar, grafikler, videolar) de kapsayabilir. Araştırmacılar, belgeleri analiz ederken, içerik, yapı ve bağlam gibi unsurları dikkate alarak, belgelerin nasıl bir anlam taşıdığını ve hangi amaçlarla oluşturulduğunu belirlemeye çalışırlar.

Animasyon filmlerinin döküman analizi, film senaryoları, karakter tasarımları ve filmdeki görsel unsurların incelenmesiyle gerçekleştirilir. Filmlerdeki diyaloglar, sahne düzenlemeleri ve karakter etkileşimleri gibi unsurlar, film yapımcılarının aile temasını nasıl sunduğunu anlamak için önemli veriler sağlar. Doküman analizi, aynı zamanda filmlerin yapım sürecine dair belgelerin (örneğin, senaryo taslakları, prodüksiyon notları) incelenmesini de içerebilir.

Betimsel Analiz

Betimsel analiz, belirli bir nesne, olay veya durum hakkında ayrıntılı ve sistematik bir inceleme yaparak, gözlemlenen özellikleri ve ilişkileri tanımlamayı amaçlayan bir araştırma yöntemidir. Bu analiz türü, nitel verilerin derinlemesine incelenmesine olanak tanır ve araştırmacının gözlemlerini, deneyimlerini ve yorumlarını içerebilir. Betimsel analiz, genellikle bir olayın veya durumun karmaşıklığını anlamak için kullanılır ve bu bağlamda zengin bir bağlam sunar.

Animasyon filmlerinde betimsel analiz, filmdeki karakterlerin davranışları, aile içi etkileşimler ve iletişim biçimlerinin derinlemesine incelenmesiyle gerçekleştirilir. Örneğin, bir karakterin bir aile üyesiyle olan ilişkisi, duygusal yanıtları ve iletişim tarzı betimsel analiz ile detaylandırılabilir. Bu tür bir analiz, izleyicilere filmin sunduğu aile yapısını ve dinamiklerini daha iyi anlamalarına yardımcı olur.

Filmlerde Temsil

Animasyon filmlerinde içerik, döküman ve betimsel analizler yapılırken, öncelikle belirli bir film veya film grubu seçilir. Seçilen filmler, belirlenen temalar ve araştırma soruları doğrultusunda dikkatlice izlenir. İçerik analizi sırasında, belirli temaların ve kalıpların tespit edilmesi için filmdeki diyaloglar, karakter etkileşimleri ve olay örgüsü detaylı bir şekilde incelenir. Bu aşamada, belirli kodlama şemaları oluşturularak, temaların sayısal olarak da analiz edilmesi sağlanabilir.

Döküman analizi için, filmlerin senaryoları ve yapım aşamasına dair belgeler incelenir. Bu belgeler, filmin arka planını anlamak ve film yapımcılarının amaçlarını değerlendirmek için kritik öneme sahiptir. Betimsel analiz ise, filmlerin izlenmesi sırasında gözlemlenen karakter davranışları ve aile dinamikleri üzerinde yoğunlaşarak, izleyici deneyimini derinlemesine anlamaya yönelik bir yaklaşım sunar.

Sonuç olarak, bu üç analiz yöntemi, animasyon filmlerinin aile temasını ve aile içi iletişimi derinlemesine anlamak için bir arada kullanılabilir. Her bir yöntem, film içeriğinin farklı boyutlarını ortaya koyarak, araştırmanın kapsamını zenginleştirir ve izleyicilerin bu temaları nasıl algıladığını değerlendirmeye olanak tanır.

3.1 Çalışma Grubu

Bu çalışma, aile içi iletişimin sembolik temsillerini incelemek amacıyla İnanılmaz Aile (The Incredibles), İnanılmaz Aile 2 (The Incredibles 2), Ters Yüz (Inside Out) ve Ters Yüz 2 (Inside Out 2) adlı animasyon filmleri temel alınarak gerçekleştirilmiştir.

Bölüm 4

Bulgular

4.1 İnanılmaz Aile 1

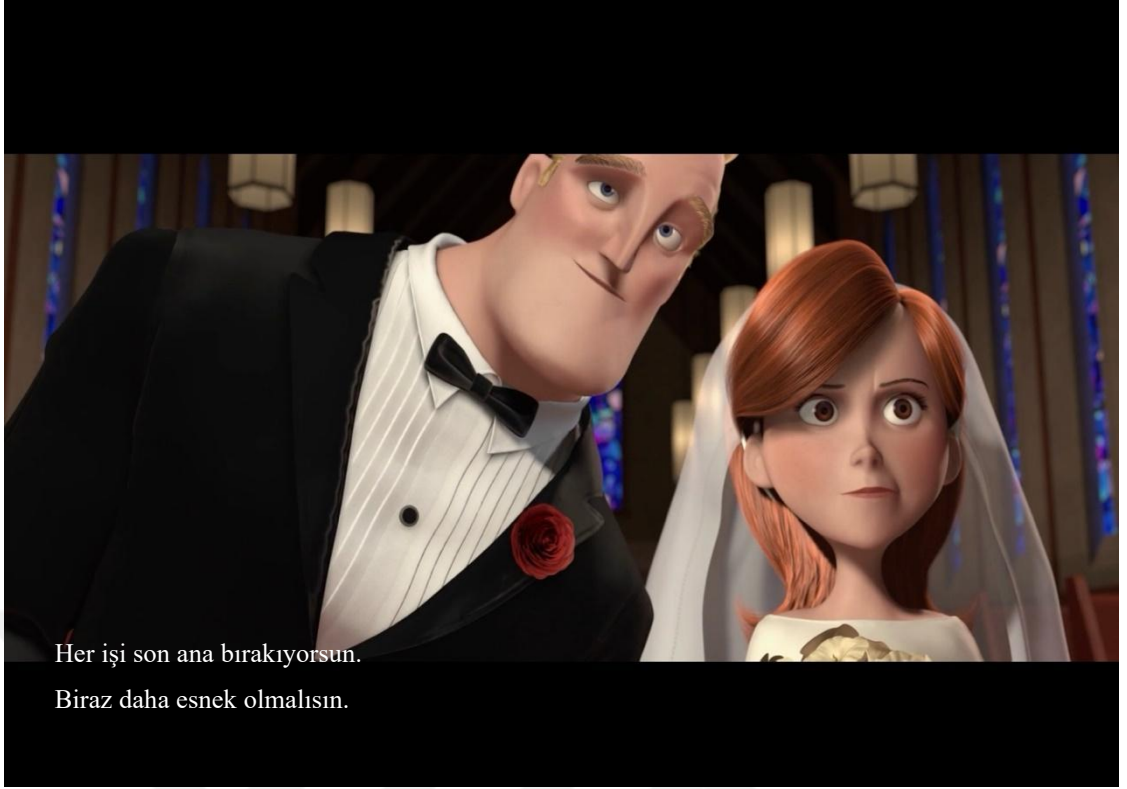
Toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin toplumda erkeklik ve kadınlık ile ilişkilendirilen beklentilere göre davranışlarını şekillendiren normlardır. Bu roller, kültürel ve sosyal bağlamda belirlenir ve bireylerin kimliklerini, ilişkilerini ve toplumsal etkileşimlerini etkiler. Örneğin, erkeklerin güçlü, koruyucu ve lider olması beklenirken, kadınlardan nazik, şefkatli ve ev işlerine yönelmesi beklenir. Aile içinde bu toplumsal cinsiyet rolleri, ebeveynlerin ve çocukların rollerini belirler; babanın genellikle ailenin maddi yükünü taşıması, annenin ise ev işlerini ve çocuk bakımını üstlenmesi gibi dinamikler ortaya çıkar. Medya da toplumsal cinsiyet rollerinin pekiştirilmesinde önemli bir rol oynar. Animasyon filmleri gibi popüler kültür ürünleri, bu rolleri yansıtarak izleyicilerin beklentilerini şekillendirir. Örneğin, "İnanılmaz Aile" filminde, Helen'in evdeki annelik rolü ile Bob'un dışarıdaki süper kahraman rolü arasındaki çatışma, toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl işlediğini gözler önüne serer. Bu tema, bireylerin toplumsal normlarla nasıl etkileşimde bulunduğunu ve bu normların aile yapısı üzerindeki etkilerini anlamak açısından önemlidir.

Lastik Kız: Evlenmek mi? Şaka mı yapıyorsun? Kariyerimin doruğundayım. En iyilerle çalışıyorum.

Şekil 1. Lastik kız.

Kadınların kariyerlerinin peşinden gidip iş hayatında aktif rol almaları aile hayatında olumlu ve olumsuz gelişmelere yol açmıştır. Kadınların iş hayatında olması ile aile içi ekonomik gelirlerde artış sağlanırken, aile içi rollerde değişimler oluşmuştur. Kadınların evlilik ve aile hayatındaki rolü azalıp, kariyer hayatına geçişleri ile aile yapıları geniş aileden çekirdek aileye evrilmiştir. Aile içi sorumluluklar sadece kadın üzerinde değil kadın ve erkek olarak eşit bir şekilde paylaşılarak yapılmalıdır. Erkek böylelikle ev işleri ve çocuk bakımında da aktif bir rol almıştır. Aynı zamanda çalışan annelerin çocukları daha bağımsız ve sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmekte, bu da toplumun genel yapısını olumlu yönde etkilemektedir.

Şekil 2. Lastik kız, bay inanılmaz.

Biyolojik olarak birbirlerinden farklı olan kadın ve erkekler, kültürel ve toplumsal etkiler ile farklı bakış açısına sahiptirler. Kadınlar duygusal zekâ empati ve daha detaycıyken, erkekler ise daha analitik, çözüm odaklı ve risk alıcı bir bakış açıları mevcuttur. Bu farklı tutum ve davranışlar iş hayatında, sosyal ilişkilerinde ve aile ortamında dengeli ve çeşitli bakış açıları ile davranış göstermeleri ve kararlar alınmasını sağlar.

Şekil 3. Lastik kız.

Şekil 4. Bay inanılmaz.

Şekil 5. Lastik kız.

Ebeveyn- Çocuk iletişimde anne ve babanın izin verdiği ve yasakladığı konuların aynı olması çocuğun tutumlarında etkisi olacak bir durumdur. Çocuk bir hata yaptığında anne ve babanın farklı tepkileri, anne-çocuk ve baba-çocuk iletişimindeki tutarsızlıklar, çocuğun dışarda ve okuldaki davranışlarını etkiler. Çocukta kafa karışıklığına sebep olmaması için annenin "hayır" dediği bir konuda babanın "evet" dememesi gerekli ve çocuğun ne yapacağını bilememesine ve sınırlarını belirlemede zorlanmasına neden olabilir. Bu tutarsızlık, çocuğun kararsız, kurallara uymakta zorlanan ve otoriteye karşı güven sorunu yaşayan bir birey olmasına yol açabilir.

Şekil 6. İnanılmaz aile.

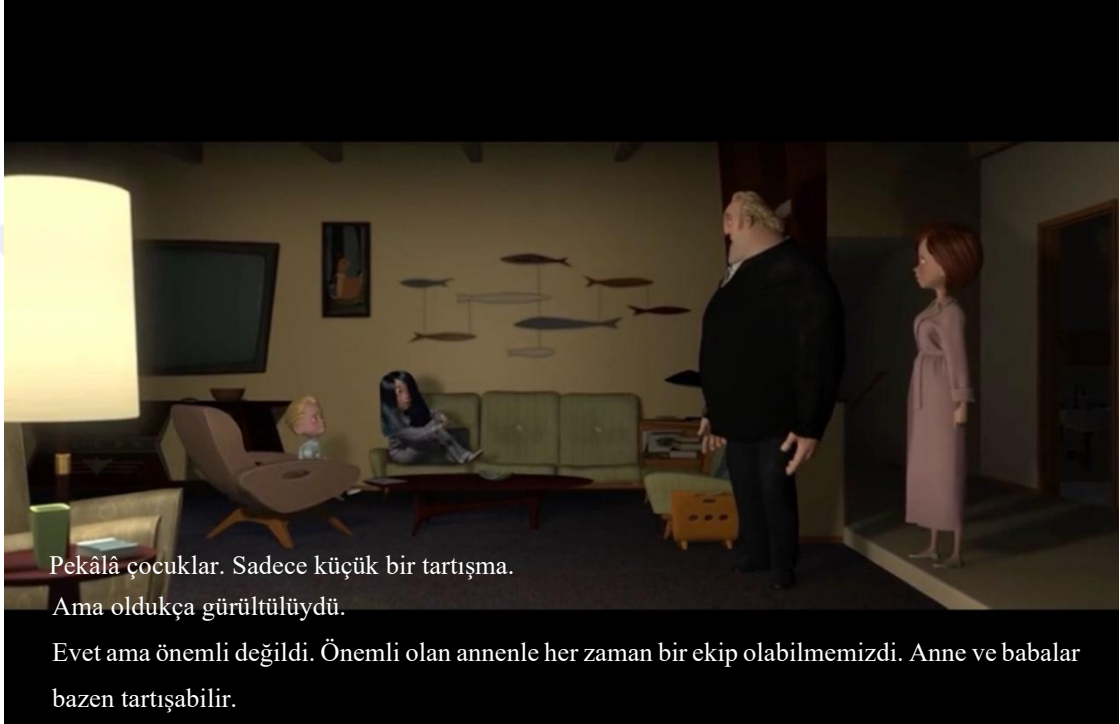
Bütün ailenin bir araya geldiği yemek masası, aile bireylerinin birbirleri ile iletişim kurduğu ve bağlarını güçlendirdiği önemli bir ortamdır. Aile üyeleri gündelik olaylarını paylaşırken, karşılıklı anlayış, destek ve sevgi gelişir. Bu paylaşımlar, aile içindeki ilişkilerin derinleşmesine ve sağlıklı bir iletişim kültürünün oluşmasına yardımcı olur.

Neler hissettiğimi biliyorsun. Yine aynı şeyleri yaşayamayız.

Şekil 7. Lastik kız.

Ebeveyn- Ebeveyn arası kurulan iletişimde, eşler arası gerçekleşen problemler karşısında sağlıklı iletişim kurularak çözümü kolaylaştırırken aile içindeki huzuru da korur. Ancak ebeveynlerin çözüme ulaşmayan aynı konular üzerinde tartışması hem ebeveynleri hem de çocukları olumsuz bir şekilde etkiler ve aile içi stresi artırır. Eşler arası anlaşmazlık, çatışma ve tartışma çok muhtemeldir ancak bu süreçte önemli olan sağlıklı iletişim içerisinde olup, yapıcı ve çözüm odaklı olunmasıdır.

Şekil 8. Bay inanılmaz, violet.

Şekil 9. Lastik kız.

Ebeveyn- Ebeveyn arasındaki sağlıklı iletişim, dayanışma ve anlayış evlilik ilişkilerini güçlendirir ve aile içi huzuru sağlar. Yaşanılan zorlu yaşam koşullarına karşı birbirine destek olan eşler, ortaya çıkan problemler ile daha kolay bir şekilde başa çıkar ve aile ortamı olarak çocuklarına daha sağlıklı bir aile ortamı sunarlar. Ebeveynler arası empati ve iş birliği güçlü bağların temelidir. Ebeveynlerin çocuklarına anne baba arasında problem yaşansa bile birlik içinde bulunduğu sürece her problemin çözüleceğini öğretmeliler.

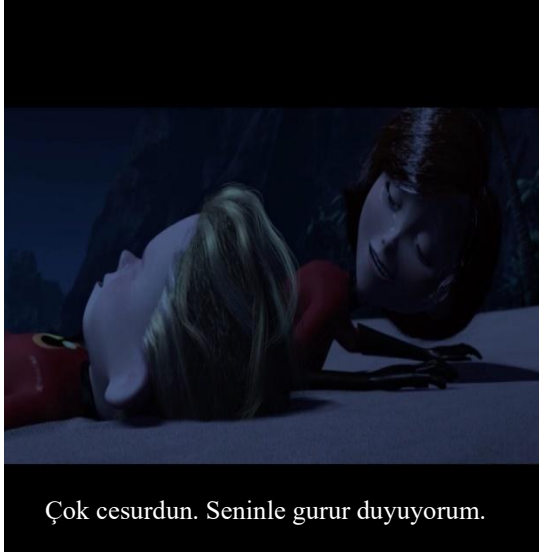
Şekil 10. Bay inanılmaz.

Açık ve sağlıklı iletişim kuran aileler aile içerisinde yaşanan problemlerde, birbirlerine olan tutumlarının olumlu yönde olduğundan çözüm odaklı tutumlar sergilerler. Ebeveynlerin ve çocukların birbirlerine karşı anlayışları ve empati kurarak yaklaşımları ile aralarında gerçekleşecek olan çatışmaların azaltır ve aile içi bağları güçlendirerek daha huzurlu bir ortam oluşur. Sağlıklı iletişim ve eşler arası duyguların paylaşımı ile mutlu ve dengeli bir ailenin temeli oluşur.

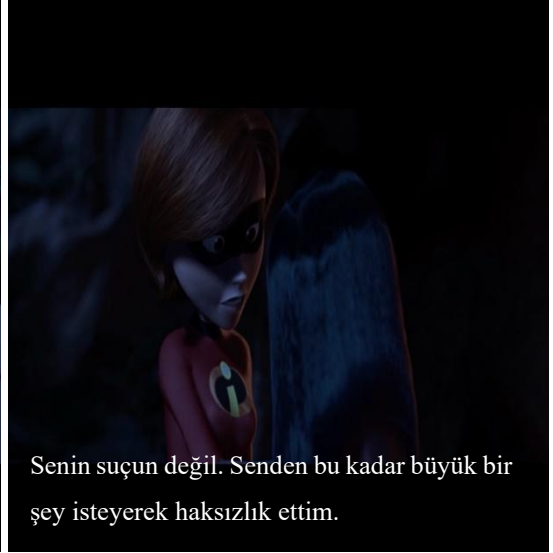

Şekil 11. Lastik kız.

Ebeveynlerin arasında geçen iletişim eksikliği bir süre sonra eşlerin birbirini yanlış anlamasına, aralarında oluşan güven bağının zedelenmesine ve aile içi uyumun ve birliğin bozulmasına yol açar. Eşler arası açık ve doğrudan iletişim kurulmadığı zaman birbirlerinin duygu ve düşüncelerini anlamakta zorluk yaşarlar. Bu tarz problemler sonucu ebeveynler arası problemlere ve çatışmalara daha sonrasında da duygusal olarak uzaklaşmaya yol açabilir. Ebeveynler ve çocuklar arasında sağlıklı bir ilişkinin olması için aile bireylerinin karşılıklı olarak birbirleri ile güven içerisinde olmalıdır. Bu sebepten eşler birbirlerini dinlemeli, empati kurmalı ve duygu ve düşüncelerini paylaşmalıdır.

Çok cesurdun. Seninle gurur duyuyorum.

Senin suçun değil. Senden bu kadar büyük bir şey isteyerek haksızlık ettim.

İşte benim kızım.

Seninle gurur duyuyorum.

Şekil 12. İnanılmaz aile.

Çocukların zihinsel ve duygusal açıdan gelişmeleri için ebeveyn-çocuk iletişimi oldukça önemlidir. Anne-baba çocuklarına karşı hissettikleri duygu, düşünce, takdir ve endişeleri açıkça ifade etmeleri, çocuklarının kendi yaşamları boyunca önemli, değerli ve güvende hissetmelerini sağlar. Çocukların olumlu davranışlarının takdir edilmesi özgüvenlerini artırır ve doğru, sağlıklı ve empati içerisinde davranış göstermesini pekiştirir. Ebeveynlerin çocukları ile iletişimi içten ve dengeli olması gerekir. Çocuklarına karşı aşırı eleştiri ya da aşırı övgü yerine gerçekçi ve destekleyici tutum içerisinde olmaları gerekir. Çocukların üzerine yüklenen sorumlulukların sonucunda onların yanında olduklarını hissettirmeleri, sorumluluklarının sonucunda oluşacak duruma karşı kendilerini rahat ve güvende hissetmelerine yardımcı olur.

Şekil 13. İnanılmaz aile.

Aile ortamında bireyler alabileceği en büyük destek kaynağını alırlar. Aile olarak dış etkenlere karşı birlik ve beraberlik içerisinde olmak aile bireyleri arasındaki bağları güçlendirir. Yaşanılan hayatta oluşabilecek tüm zorluklar karşısında aile bireylerinin birbirlerine destek olması, güven duygusunu pekiştirir ve aidiyet hissini artırır. Aile fertlerinin teşvik ve takdir edici bir tutum ile birbirlerine yaklaşımları aile içerisinde pozitif ve sağlıklı atmosferin oluşmasını sağlar. Böylelikle aile üyeleri kendilerini daha değerli, kıymetli hissetmelerini sağlarken, aynı zamanda da aralarındaki sevgiyi ve saygıyı da güçlendirir. Dış faktörlerden gelen her türlü tehdit karşısında aile kendi içlerindeki birlikten kaynaklı daha sağlıklı sonuçlar elde eder. Destekleyici ve anlayışlı aile ortamı, bireysel gelişimi ve aile içi huzuru sağlar.

şekil 14. Bay inanılmaz, dash.

Aile bireyleri oluşan problemlere karşı birlikte mücadele verip, sağlıklı mler ürettiği zaman aile içi bağları güçlenir ve aralarındaki iletişim ve güven artar. Ardından oluşabilecek diğer sorunlara karşı daha dayanıklı ve güçlü bir aile yapısı oluşur. Sorunlara karşı direnç kazanılır ve huzurlu bir ortam sağlanır. Böylelikle aile bireyleri arasında olan sevgi ve saygıyı pekiştirir.

4.2 İnanılmaz Aile 2

Aile dinamikleri, aile üyeleri arasındaki etkileşimleri ve rollerin nasıl belirlendiğini ifade eder. Her bireyin kendi rolünü üstlenmesi ve destek sistemlerinin işleyişi, ailenin sağlıklı bir şekilde çalışmasını sağlar. Toplumsal cinsiyet rolleri ise erkeklik ve kadınlık ile ilişkilendirilen toplumsal beklentileri içerir; erkeklerin güçlü ve koruyucu, kadınların ise nazik ve ev işlerine yönelmesi beklenir.

"İnanılmaz Aile 2" filminde bu temalar belirgin bir şekilde işlenmektedir. Bob'un evde çocuklarla ilgilenmesi, geleneksel erkeklik rolünden saparak aile dinamiklerinin önemini vurgular. Helen'in süper kahraman olarak ön plana çıkması, toplumsal cinsiyet rollerinin sorgulanmasını sağlar ve kadınların güçlenmesi mesajını taşır. Ayrıca, çocukların kendi süper güçlerini keşfetmeleri, aile içindeki bireysel kimliklerin evrildiğini gösterir. Böylece film, aile dinamikleri ve toplumsal cinsiyet rollerini etkili bir şekilde ele alır.

Şekil 15. İnanılmaz aile, violet.

Aile olarak birçok problemle karşılaşmak pek mümkündür. Bu tarz durumlarda, aile bireyleri olarak birlik ve beraberlik içinde hareket etmek büyük önem taşır. Yaşanan olayların ardından ortaya çıkan sorunlar aile ortamında açık bir şekilde konuşulmalı, böylece hem gelecekte daha başarılı sonuçlar elde etmek hem de sürecin daha sağlıklı yönetilmesini sağlamak mümkün olur. Doğrudan iletişim olmadığı zamanlarda aile bireylerinin ruhsal bakış açılarında oturmayan noktalar sorunlara yol açabilir.

Şekil 16. Lastik kız.

Aile içinde yaşanan sorunlar açık ve doğrudan iletişim, empati ve anlayış çerçevesinde ele alındığında çözüme ulaşmak daha kolaydır. Geçmişte yaşanan sorunların değerlendirilmesi, benzer durumlarla gelecekte daha iyi başa çıkmayı sağlar. Ebeveynlerin bu durumlarda daima destekleyici ve problem çözmeye odaklı bir tutum sergilemesi ilişkileri için daha sağlıklı olacaktır. Bu süreç, aile bireyleri arasındaki bağları güçlendirir ve herkesin kendini daha iyi hissetmesine olanak sağlar. Sorunları görmezden gelmek ya da ihmal etmek yerine, birlikte çözüm üretmek ve bu süreci paylaşmak ailelerin sağlıklı bir yapıda olmasında yardımcı olur.

Şekil 17. Lastik kız, bay inanılmaz.

Ebeveynlerin toplumsal rolleri haricinde birbirine ev içinde yardımcı olması, duygusal olarak aralarındaki bağı güçlendirirken aile içindeki dengeyi de korur. Geleneksel aile yapılarında ev işleri çoğunlukla bir tarafa yüklenmiş olsa da günümüzde eşit paylaşımın ilişkileri daha sağlıklı hale getirdiği biliniyor. Eşlerin birbirlerine destek sayesinde, eşlerden biri kendini tükenmiş veya yalnız hissetmez. Böylelikle aile içi çatışmaları azaltır ve daha huzurlu bir aile ortamı yaratır. Ebeveynler arası iş bölümü, sadece ev işleriyle sınırlı kalmamalı; duygusal destek, çocuk bakımı ve sorumlulukların paylaşımı da bu dengenin bir parçası olmalıdır.

Şekil 18. Lastik kız, bay inanılmaz.

Ebeveynlerin birbirine ev içerisinde destek olması yalnızca işleri kolaylaştırmaz, aynı zamanda aralarındaki sevgi ve saygıyı da pekiştirir. Bu tür bir denge, sağlıklı ve mutlu bir ilişki için önemli bir temel oluşturur ve sağlıklı bir aile yapısı oluşur. Eşler kendilerini daha güvende, mutlu ve huzurlu hissederler.

Bu harika karıcığım. Hem de ilk gecende.
Seninle gurur duyuyorum.

Şekil 19. Bay inanılmaz.

Ebeveynlerin gün içerisinde yaşadıkları anıları birbirleri ile paylaşması eşler birbirlerini onaylanma ve takdir almasıyla birlikte güçlü bağ kurulur. Her gün yaşadıklarını paylaşmaları heves artırır ve aralarındaki güven daha da artar. Böylelikle eşler arası iletişim bağı güçlenir. Eşlerin birbirlerine olan destekleri ve yardımları ile evliliğe olan bakış açılarında farklılıklar oluşur ve ev içerisinde aile fertleriyle olan zamanın önemi konusunda daha hassas bir tutum sergilerler. (Örn: Sen yerimi bu kadar iyi doldurmasaydın bunu başaramazdım. Her şeyi idare ettiğin için sağ ol.)

Şekil 20. Edna more.

Bireyler ilk doğdukları andan itibaren ebeveyn olarak dünyaya gelmezler. İleriki zamanlarda bu konuda kendileri eksik veya yetersiz hissederler. Ebeveynlik aslında

kesin kuralları olmayan ve sürekli yeni şeyleri öğrenmeyi gerektiren bir süreçtir. Bazı zamanlarda eşler ellerinden gelen her şeyi yapsalar dahi en iyisi olmaz ve en iyisi olsa bile yeterli olmayabilir. Ebeveynler, çocukları için daima mükemmel olma arzusu içindedirler, ancak mükemmel olmak yerine çocuklarına karşı sevgi, saygı, güven ve destekleyici bir tutum sergiledikleri zaman çocukların daha iyi bir aile ortamı içerisinde olmalarını sağlarken karakteristik özelliklerine de büyük katkıda bulunmuş olurlar.

Şekil 21. Bay inanılmaz.

Ebeveynlerin hata yapması çok olası bir durumdur, yapılan hatalardan ders çıkarmak iyi bir ebeveyn olmak için mümkündür. Ebeveynlerin kendilerini yetersiz hissetmesi yerine, çocuğun isteklerine ve ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmak ve her zaman gelişmeye açık olmak en sağlıklı ebeveyn yaklaşımıdır.

Şekil 22. Violet.

Ebeveynler her zaman çocukları için birçok fedakârlık yaparlar ancak bazı zamanlarda ebeveynler yaptıkları fedakarlıklar sonucu çocuklarından takdir edilmeyi isterler. Çocuklar ebeveynlerinin bu çabalarını fark etmeli ve onlardan teşekkürlerini esirgememelidir. Böylelikle ebeveynler motivasyon anlamında daha iyi hissederler. Aile bireylerinin birbirleri ile destek içerisinde olması işleri kolaylaştırmakla beraber aile içi huzuru, sevgiyi, saygıyı ve birliği pekiştirir. Aile bireylerini takdir ya da teşekkür ile bağların güçlenmesinde ve kendilerini daha değerli hissetmelerini sağlar. Karşılıklı destek ve yardımlaşma, sağlıklı ve mutlu bir aile ortamı için çok önemlidir.

Şekil 23. Bay inanılmaz.

Aile içi aktiviteler aile fertlerinin aralarındaki bağı güçlendiren, iletişimlerini arttıran ve eğlenceli zamanlar geçirerek anı biriktirmeyi sağlayan etkinliklerdir. Aile bireylerinin birlikte zaman geçirmesi, çocuklar açısından gelişimlerine katkıda bulunurken ebeveynler içinse stres atma ve aile içi birlik ve dayanışmayı artırır. Oyunlar oynayarak, gezerek ve beraber yemek yaparak birbirlerini daha iyi tanımada yardımcı olur.

Şekil 24. İnanılmaz aile.

Aile büyüklerine yardım eden çocuklar sevgi-saygı konusunda kendilerini daha açık ve rahat hissedebilirler. Çocukların bu yöndeki davranışları sorumluluk bilinci kazanımında oldukça önemlidir. Ebeveynlerine destek olan çocuklar, bu süreçte yardımlaşma ve empati gibi değerleri öğrenir. Bu davranışlar aile bağlarını güçlendirir

ve nesiller arası iletişimi artırır. Yapılan en küçük jestler bile büyükler için çok kıymetlidir ve aile içinde sıcak, destekleyici bir ortam oluşturur.

Şekil 25. İnanılmaz aile.

Aile bireylerinin bir arada olup oluşan sorunlara karşı birlik ve beraber içinde olması aralarındaki güven bağına oluşturur. Karşılıklı anlayış ve destek içinde olmak

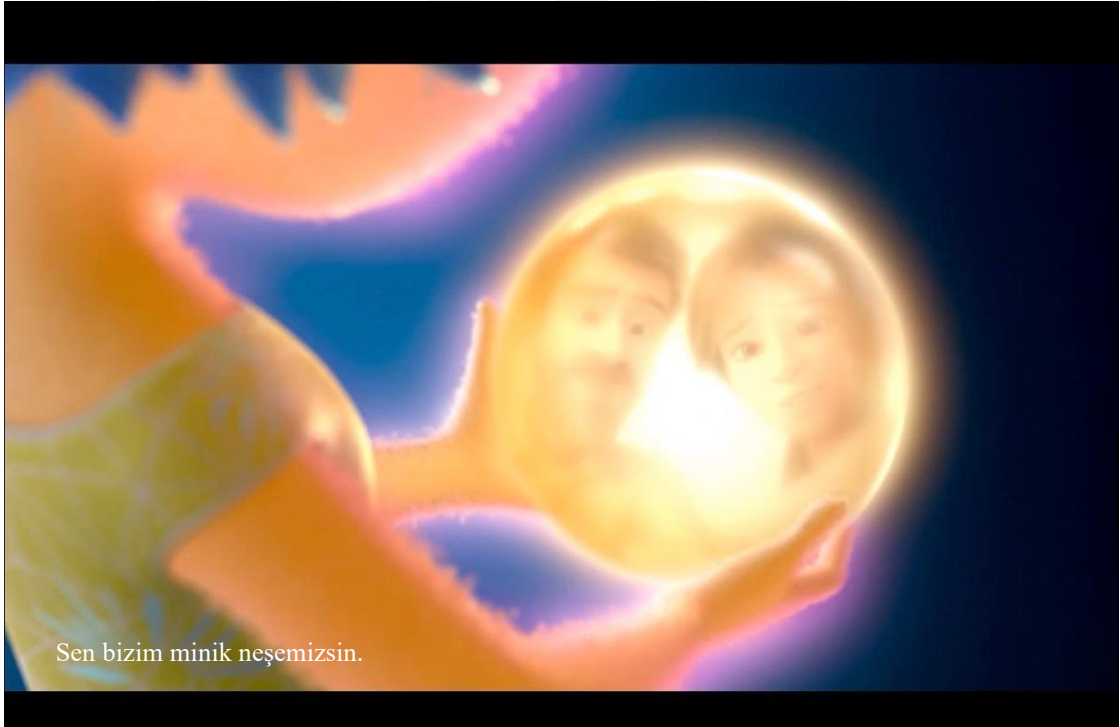
aile bireylerinin güvende ve değerli hissetmelerinde yardımcı olur. Güven duygusu ile bireyler dayanışma içerisinde olup daha anlamlı hale gelir. Sağlıklı aile bağları ile özgüvenli bireyler olup, yaşam boyu meydana gelecek zorluklarla daha kolay başa çıkarlar.

4.3 Ters Yüz 1

Duyguların yönetimi, bireylerin duygularını tanıma, anlama ve uygun bir şekilde ifade etme yeteneğidir. Bu beceri, stresle başa çıkma, ilişkilerde sağlıklı iletişim kurma ve karar verme süreçlerinde önemli bir rol oynar. Duygusal zekâ ise, kendinin ve başkalarının duygularını anlama, bu duyguları yönetme ve sosyal etkileşimlerde etkili olma kapasitesidir. Duygusal zekâ, empati, öz farkındalık ve ilişki yönetimi gibi unsurları içerir.

"Ters Yüz" (Inside Out) filminde bu temalar belirgin bir şekilde işlenmektedir. Film, Riley'nin duygularının (sevinç, üzüntü, öfke, korku ve tiksinti) zihnindeki temsilcileri aracılığıyla duyguların yönetimini ve duygusal zekâyı keşfeder. Özellikle sevinç ve üzüntü arasındaki etkileşim, duyguların nasıl dengelendiğini ve her bir duygunun önemini vurgular. Riley'nin yaşadığı zorluklar sırasında duygularını anlaması ve yönetmesi gerektiği sahnelerde, duygusal zekanın önemine dikkat çekilmektedir. Bu bağlamda, film, duyguların yönetimi ve duygusal zekâ temalarını etkili bir şekilde ele alır.

Şekil 26. Neşe, mr. Andersen.

Sağlıklı birey olarak yetişen çocuklar, ebeveynleri tarafından gördüğü ilgi, değer ve sevgiyle karakteristik özelliklerinde çok daha sağlıklı olmasını sağlıyor. Sevgi ile yetişen çocuklar, kendini daha değerli hissettiği için hayata karşı daha güvenli bakar. Çocuklar, ebeveynleri tarafından almaları gereken ilgiyi ve sevgiyi yeterince aldıkları zaman kendilerini ve duygularını daha doğru bir şekilde ifade ederler. İletişim dilleri daha sağlıklı, ilişkileri anlayışlı ve kişisel sınırlarını daha iyi çizerler. Bu tarz aile ortamında yetişen çocuklar, özgüvenli, mutlu ve sosyal birey olur.

Sevgiden ve ilgiden yoksun büyüyen çocuk, kendini yeterince değerli hissetmez, sürekli başkalarının sevgisini kazanmak için aşırı çaba gösterir ya da tamamen kendini herkesten uzaklaştırırlar.

Çocukluk dönemi, kişiliğin temel taşlarının atıldığı evredir. Ebeveynlerin çocuklarına verdikleri sevgi, ilgi ve destek, onların psikolojik ve duygusal gelişimlerini doğrudan etkilemektedir. Bu yüzden kişilikleri ve karakter özellikleri için çocukluk dönemi oldukça önemli bir dönemdir.

Şekil 27. Riley.

Aile bireyleri birbirlerinin en büyük destekçileridir. Değişen yaşam koşullarına uyum sağlamak yıpratıcı bir süreç olsa bile aile bağlarını güçlendiren önemli bir durumdur. Yaşam boyunca bireyler beklenmedik durumlar ile karşılaşabilir. Yeni başlangıçlarda karşılaşılan zorluklarda aile üyeleri birbirlerine destek olması, yıpratıcı ve moral bozukluğu olabilecek olaylara karşı birlikte hareket etmesi, sağlıklı aile yapısının devamlılığını sağlar. Daima yaşanan her engelde çözüm odaklı olunmalıdır. Birlik ve dayanışma olan ailelerde oluşan sorunlarla daha kolay bir şekilde başa çıkabilir ve aile üyeleri kendilerini daha fazla güvende ve duygusal olarak daha dengeli hissederler. Zorlu dönemlerde aileler her zaman açık iletişim, empati ve anlayışı ön planda tutmalıdır.

Şekil 28. Riley, mrs. andersen.

Anne babasından yeterince ilgi ve sevgi gören çocuklar, ebeveynlerine karşı sevgi ve saygı göstermekten yoksun olmazlar. Ebeveynlerine karşı manevi destek gösteren çocuklar, aile içi sevgi, saygı ve bağlılığın önemini öğrenmiş olur, bu bilinç ile hareket ederler. Ebeveynler yaşamları boyunca çocuklarının maddi ve manevi tüm ihtiyaçlarını karşılar ve onlara destek olurlar. Bazı zamanlarda bu rollerde değişiklikler oluşabilir. Çocuklar da ebeveynlerine manevi anlamda destek olma sorumluluğunu üstlenebilir. Ebeveynlerin çocukları tarafından manevi destek görmeleri oldukça kıymetlidir ama yaşları ilerledikçe çocuklarından daha fazla manevi destek isterler. Kendilerini yalnız hissetmemeleri, değer görmeleri ve duygusal anlamda güçlü olabilmeleri için önemlidir ve büyük manevi güç kaynaklarıdır. Çocuklar ebeveynlerinin zamanlarının nasıl geçtiğini, düşüncelerini merak etmeleri ve zorlu süreçlerinde yanlarında olması aile içi bağları güçlendirir.

Şekil 29. Andersen ailesi.

Aile bireylerinin en çok bir araya geldiği nokta yemek masasıdır. Yemek masasında aile bireyleri gün boyunca yaşadıkları olayları ve duygularını aktarabileceği alandır. Bu alanda tüm aile bireyleri birbirlerini gözlemleyebilir, destek olabilir ve aile bağlarını güçlendirebilir. Aile yemekleri birlik ve beraberlik duygusunu arttırırken aynı zamanda empati ve dinleme becerilerini de geliştirir.

Aşağıda biraz işler biraz kontrolden çıktı. Konuşmak ister misin?

Şekil 30. Mr. Andersen.

Ebeveyn-Çocuk çatışmalarının olması muhtemeldir. Ebeveyn ve çocuk arasındaki nesil farklılığı, beklentiler ve kişisel sınırlar çoğu zaman anlaşmazlıklara yol açabilir. Ebeveyn ve çocuk arasında önemli olan bu çatışmalar üzerinde nasıl durulduğudur. Açık ve doğrudan iletişimle, empati ve anlayış göstererek çözülen çatışmalar, aslında aralarındaki bağı ve ilişkiyi güçlendirir. Karşılıklı olarak birbirlerini daha iyi tanıma ve anlama fırsatı bulabilir. Sorunları bastırmak ya da görmezden gelmek yerine problemi konuşarak ve iyi olması adına çözüm arayarak yaklaşmak sağlıklı bir aile yapısını ve dinamiğini oluşturur.

Şekil 31. Neşe, üzüntü.

Bireyler hayatında kaygı yaratıcı yıpratıcı süreçler yaşayabilir. Kaygı ve zorlayıcı süreçler hayatın doğal bir parçasıdır. Birey bu tarz duygularla nasıl başa çıkabileceğini bilmesi önemlidir. Bu süreci sağlıklı bir şekilde atlatabilmesi için duygularını ertelememeli ya da bastırmamalı, anı ve durumu yaşamalıdır. Bastırılan ya da ertelenen duygular uzun vadede büyük sıkıntılara yol açabilir. Birey duygularını kabul edip yaşamalıdır. İçinde bulunduğu durumun nedenini anlamaya çalışması ve sağlıklı yollarla başa çıkması bireyin iyileşme sürecinde yardımcı olur. Bu sürecin içinde kaybolmamak, ne yapacağını bilememek ve gerektiğinde çevresel ve profesyonel destek almak da önemli bir noktadır. Kendi duygularını tanıyıp onlarla yüzleşmek, bireyin içsel gücünü artırır ve uzun vadede daha sağlıklı bir psikolojik denge sağlar.

Annesi ve babası ne kadar çok sevinmişti!

Şekil 32. Neşe.

Ebeveynler çocuklarının başarılarını dile getirmeli ve çocuklarını takdir etmelidir. Bu durum çocukların özgüvenlerini ve motivasyonlarını artırır. Çocuklar için takdir görmek, kendi değerlerini anlamasında ve daha büyük hedefler koymasında cesaretlendirici bir rol oynar. Çocuklara yapılan takdirler samimi ve dengeli olmalıdır. Çocuk sadece büyük bir başarı elde ettiğinde değil, çaba gösterdiği küçük gelişmelerde de takdir edilmelidir. Sadece büyük başarılar elde ettiğinde övülen çocuklarda kendilerini sürekli kanıtlanması gereken bir baskı altında hissedebilirler. Çocukların yaptığı işlerde sonuca değil sürece bakılmalıdır.

Şekil 33.Andersen ailesi.

Sağlıklı iletişim temeli olan ailelerde çocuk ebeveyni ile dış dünyada yaşadığı problemleri paylaşmaktan çekinmez. Çocuk kendini ifade etmede ve hissettiklerini söylemekten alıkoymamalı. Kendini rahat bir şekilde ifade eden çocuklar, yalnızca sorunların çözülmesinde değil aynı zamanda aile de güveni ve duygusal bağı güçlendirir. Çocuk ailesi ile duygularını ve düşüncelerini açık bir şekilde ifade edebilirse, ebeveynle olan bağı derinleştirir ve sağlıklı bir şekilde duygu düzenleme yeteneğini geliştirmiş olur. Açık iletişim çocuklarda önemli olduğu kadar ebeveynlerde de önemlidir. Ebeveynler çocuklarının hislerine değer verip ve yargılamadan dinlemelidir. Dinlenmeyen ve anlaşılmadığını düşünen çocuklar, kendilerini savunmasız ve sürekli olarak hislerini gizleme eğiliminde olabilirler. Ebeveynlerin tepkileri, çocuğun bu tür paylaşımlara nasıl yaklaşacağını etkiler. Yargılayıcı veya duygusal olarak uzak tepkiler çocukları susturabilir, ancak anlayışlı ve empatik bir yaklaşım, çocuğun kendini açma cesaretini artırır.

Şekil 34. Riley, mrs. endersen.

Ergenliğe yeni girecek olan çocuklar, bedenlerinde oluşan değişimler sonucunda ailelerine karşı utanç hissedebilirler. Çocuklar bu dönemlerinde bağımsızlaşma duyguları ile ebeveynleri ile aralarına mesafe koymak isterler. Ebeveynler ergenliğe girmiş olsa bile hala çocuk olarak görmesi ve kişisel alanlarına müdahale etmesi, bu utanç duygusunu daha da güçlendirebilir. Genellikle ergenler, arkadaşlarının yanında ebeveynlerinin davranışlarından utanırlar. Bu sürecin olağan ve doğal olduğunu bilen aileler, çocuklarına karşı anlayışla yaklaşarak destek olurlar ve bu durum çocukları için oldukça önemlidir.

4.4 Ters Yüz 2

Duygusal gelişim, bireylerin duygularını tanıma, anlama ve ifade etme yeteneklerinin zamanla nasıl evrildiğini ifade eder. Bu süreç, bireyin kendilik algısını, sosyal ilişkilerini ve stresle başa çıkma becerilerini etkiler. Ergenlik dönemi ise, fiziksel, zihinsel ve duygusal değişimlerin yoğun olarak yaşandığı bir dönemdir; bu süreçte kimlik arayışı, bağımsızlık isteği ve duygusal dalgalanmalar belirginleşir.

"Ters Yüz 2" (Inside Out 2) filminde bu temalar, Riley'nin ergenlik dönemine geçişiyle birlikte işlenmektedir. Filmde, Riley'nin duygusal durumlarının karmaşıklaşması ve yeni duyguların ortaya çıkması, ergenlik döneminin getirdiği değişimleri yansıtır. Duygusal gelişim, Riley'nin kendini tanıma çabası ve sosyal ilişkilerindeki zorluklar üzerinden gösterilir. Özellikle, yeni arkadaşlıklar kurma ve duygusal dengeyi sağlama süreçleri, ergenliğin getirdiği duygusal dalgalanmaları ve gelişimi vurgular. Bu bağlamda, film, duygusal gelişim ve ergenlik dönemi temalarını etkili bir şekilde ele alır.

Şekil 35. Andersen ailesi.

Ergenliğe yeni giren çocuklarda Ebeveyn-Çocuk ilişkisi oldukça önemlidir. Ergenlik dönemi çocuklar için duygusal, zihinsel ve fiziksel olarak birçok değişime uğrarlar. O yüzden bu süreç aile bağları için kritik bir dönemdir. Ebeveynler, çocukların düşüncelerini dinlemeli, duygularını ciddiye almalı ve onları desteklemelidir. Bu noktalara dikkat eden ebeveynlerin çocukları daha özgüvenli bir

yapıya sahip olabiliyor. Ebeveynler sadece çocuklarına onay veren bir tutum sergilemek yerine onlara karşı rehberlik eden, yanlışlarını yapıcı bir şekilde gösteren ve sınırlı bir yaklaşım belirlemeleri gerekmektedir. Çocuklar için takdir edilmek özgüveni arttırırken, sağlıklı eleştiriler ile gelişimlerini de destekler. Ebeveynlerin ergenlik döneminde olan çocukları için tutumları, dengeyi korumak, destekleyici ve yol gösterici olmaları sonucu en sağlıklı yoldur.

Sürekli tepemdesin. Beni biraz rahat bıraksana.

Şekil 36. Riley.

Ergenlik dönemi hem çocuklar hem de ebeveynler için son derece hassas ve karmaşık bir süreçtir. Ebeveynler ve çocuklar bambaşka bir sürece girmiş olurlar. Çocuklar sadece fiziksel olarak değil, zihinsel ve duygusal olarak da büyük değişimler yaşar. Bu süreçte ebeveyn çocuk ilişkisi için anne-baba rolleri çocuk kazanımları için oldukça önemlidir. Ergenlik döneminde çocuklar yetişkinliğe ilk adımlarını atmış olur ve karakteristik özelliklerini tamamlarlar. Çocuklar, kendi kimliklerini bulmaya çalışırken, bağımsızlık arzusu ile ailenin koyduğu kurallar içerisinde sıkışmış hissedebilirler. Böylelikle ergen olan bireylerde öfke, asi tavırlar ve ani duygu değişimleri gözlemlenir.

Ebeveynlerin tutum ve davranışları bu süreçte oldukça önemlidir. Çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurmalı, katı disiplin yerine anlayış ve sabırla yaklaşmalılar. Ebeveynler, çocuklarının duygularını ve düşüncelerini anlamalı ve ciddiye almalıdır. Sınırlarını koruyarak rehberlik etmeleri gerekmektedir. Eğer ebeveynler bu süreci

sağduyu ve empatiyle yönetirse, çocuklarıyla olan bağları daha da güçlenebilir ve onların sağlıklı bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlayabilirler.

Şekil 37. Mrs. endersen.

Çoğu ebeveyn çocukları ne kadar büyümüş olursa onların hala onların peşin koşar ve çocuk gibi görmeleri doğal bir reflekstir. Anne babaların sevgi ve koruma içgüdüsünden kaynaklanan bu durum çocukların yaş aldıkça bireyselliklerini istemesi ve sürekli takip edilmek ya da yaptıkları üzerinde sorgulanmak, özgürlük alanlarının kısıtlandığını hissettirebilir. Özgürlük alanlarının kısıtlandığını hissetmeleri ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinde hassas bir durum haline gelir. Ebeveynler tamamen ilgisiz bırakarak değil güven ilişkisi içerisinde bazı noktalarda çocukların kendi kararlarını almalarına ve hata yapmalarına izin vermeleri gerekir böylelikle çocuklar kendilerine olan güveni besler ve aileleri ile ilişkilerini yıpratmasının önüne geçer.

Şekil 38. Neşe.

Birey, içinde bulunduğu duyguları bastırmamalı ya da ertelememelidir. Ertelenen ve bastırılan duygular daha sonrasında daha büyük yıpratıcı sorunlara yol açabilir. Olumsuz duyguları bireyler genelde yaşamaktan çekinir. Aksine üzüntü, öfke ve korku gibi duyguları yaşamalı ve kabul etmelidir. Çünkü duygular bireylerin iç dünyasında bir şeylerin yolunda gidip gitmediğini gösteren durumlardır. Ertelenen,

bastırılan ya da görmezden gelinen duygular ilerleyen süreçlerde fiziksel ve psikolojik problemlere yol açabilir. Birey bu tarz olumsuz duygularla sağlıklı bir şekilde başa çıkmayı öğrenmelidir. Bütün duygularını yaşayan bireyler kendilerini daha iyi tanır, ifade eder ve psikolojik olarak dayanıklılığı artırır ve uzun vadede daha sağlıklı birey olur.

Şekil 39. Andersen ailesi.

Ergenlik dönemi bireylerin kimlik arayışına girdiği ve bağımsızlıklarını kazanmak istediğini ama aynı zamanda ebeveynlerinde onay ve destek bekledikleri hassas bir dönemdir. Ebeveynlerini hayal kırıklığına uğratma düşüncesi bile onlar için büyük bir kaygı kaynağı olabilir. Ebeveynler çocukları için bu süre zarfında koşulsuz sevgi ve güven ile hata yapabileceklerini ve her türlü değerli olduklarını hissettirmeleri önemlidir. Hata yapmak büyümenin önemli bir parçasıdır. Yargılanmadan dinlenen

Çocuklar kendilerinin anlaşıldığını hissettiği için daha özgüvenli bireyler haline gelir ve daha sağlıklı gelişim gösterirler.

Bölüm 5

5.1 Tartışma

Bu çalışmada elde edilen bulgular ile animasyon filmlerinin aile içi iletişim ve aile yapısı üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Animasyon filmleri, ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte izlediklerinde iletişim becerilerini geliştirmekte ve aralarındaki duygusal bağları güçlendirmektedir. Bu durum, mevcut literatürdeki aile içi etkileşim ve sağlıklı iletişim teorileriyle örtüşmektedir. Ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte medya tüketimi sırasında kurdukları iletişim, çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine olumlu katkılar sağlamaktadır.

Animasyon filmlerinin aile temalarının sunumu, izleyicilerin değer ve kimlik edinimlerini şekillendirmekte önemli bir rol oynamaktadır. Bu filmlerde aile içindeki rollerin belirgin bir şekilde sunulması, çocukların bu temalar üzerinden kendi aile yapılarını anlamalarına yardımcı olmaktadır. Aile içindeki etkileşimlerin ve ilişkilerin nasıl temsil edildiği, çocukların sosyal becerilerinin gelişiminde kritik bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, animasyon filmlerinin yalnızca eğlenceli içerikler sunmakla kalmayıp, aynı zamanda eğitimsel ve öğretici bir işlev de üstlendiği söylenebilir. Dijital sanat ve animasyon, temel sanat bilgisine dayanarak gelişimini sürdürmektedir. Animasyon sektörünün ilerlemesi için eğitim ve akademik çalışmalara yatırım yapılması, gençlerin bu alanda yetkinleşmesi büyük önem taşımaktadır (Çakmak ve Karoğlu, 2020: 525).

Literatürde, medya içeriklerinin bireylerin sosyal ve kültürel gelişimindeki etkileri üzerine birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar, animasyon filmlerinin aile içindeki iletişimi güçlendiren unsurlar olarak nasıl işlev gördüğünü desteklemektedir. Özellikle, ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte izledikleri filmlerin, aile içindeki duygusal bağları güçlendirdiği ve iletişim becerilerini geliştirdiği gözlemlenmiştir. Bu bulgular, sağlıklı aile dinamiklerinin oluşturulmasında animasyon filmlerinin önemli bir araç olduğunu göstermektedir. Günümüzde aile, toplumsal değerlerin aktarımında etkisini yitirirken, bu rol giderek medya ve kültür endüstrilerine geçmektedir. Erken çocukluk döneminde en etkili öğrenme yöntemi model almadır. Çocuklar, çevrelerindeki yetişkinlerin yanı sıra çizgi film kahramanlarını da model alır. Bandura'ya göre, çizgi film kahramanlarının

davranışları çocukların kişilik ve karakter gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir (Ay Yüzügüldü ve Kavak ve Sarıal, 2025: 28).

Animasyon filmlerinin sunduğu aile temaları, toplumsal cinsiyet rolleri ve aile yapıları üzerinde de etkili olmaktadır. Tez çalışmasında, bu filmlerin aile içindeki rollerin nasıl temsil edildiği ve bu temaların izleyiciler üzerindeki etkileri derinlemesine incelenmiştir. Elde edilen bulgular, animasyon filmlerinin çocukların toplumsal normları ve değerleri algılamalarında belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu durum, medya içeriklerinin bireylerin kimlik gelişiminde nasıl etkili olabileceğine dair önemli ipuçları sunmaktadır (Pazarbaşı, 2018: 31).

Ayrıca, animasyon filmlerinin kültürel ve sosyal etkileri de dikkate değerdir. Filmlerdeki temaların, izleyicilerin toplumsal normları ve değerleri nasıl algıladıkları üzerinde belirleyici bir rol oynadığı görülmektedir. Bu bağlamda, animasyon filmlerinin sadece eğlence aracı değil, aynı zamanda toplumsal bilinç oluşturan bir araç olarak değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Medya içeriklerinin bireylerin sosyal ve kültürel gelişimindeki etkileri, ruh sağlığı ve iletişim dinamikleri açısından da önem taşımaktadır (Semiz Türkoğlu, 2025: 382).

Bununla birlikte, animasyon filmlerinin aile teması üzerinden sunduğu içeriklerin çeşitliliği ve kapsayıcılığı, gelecekteki çalışmalar için önemli bir araştırma alanı sunmaktadır. Özellikle, farklı aile yapılarına ve dinamiklerine daha fazla yer veren animasyon filmlerinin, toplumsal değişime katkıda bulunabileceği düşünülmektedir. Bu tür yapımların çocukların duygusal zekalarını geliştirme potansiyeli, aile içindeki iletişimi güçlendiren içeriklerin geliştirilmesi açısından da dikkate alınmalıdır.

Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten farklı olarak toplumun kadın ve erkeğe yüklediği rollerden oluşur ve genellikle erkek egemen bir yapıya sahiptir. Bu yapı, kadınları ikinci planda konumlandırarak nesiller boyu görev ve beklentiler yaratmıştır. Kapitalizmin gelişimi, kadınların iş gücüne katılımı, boşanmanın normalleşmesi ve eşcinsel evlilikler gibi değişimler aile yapısını ve ebeveynlik tutumlarını dönüştürmüştür. Ancak toplumsal cinsiyet normları, bireylerin doğumdan itibaren maruz kaldığı semboller ve çevresel faktörlerle sürekli yeniden üretilerek dayatılmaya devam etmektedir (Ağaoğlu Ercan, 2022: 190).

Animasyon filmleri, geniş kitlelere ulaşma kapasitesiyle toplumsal değerlerin aktarılmasında etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu filmler, izleyicilere empati,

anlayış, sevgi, birliktelik ve fedakârlık gibi insani değerleri kazandırma potansiyeline sahiptir. Aile içi iletişimin ve rollerin animasyon filmlerinde nasıl temsil edildiği, izleyicilerin bu temalar üzerinden kimlik ve değer edinimlerini şekillendirmelerine yardımcı olur. Bu durum, bireylerin sosyal ilişkilerini ve toplumsal etkileşimlerini de olumlu yönde etkilemektedir (Dümenci ve Dilli ve Sevim, 2019: 9).

Tez çalışmasında, animasyon filmlerinin aile yapısı ve iletişimi üzerindeki etkilerini derinlemesine incelediğimizde, bu filmlerin bireylerin sosyal ve duygusal gelişimlerinde önemli bir rol oynadığını görmekteyiz. Özellikle çocukların, ebeveynleriyle birlikte izledikleri animasyon filmleri aracılığıyla aile içindeki iletişim becerilerini geliştirdikleri ve duygusal bağlarını güçlendirdikleri gözlemlenmiştir. Bu bulgular, animasyon filmlerinin aile içindeki rolünü güçlendirmekte ve bu filmlerin aile yapısına olan katkılarını vurgulamaktadır.

Animasyon filmlerinin aile içindeki iletişimdeki rolü, sadece çocuklar için değil, ebeveynler için de geçerlidir. Ebeveynler, çocuklarıyla birlikte izledikleri bu filmler aracılığıyla, kendi aile yapılarını sorgulama ve geliştirme fırsatı bulmaktadırlar. Bu durum, aile içi etkileşimi artırmakta ve sağlıklı bir iletişim ortamı oluşturmaktadır. Dolayısıyla, animasyon filmlerinin aile dinamikleri üzerindeki etkisi hem çocuklar hem de ebeveynler için önemli bir gelişim alanı sunmaktadır (Taş Alicenap ve San, 2022: 245).

Sonuç olarak, animasyon filmleri, aile içi iletişim ve değerlerin aktarımında önemli bir rol oynamakta ve bireylerin sosyal ve kültürel gelişimlerine olan katkıları, aile dinamikleri üzerindeki etkisi ile birleştiğinde aile yapısının güçlenmesine olanak tanımaktadır. Bu çalışma, animasyon filmlerinin aile teması üzerinden çocuk ve ebeveyn iletişimini nasıl yansıttığını anlamaya yönelik bütüncül bir analiz sunmakta ve bu alandaki literatüre katkıda bulunmaktadır. Gelecek araştırmaların, animasyon filmlerinin etkilerini daha kapsamlı bir şekilde inceleyerek, aile yapıları ve iletişim dinamikleri üzerindeki etkilerini daha iyi anlamaya yönelik katkılar sağlaması beklenmektedir.

5.2 Sonuç:

İnanılmaz Aile ve İnanılmaz Aile 2, kadınların iş hayatında aktif rol almasını ve aile içindeki dengeleri ele alır. Bu filmler, ebeveynlerin rol dağılımını ve empati kurmanın önemini vurgular. Kadının iş gücüne katılması, ekonomik istihdamın

artırılmasına katkı sağlarken, çocukların her şeyin mümkün olduğunu görebileceği bir aile ortamı sunar. Animasyon filmlerinde aile içerisindeki rollerin çeşitliliği ve her bireyin farklı sorumlulukları üstlenebileceğinin çocuklara gösterilmesi, onların bu rolleri kendi yaşamlarına entegre edebilme becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayabilir. Bu sayede, aile içi rollerin belirli bireyler üzerinde yoğunlaşmadığı, daha dengeli ve iş birliğine dayalı bir aile yapısının mümkün olabileceği çocuklara aktarılmış olur. İnanılmaz Aile ve İnanılmaz Aile 2 filmleri, aile içi rollerin dönüşebilirliğini ve bu rollerin paylaşımının önemini izleyiciye aktarma açısından dikkat çekici örnekler sunmaktadır. Bu filmlerde, kadının çalışma hayatına dahil olmasıyla birlikte, erkeğin evde hem çocuklarla ilgilenme hem de ev içi düzeni sağlama sorumluluğunu üstlenmek durumunda kalması, bu sürecin zorluklarını gözler önüne sermektedir. Ancak, bu örneklerin aksine, birçok animasyon filminde aile içi rollerin geleneksel ve sabit biçimlerde sunulduğu, bu nedenle çocuklara esnek ve eşitlikçi rol modelleri sunma konusunda yetersiz kaldığı gözlemlenmektedir. Aynı zamanda her iki filmde de eşler arasındaki iletişim tarzı ile ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki biçimi etkileyici bir şekilde yansıtılmıştır. Anne ve babaların, çocuklarının yaşadığı sorunlara her zaman duyarlılıkla yaklaşmaları önemlidir. Bu sorunlar okul yaşamında, ergenliğe adım atılan dönemlerde ya da ailenin ortak bir problemle karşılaştığı durumlarda ortaya çıkabilir.

Ters Yüz 1 ve Ters Yüz 2, duygusal gelişimi ve ergenlik döneminin zorluklarını ele alır. Sevgi ve empati dolu bir aile ortamının, çocukların özgüvenlerini artırdığı ve sağlıklı ilişkiler kurmalarına yardımcı olduğu vurgulanır. Ergenlikte açık iletişim ve destekleyici tutumların önemi ön plana çıkar. Ters Yüz 1 (Inside Out), bireyin yaşadığı duygusal durumları iletişim yoluyla karşı tarafa sağlıklı bir şekilde aktarabilmesinin önemini vurgulamakta; ebeveynlerle kurulan etkili iletişimin hem aile içi ortamda hem de bireysel gelişim açısından güçlü bağlar oluşturabileceğini göstermektedir. Film, duyguların tanınması ve ifade edilmesinin aile içi iletişimi nasıl olumlu yönde etkilediğine dair dikkat çekici yönlerini sunmaktadır. Ters Yüz 2 ise aile dinamiklerinin ergenlik dönemiyle birlikte farklı bir döngüye girdiğini ortaya koymaktadır. Filmde, çocuğun ergenliğe adım attığı süreçte karşılaşılan duygusal ve iletişimsel zorluklar ele alınmakta; bu dönemde ebeveynler arası iletişimin yanı sıra ebeveyn-çocuk iletişiminin de sağlıklı bir şekilde yürütülmesinin, aile içi uyum ve bireysel gelişim açısından kritik bir rol oynadığı vurgulanmaktadır.

Bu dört film, aile içi iletişimin önemini, empati ve sevginin aile ilişkilerinde nasıl rol oynadığını vurgular. Ebeveynlerin çocuklarına değer vermesi ve onların ihtiyaçlarına duyarlı olması, filmlerin ortak temalarındandır. Ayrıca, kadınların iş hayatındaki rolü ve çocukların duygusal gelişimi gibi konular da işlenir.

5.3 Öneriler

Bu animasyon filmleri, aile içi iletişim ve ilişkilerin güçlendirilmesi için önemli dersler sunarken, toplumsal değişimlere uyum sağlamak adına daha çeşitli ve kapsayıcı içeriklerle zenginleştirilebilir.

Bu çalışma, animasyon filmlerinin aile yapısı ve iletişimi üzerindeki etkilerini incelerken, bu filmlerin toplumsal değerleri ve bireylerin sosyal-kültürel gelişimini şekillendirme potansiyeline sahip olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle "Ters Yüz" ve "İnanılmaz Aile" gibi örnekler üzerinden yapılan analizler, animasyon filmlerinin aile içi iletişimi ve rollerini nasıl temsil ettiğini ve bu temsillerin izleyiciler üzerindeki etkilerini derinlemesine anlamamıza olanak tanımıştır. Sonuç olarak, animasyon filmlerinin, izleyicilere sevgi, empati ve iş birliği gibi evrensel değerler kazandırarak, toplumda daha güçlü ve sağlıklı aile ilişkileri geliştirilmesine katkıda bulunabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Gelecekteki çalışmalar, bu filmlerin daha çeşitli ve kapsayıcı aile temsilleri sunarak toplumsal değişime olumlu yönde katkı sağlaması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, animasyon filmlerinin içerik üreticileri, aile temalarını işlerken daha kapsayıcı ve çeşitli bakış açıları sunarak toplumsal farkındalığı artırma sorumluluğunu taşımalıdır.

Aileler, çocuklarının izlediği animasyon filmlerini dikkatle seçmelidir. Bu seçim sırasında yaşlarına uygun ve olumlu mesajlar içeren yapımları tercih etmek önemlidir. Ayrıca, ekran başında geçirilen süreyi kontrol altında tutarak, çocukların dengeli bir yaşam sürmelerine yardımcı olabilirler. Çocukları izledikleri içerikler hakkında düşünmeye ve sorgulamaya teşvik ederek medya okuryazarlığını geliştirmek de ailelerin üzerinde durması gereken bir konudur. Filmlerden sonra aile içinde iletişimi artıracak tartışmalar yapmak, değerler ve duygular üzerine konuşmak, çocukların gelişimine olumlu katkılar sağlar.

Animasyon şirketleri ise içerik üretiminde çeşitlilik ve kapsayıcılığa önem vermelidir. Farklı kültürleri, aile yapıları ve toplumsal rolleri kapsayan içerikler

 reterek daha geniş bir izleyici kitlesine hitap edebilirler. Eğlencenin yanı sıra eğitici unsurları da içeren yapımlar sunarak, izleyicilere değerli bilgiler ve beceriler kazandırmak da şirketlerin sorumluluğundadır. Sosyal ve kültürel bilinci artıracak temalar işleyerek toplumsal değişime katkıda bulunabilirler. Ayrıca, karakterlerin duygusal gelişimlerini vurgulayan hikayelerle izleyicilerin empati ve duygusal zek larını geliştirmelerine yardımcı olabilirler. Bu yaklaşımlar, animasyon filmlerinin toplumsal etkilerini olumlu yönde artırabilir.

5.3.1 Aileye  neriler. Aile bireyleri, çocuklarıyla açık ve etkili bir iletişim kurmak için ortak zaman ayırmalıdır. Bu,  ocukların duygularını ifade etmesine ve aile içindeki sorunları rahatça konuşabilmesine yardımcı olur. Ebeveynlerin çocuklarıyla etkili iletişim kurmaları için animasyon filmlerinde mesajlar verilebilir; bu, ebeveyn- ocuk iletişimine önemli katkılar sağlar. Ebeveyn- ocuk etkileşimlerinin olumlu ve olumsuz sonuçlarının görünürlüğü, çocukların yaşantılarıyla bağ kurmalarını kolaylaştırır ve sağlıklı iletişim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur.

Dinleme ve empati gibi temel iletişim unsurlarının aile ilişkilerindeki önemi somut örneklerle desteklenmeli ve dolaylı iletişim biçimleri detaylandırılmalıdır. Aileler, animasyon filmlerini birlikte izleyerek bu filmler üzerinden aile içindeki temaları tartışabilir ve çocukların filmdeki karakterlerle özdeşleşmesini kolaylaştırabilir. Ayrıca, aile  yeleri duygusal destek vererek çocukların kendilerini güvende hissetmelerini sağlamalıdır.

Animasyon filmlerinde çocukların duygusal zekasını geliştirecek içeriklere yer verilmelidir. Ergenlik dönemi, çocukların kimliklerini oluşturmaya başladığı kritik bir evredir ve bu süreçte ebeveynlerin duygusal desteği, aralarındaki bağı güçlendirmeye yardımcı olabilir. Bu tarz örneklere animasyon filmlerinde daha sık rastlanmalıdır.

5.3.2 Araştırmacılara  neriler. Animasyon filmlerinin aile teması üzerindeki etkilerini daha iyi anlamak için farklı kültürel bağlamlarda kapsamlı araştırmalar yapılmalıdır. Bu, aile yapılarının ve iletişim biçimlerinin çeşitliliğini ortaya koyabilir. Çocukların animasyon filmleri izleme alışkanlıklarının uzun vadede aile dinamikleri üzerindeki etkilerini inceleyen uzun dönemli çalışmalar önerilmektedir. Farklı türlerdeki animasyon filmleri ( rneğin, eğitici vs. eğlenceli) arasındaki aile temalarının ve iletişim biçimlerinin karşılaştırıldığı çalışmalar yapılmalıdır.

Araştırmacılar, animasyon filmlerindeki sembolik öğelerin (renkler, mekanlar, metaforik karakterler, objeler vb.) aile içi iletişimi nasıl temsil ettiğini analiz edebilmek için özel çözümleme yöntemleri geliştirebilir. Bu, film analizi için disiplinlerarası bir yaklaşımı (psikoloji, sinema, sosyoloji) içerebilir. Animasyon filmlerinde yer alan aile içi iletişim unsurlarının çocuklar tarafından nasıl algılandığını ve yorumlandığını anlamak amacıyla çocuklarla yapılacak görüşmelere ya da çizim yorumlamalarına dayalı niteliksel çalışmalar önerilebilir. Araştırmacılar, çocukların animasyon filmleri izlerken ebeveynleriyle kurdukları etkileşimi ve bu etkileşimin aile içi iletişimi nasıl şekillendirdiğini gözlemleyerek aile bazlı analizler gerçekleştirebilir. Günümüzde animasyon filmleri çoğunlukla dijital platformlar aracılığıyla izlenmektedir. Bu platformların sunduğu içerik çeşitliliği ve izleme özgürlüğünün aile içi iletişim üzerindeki etkileri de incelenmelidir. Filmler dijital platformlarda daha geniş bir iş erişim ağına sahip olmalı ve ebeveynlere yönelik rehberlik materyalleriyle desteklenmelidir. Aynı aile temasının farklı ülkelerin animasyon filmlerinde nasıl sembolize edildiğini karşılaştıran kültürlerarası içerik analizleri yapılabilir. Bu sayede kültürel normların sembolik anlatı üzerindeki etkileri ortaya çıkarılabilir.

5.3.3 Medya yapımcılarına öneriler. Medya yapımcıları, animasyon filmlerinde aile değerlerini ve sosyal normları yansıtan hikayeler geliştirmelidir. Bu, izleyicilere olumlu mesajlar iletme fırsatı sunar. Filmler ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte izleyebileceği şekilde tasarlanmalı ve aile içi iletişimi destekleyici mesajlar içermelidir bu filmler sadece çocuklara yönelik değil aile bireylerinin tamamına hitap eden bir araç haline gelmesi sağlanabilir. Farklı aile yapıları ve kültürel arka planlara sahip karakterlerin yer aldığı yapımlar, izleyici kitlesinin genişlemesine ve toplumsal farkındalığın artmasına katkı sağlar. Medya yapımcıları, izleyicilerden gelen geri bildirimleri dikkate alarak, aile temalarını ve iletişim biçimlerini geliştirebilir. Bu, yapımların daha etkili ve ilgi çekici olmasını sağlar. Medya yapımcıları, aile içi iletişimi yalnızca diyaloglar aracılığıyla değil, semboller, renk kullanımı, mekânsal yerleşim, karakter tasarımı ve metaforlarla da derinlemesine yansıtarak izleyicide daha güçlü bir duygusal etki yaratabilir. Bu tür sanatsal yaklaşımlar, tematik anlatımı güçlendirir. Aile içi iletişimi yansıtan animasyon yapımlar geliştirilirken, çocuk gelişimi ve psikolojik danışmanlık alanındaki uzmanlarla iş birliği yapılması, içeriklerin çocuklara uygunluğu ve mesajların etkili biçimde iletilmesi açısından

önemlidir. Yapımcılar, farklı sosyo-kültürel kesimlerden gelen ebeveyn ve çocukların görüşlerini de içeren katılımcı senaryo geliştirme süreçleriyle, daha gerçekçi ve kapsayıcı aile temaları oluşturabilir. Yapımlarda, özellikle çocuk izleyiciler için olumlu iletişim becerilerine sahip ebeveyn ve çocuk karakterler oluşturmak hem model öğrenmeyi destekler hem de aile ilişkilerine dair pozitif örnekler sunar. Yapımcılar, geleneksel aile iletişimi kalıplarının ötesine geçerek, çatışma çözümü, duygusal ifade, destekleyici dil gibi farklı iletişim biçimlerini temsil eden senaryolar geliştirmelidir. Bu, aile içi iletişimin çok boyutlu yapısını yansıtmaya fırsatı sunar. Sinema öğrencileri için biblio terapi (kitap terapisi) uygulamaları, animasyon filmlerinin aile temalarını ve iletişim biçimlerini anlamalarına yardımcı olacak etkili bir yöntemdir. Örneğin, öğrenciler, belirli bir animasyon filminde aile içi çatışmaları ve çözüm yollarını inceleyerek, bu temaların nasıl işlendiğini analiz edebilirler. Ayrıca, filmdeki karakterlerin duygusal gelişimlerini ve aile dinamiklerini ele alarak, kendi senaryo yazım süreçlerinde bu unsurları nasıl kullanabileceklerini keşfedebilirler. Bu tür bir yaklaşım, sinema öğrencilerinin hem yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmelerine hem de aile temaları üzerine derinlemesine düşüncelerine olanak tanır.

5.3.4 Aile danışmanlarına öneriler. Tez çalışmasını geliştirmek için öncelikle literatür taramasını genişletmek önemlidir; animasyon filmleri ve aile teması üzerine daha fazla kaynak taraması yaparak, farklı bakış açıları ve güncel araştırmalar eklenebilir. Ayrıca, sadece animasyon filmleri değil, diğer medya türleri, örneğin canlı aksiyon filmler, diziler ve dijital içerikler üzerinden de aile temalarının nasıl işlendiği incelenerek karşılaştırmalı bir analiz sunulabilir. Nitel araştırma yöntemlerinin kullanılması, izleyicilerin animasyon filmleriyle ilgili algılarını daha derinlemesine anlamak için faydalı olacaktır; bu bağlamda derinlemesine mülakatlar veya odak grup görüşmeleri yapılabilir. Çocukların gözünden bakış açısını anlayabilmek için, çocuklara yönelik anketler veya gözlemler gerçekleştirilerek animasyon filmlerini izlerken yaşadıkları deneyimler ve hissettikleri daha iyi değerlendirilebilir. Ebeveynlerin, çocuklarıyla birlikte animasyon filmleri izleme deneyimlerini ve bu süreçte yaşadıkları iletişim dinamiklerini incelemek, çalışmanın derinliğini artırabilir. Farklı kültürlerdeki animasyon filmlerinin aile temalarını nasıl ele aldığını incelemek de çalışmanın evrenselliğini artıracak bir yaklaşım olacaktır; kültürel bağlamda yapılan karşılaştırmalar zenginlik katabilir. Gelecek araştırmalara yönelik öneriler

sunarak, bu alandaki bilgi birikimine katkıda bulunmak da önemlidir; örneğin, belirli bir animasyon filmi veya karakteri üzerine detaylı bir çalışma önerilebilir. Eğitim kurumları veya aile danışmanlığı alanında uygulamalı projeler geliştirilerek, animasyon filmlerinin aile içi iletişim üzerindeki etkileri pratikte test edilebilir.

Aile danışmanlarının, animasyon filmleri ve diğer medya içerikleri konusunda eğitim alması, bu tür materyallerin aile dinamikleri üzerindeki etkilerini daha iyi anlamalarına yardımcı olabilir. Danışmanlar, ailelere medya okuryazarlığı konusunda eğitim vererek, animasyon filmleri ve diğer medya içeriklerinin eleştirel bir şekilde değerlendirilmesine yardımcı olmalıdır. Aile üyeleri arasında iletişimi geliştirmek için atölye çalışmaları düzenleyebilirler; bu atölyelerde animasyon filmleri üzerinden aile içi iletişimin nasıl güçlendirileceği üzerine pratik uygulamalar yapılabilir. Ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte animasyon filmleri izlemeleri ve bu süreçte yaşanan deneyimleri paylaşmaları için rehberlik edebilirler. Farklı kültürel arka planlardan gelen ailelerle çalışırken, kültürel farklılıkları göz önünde bulundurarak danışmanlık yapmak önemlidir. Danışmanlar, diğer profesyonellerle (psikologlar, sosyal hizmet uzmanları, eğitimciler) işbirliği yaparak, ailelerin ihtiyaçlarına daha kapsamlı bir yanıt verebilirler. Ayrıca, danışmanlar animasyon filmleri ve aile içi iletişim üzerine kendi araştırmalarını yaparak veya mevcut araştırmalara katkıda bulunarak, alanın gelişimine katkıda bulunabilirler. Son olarak, aile danışmanları danışanlarından geri bildirim alarak hizmetlerini sürekli olarak değerlendirmeli ve iyileştirmelidir.

KAYNAKÇA

- Acar, A. E. (2011). *Kronik hastalıkların, hastaların aile işlevleri ve yaşam doyumları üzerine etkisi* (Master's thesis, Dokuz Eylül Üniversitesi). Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Açıl, A. İ. (2022). *Yerli ve yabancı animasyon filmlerinin sosyo-kültürel ve teknolojik açıdan karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Ağaoğlu Ercan, E. (2022). Incredibles 2 filminde evde kalan baba temsili. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 10, Sayı: 135, Aralık 2022, s. 188-206.
- Akaroğlu, G., Dağ, N., Beserek, S., Selvi, M., & Altıparmak, Ş. (2019). Ebeveyn-çocuk iletişimde oyunun rolü. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (3), 208–228.
- Akbey İnan, T. (2019). *Medyanın aile içi iletişimde güven algısına etkisi* (Yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Akboğa, G. (2024). *Evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin evcil hayvanlara bağlanma, aile iklimi ve aile aidiyetinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi).
- Akcan, F., & Tay, B. A. (2023). “Ailem Robotlara Karşı” animasyon filminin aile birliğine önem verme değeri açısından incelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(3), 1108–1126.
- Akıner, İ. (2004). *Türk inşaat sektöründe kültür ve kültürel farklılıklar* (Doktora tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Akkaş, S. Ç. (2014). *Gebelik döneminde eşler arası uyum* (Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Akman, T. P. (2023). *Aile öz-yeterliliği ile aile iklimi arasındaki ilişkide algılanan öz dönüşümün aracı rolü* (Yayımlanmamış doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi).
- Aktaş, G. (2015). Türkiye’de aile sosyolojisi çalışmalarına genel bir bakış. *Sosyoloji Konferansları / Journal of Sociological Studies*, (52),
- Alacahan, O. (2010). Aile birliğini oluşturan faktörler ve işlevleri. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 289–298.

- Alıcı, B. (2021). Türkiye’de animasyon sineması çalışmaları üzerine bir değerlendirme. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 19(37), 53–78.
- Alp, A. (2007). *Yeni çalışma biçimleri ve değişen aile yapısı bağlamında çalışan kadınlar* (Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Alp, F. (2021). *Z kuşağının sosyal medya kullanım alışkanlıklarının aile içi iletişime etkisi: Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi örneği* (Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Aluş, Y. (2016). *Türk ailesinde eşler arası mutluluk algısı ve beklentileri: Sakarya ili örneği* (Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Arabacı, N. (2011). *Anne-baba-çocuk iletişimini değerlendirme aracı’nın (ABÇİDA) geliştirilmesi ve anne-baba-çocuk iletişiminin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Doktora tezi, Gazi Üniversitesi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Arabacı, N., Özyürek, A., & Kahraman, Ö. G. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarının mizaç özellikleri ve baba-çocuk iletişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(2), 656–675.
- Arisal, C. A. (2019). *Animasyonun mekânsal gelişimi ve mekân tasarımı hareket–algı ilişkisinin Japon animasyonu (anime) örnekleri ışığında eğitimdeki izdüşümünün analizi* (Doktora tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Aslan, E. (2021). Animasyon (çizgi film) tarihine kültürel aktarım açısından bir bakış. *Folklor/Edebiyat*, 27(108).
- Atan, A. (2016). *Aile iletişim becerileri psikoeğitim programının ebeveynlerin iletişim becerilerine, çift uyumuna, evlilik doyumuna ve 5-6 yaş çocuklarının sosyal duygusal uyumuna etkisi* (Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Atan, U. (2024). Sanat, çizgi film-animasyon ve çocuk. *ERKİN (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Uluslararası Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi)*, 2(1), 23–38.

- Avanaş, E. (2021). *Yeni medyada manipülatif haber dili* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Avcı, M. (2010). *İslam öncesi Türk devletlerinin sosyal hayatında kadının rolü* (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Avcı, A. (2018). *7-9 yaş arası çocuklar için "Animasyon destekli piyano öğretim yöntemi"* (Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Ay Yüzügüldü, M., Kavak, E. ve Sarıal, N.E. (2025). Farklı kültürlerde çizgi filmlerin analizi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 10(1), 27-35.
- Ayberk, Y. (2020). *Değişen aile yapısında aile sorunlarının ve aile aidiyetinin incelenmesi (Cizre örneği)* (Master's thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Aydın, A. S. (2003). *Ergenlerde stresle başa çıkma tarzları ile cinsiyet ve cinsiyet rolleri arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Aydoğan, F., & Kırık, A. M. (2012). Alternatif medya olarak yeni medya. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (18), 58–69.
- Aygün, N. (2024). *Z kuşağı gençlerinin manevi iyi oluşları ile aile içi iletişim stilleri ve tanrı algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi).
- Bakış, A. B. *Animasyon (çizgi film) tarihine kültür aktarımı*. Yayımlanmamış makale.
- Başak, N. (2007). *Kukla ve objelerle canlandırma sineması* (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Baştürk, E. (2023). *3D animasyonun gelişimi: Dijital pazarlama sektörü üzerindeki rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Medipol Üniversitesi, İstanbul).
- Bayer, A. (2013). *Değişen toplumsal yapıda aile: Eşler arası şiddet ve din ilişkisi üzerine bir araştırma (Konya örneği)* (Doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101–129.

- Bayrak, M. (2021). *1970-2000 yılları arasında konut arayışlarını ve iç mekân dönüşümlerini Türk sineması merceğinden okumak* (Yüksek lisans tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Bayrak, U. (2022). *Türkiye'de yetişkin animasyonu ve Kötü Kedi Şerafettin* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Bilgili, S. (2020). *Aile iletişim kalıplarının ebeveyn tutumları ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Binicioğlu, G. (2010). *İlköğretimde okul-aile-iletişim etkinlikleri: Öğretmen ve veli görüşleri* (Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Bolat, Y., & Kazancı, M. (2023). Eğitimde medya ve medya manipülasyonu üzerine bir inceleme: Etkileri, sonuçları ve koruyucu önlemler. *Mevzu–Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 1–28.
- Bozkurt, A. (2014). *Evli bireylerde bağlanma stilleri, aile içi eşler arası şiddet ve evlilik uyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Adli Tıp Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Büyük, S. (2019). *Animasyon filmlerinin öğrencilerin değer gelişimine etkileri: Arabalar 1 animasyon filmi örneği* (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi). YÖK Tez Merkezi.
- Candur, B. A. (2023). *Aile içi iletişimin duygusal öz farkındalık ve bilişsel esneklik ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Canlı, Ö. (2019). *Öğrenilmiş güçlülük, aile bütünlük duygusu ve aile içi iletişim arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Çakar, B. Z., & Kaplanoğlu, L. (2023). Algı tasarımı bağlamında animasyon filmleri ve göstergebilim: *Karlar Ülkesi Elsa* filminin göstergebilim ve Greimas'ın eyleyensel örnekçesine göre çözümlenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 301–312.

- Çakır, S. (2019). *Bir kurum olarak ailenin din eğitimi işlevi* (Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Çakmak, F. (2019). Medyada dezenformasyon sorunsalı ve manipülasyonun gücü: İdeoloji ve söylem açısından seçim haberlerinin siyasal iletişimdeki rolü. *Selçuk İletişim*, 12(2), 1127–1154. <https://doi.org/10.18094/josc.596861>
- Çakmak, S., & Karoğlu, A., (2020). Dijital sanat bağlamında animasyon film karakter tasarımları üzerine bir inceleme, 67 (2020 Mart): s. 515–527.
- Çalışkan, N., & Aslander, M. (2014). Aile içi iletişim ve siber yaşam: Teorik bir çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 263–277.
- Çataloğlu, B. (2011). *Madde kullanan ve kullanmayan ergenlerin psikolojik sağlık ve aile işlevleri açısından karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Çavdar, D. (2013). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi).
- Çelebi, A. (2021). *Çizgi film ve canlı sinema animasyonlarında dansın kullanımı: 'Kimseyle dans' animasyon filmi* (Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Çelik, B. (2019). *Animasyon destekli değerler eğitimi programının akademik başarıya, derse ve bilişim değerlerine yönelik tutuma ve kalıcılığa etkisi* (Doktora tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi).
- Çelik, H. (2013). *Genç yetişkinlerde babanın belirsiz kaybının aile sistemi ve bireysel psikolojik örüntüler bağlamında incelenmesi: Danışmanlık psikolojisi perspektifinden karma bir araştırma* (Doktora tezi, Marmara Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Da Vinci, L. (2016). *Yazılar masallar, kehanetler, nükteler ve diğerleri*. Yapı Kredi Yayınları.
- Danış, M. Z., & Sülü, C. (2016). Modernleşme sürecinde aile ve sosyal hizmet: Güçlendirme yaklaşımı perspektifinden yapısal bir analiz. *Tarih Okulu Dergisi*, 9, 215–230.

- Demircioğlu, H., Tezel Şahin, F., & Günindi, Y. (2011). Anne babaların görüşlerine göre aile işlevleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 92–106.
- Demirkan, S. D. (2014). *Kitle iletişim araçlarının çocukların suç niteliğindeki davranışlara yönelmesinde etkili bir risk faktörü olması hususunda ebeveynlerin farkındalık durumlarının değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi, Adli Tıp Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Deniz, M. (2017). *28 Şubat sürecinde medya ve siyaset ilişkisi* (Yüksek lisans tezi, Bartın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Dere, S. (2023). *Dijital ebeveynliğin aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerine etkisi* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Dilber, F. (2019). Aile içi iletişimde sosyal medya: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 334–381. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.596980>
- Dilli, R., & Sevim, B. S. (2019). Çocuk animasyon filmlerinin okul öncesi çocuk resimleri üzerindeki yansımaları. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 1–12.
- Duman, N., & Oral, G. (2018). Peri masalları ve çizgi animasyon filmlerindeki zihin durumlarının incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 2(3), 113–126.
- Durğun, A. (2016). Aile içi problemler ve çözüm önerileri. *Mehir Aile Dergisi*, 3(1), 83–95.
- Dursun, N. (2013). *Evrimselen grafik ile illüstrasyon ve animasyon ilişkisi* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Dümenci, S. & Dilli, R. & Sevim, B. (2019). *Çocuk animasyon filmlerinin okul öncesi çocuk resimleri üzerindeki yansımaları*. 6(1), 1-12, 2019.

- Eminoğlu, B. (2007). *Dört-beş yaş çocuklarının sosyal davranışları ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Eroğlu, E., Ataizi, M., Yüksel, N., & Yüksel, A. (2013). *Etkili iletişim teknikleri*. Anadolu Üniversitesi.
- Erol, V. (2022). Sosyal medyanın Türk aile yapısına etkisi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(43), 1127–1139.
- Eryılmaz, H. (1999). *Bir kitle iletişim aracı olarak haber fotoğrafı ve manipülasyon* (Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Gabler, N. (2006). *Walt Disney*. Vintage.
- Görgülü, T. (2019). McMaster aile işlevleri modeli ve Gümleği Yırtık Kırmızı Gül öyküsünün McMaster modeli temelinde incelenmesi. *Turkish Studies-Language and Literature*.
- Güleç, V. (2018). Aile ilişkilerinin sosyal medyayla birlikte çöküşü. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 2(2), 105–120. <https://doi.org/10.17932/IAU.EJNM.25480200.2018.2/2.105-120>
- Güneş, F. (2018). *Genç yetişkinlerde güvengenlik ve utangaçlık: Aile aidiyet duygusunun ve duygu-düzenlemede öz-yeterlik algısının belirleyici etkisi* (Yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Hakkıymaz, S. (2021). 2015-2020 yılları arasında Türkiye’de gösterime giren animasyon filmlerinde yer alan kök değerlerin incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(4), 1717–1731. <https://doi.org/10.17932/IAU.EJNM.25480200.2018.2/2.105-120>
- Hüseyinova, K. (2006). *Uluslararası ticarete kültürel farklılıklar ve etkileri* (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Işık, B. (2006). *Ailenin örgütsel ve yapısal niteliğinin 60-72 aylık çocukların sosyal-duygusal uyum düzeyine etkisi* (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- İkiz, H. (2009). *6 yaş grubundaki çocukların benlik algıları ile aile işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.

- İnan, T. A. (2019). *Medyanın aile içi iletişimde güven algısına etkisi* (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- İşlek, M. S. (2012). *Sosyal medyanın tüketici davranışlarına etkileri: Türkiye'deki sosyal medya kullanıcıları üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Kaba, F. (1992). *Animasyon'un eğitim amaçlı kullanımı* (Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Kalay, İ. (2001). *Bir anlatım dili olarak animasyon* (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Kara, T. (2011). *Görsel medyanın aile bireyleri üzerindeki etkisi üzerine bir araştırma* (Tuik Uzmanlık Tezi, Türkiye İstatistik Kurumu, Manisa).
- Kara, T. (2013). *Sosyal medya endüstrisi*. Beta Yayıncılık.
- Karabacak, M. K. (2015). *Aile içi çatışma ve anlaşmazlıkların çözümünde dini danışmanlığın önemi* (Yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Karabulut, N. (2008). *Yeni medya teknolojileri ve halkla ilişkiler* (Doktora tezi, Marmara Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Karadağ, Ş. (2015). *Evlilik uyumu ilişkisinde aile içi iletişimin rolü: Konya örneği* (Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Karadaş, N. (2020). Türk sinemasında feodal aile yapısı içerisinde erkek kimliğinin inşası. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 19(3), 1255-1270.
- Karageyik, K. (2019). *Ebeveyn stresinin ebeveyn yetkinliği ve ebeveynin çocuğu ile iletişimi açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Karakadılar, K. (2003). *Televizyonun Türk aile yapısı üzerindeki etkileri* (Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.

- Karakuş, N. (2016). Maysa ve bulut isimli animasyon çizgi filmin kültürel öğeler açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(34).
- Karaman, N. (2013). *Evlilik öncesi ilişki değerlendirmenin yordayıcısı olarak aile iletişim kalıpları* (Yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). YÖK Tez Merkezi.
- Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404.
- Kibar, B. (2008). *Büyükanneleriyle yetişen ve yetişmeyen 5-6 yaş çocuklarının sosyo-duygusal gelişim düzeyleri, davranış sorunları ile aile işlevlerinin değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Kocadaş, B. (2005). Kültür ve medya. *Bilgi*, 34, 1-13.
- Korukcu, A., Güngör, M., & Ardahanlı, Ö. (2015). Animasyon filmlerin değerler bağlamında incelenmesi. In B. Yorulmaz et al. (Eds.), *Sinema ve Din*, pp. 53-83, Dem Yay.
- Mercan, N. (2016). Çok kültürlü ortamlarda kültürlerarası farklılıkları yönetme sanatı: Kültürel zekâ. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 32-49.
- Miroğlu, E. (2024). *Sembolik etkileşim kuramı bağlamında 2000 sonrası İran sinemasında aile kavramı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Mora, N. (2011). *Medya çalışmaları, medya pedagojisi ve küresel iletişim*. Nobel Yayın.
- Önel, N. (2006). *İş-aile çatışmasının çalışan kadının aile içi ilişkileri üzerine etkileri* (Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Özbek, M. (2015). *Çağdaş tiyatrodaki dijital gösterim ve medya teknolojisi – Intermediality* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi.

- Özeskici, D., & Akın, N. O. (2024). Görsel sanatlar öğretmen ve öğrencilerinin görüşleriyle çizgi filmlerde kültür ve görsel kültür aktarımı. *ART/icle: Sanat ve Tasarım Dergisi*, 4(1), 1-12.
- Özgürel, G., & Topaloğlu, C. (2018). Konaklama işletmelerinde çocuk kulübü aktiviteleri üzerine bir araştırma. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 5(3), 45-61.
- Özmen, F. (2015). *Algılanan aile içi iletişim biçimlerinin ergenlerin benlik saygısına etkisi ve bir uygulama örneği* (Master's thesis, Anadolu University, Turkey).
- Öznur, G. (2024). *Resimde aile kavramının duygusal ifade biçimleri* (Master's thesis, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Öztürk, E. (2014). Türkiye’de aile, şiddet ve kadın sığınmaevleri. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 3(7), 39-55.
- Öztürk, M. F., & Talas, M. (2015). Sosyal medya ve eğitim etkileşimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 7(1), 101-120.
- Pazarbaşı, B. (2018). Televizyonda yayınlanan ve ana teması şiddet olan çizgi filmlerin içerik analizi. *Intermedia International E-Journal*, 5(8), 28-41.
- Saki, Ü. (2018). *Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından incelenmesi* (Master's thesis, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü).
- Sarı, F. T. (2016). *Adalet Ağaoğlu’nun romanlarında aile* (Yayımlanmamış makale, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul).
- Savi, F. (2008). *12-15 yaş arası ilköğretim öğrencilerinin davranış sorunları ile aile işlevleri ve anne-baba kişilik özellikleri arasındaki ilişki* (Doctoral dissertation, Dokuz Eylül University, Turkey).
- Seçil, U. T. M. A. (2024). Toplumsal dinamikler çerçevesinde Türk aile yapısının değişimi: Medyanın aile kurumuna etkisi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 13(79), 555-568.
- Semiz Türkoğlu, H. (2025). Dijital Çağda Aile ve İletişimin Dönüşümü: Medya, Kültür ve Toplumsal Yansımalar. *TRT Akademi*, 10(24), 379-385.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., & Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.

- Şahbaz, M. (2023). *Tek ebeveynli ergenlerin duygusal ilişki ve aile kurmaya yönelik bakış açıları* (Yayımlanmamış makale, Yüksek Lisans Tezi, KTO Karatay Üniversitesi, Konya).
- Şahin, M. (2024). *Sosyal medya etkileşiminin kuruluş hedef kitle ilişkisi üzerindeki rolü: Sivil toplum kuruluşları üzerine bir araştırma* (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi, Konya). (Yayımlanmış doktora tezi).
- Şeberoğlu, A. (2020). Yeni medya ve etkileşimli yeni sinema. *Yeni Medya*, 2020(8), 77-85.
- Şekerli, E. (2006). *Ekip kaynak yönetimi uygulamaları ve kültürel farklılıklar: Türk pilotlar üzerinde bir araştırma* (Master's thesis, Anadolu University, Turkey).
- Şivkin, N. (2014). *Eşler arası iletişimde çocuğun konumuna psiko-sosyal bakış* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Taş Alicenap, Ç., & San, R., (2022). Animasyon filmler ile çocuklarla iletişim kurmak: içeriği görsel olarak düzenlemek. *Sinema ve çocuk- 1* (pp.233-260).
- Tarkoçin, S. (2014). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 48-66 aylık çocukları olan ebeveynlerin çocukları ile iletişim kurma düzeyleri ve davranış sorunları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Toktay, Y. (2019). *Sosyal medyada dezenformasyon, manipülasyon ve propaganda etkisi: Zeytin Dalı Harekâtı örneği* (Master's thesis, Marmara Üniversitesi, Turkey).
- Torun, A. (1995). *Tükenmişlik, aile yapısı ve sosyal destek ilişkileri üzerine bir inceleme* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi, Turkey).
- Tulmaç, A. (2024). *Aile içi iletişim iklimi ile kişilerarası iletişim güdülleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış makale, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul).
- Tunç, S. (2019). *Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti, evlilik beklentileri ve evlilik tutumları arasındaki ilişki* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Turan, G. (2018). *Medyanın aile harcamalarına etkisi ve ailenin ekonomik işlevinin önemi* (Master's thesis, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul).
- <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.

- Türk, E. (2019). *Beliren yetişkinlerde toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumun, benlik kurgusunun ve benliğin ayrımlaşmasının eş seçme stratejilerini yordamadaki rolü* (Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla). Yayınlanmamış makale. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Türkel, Ç. (2010). *İlköğretim öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ile sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Türker, İ. H. (2011). Canlandırmanın tarihçesi ve Türk canlandırma sanatı. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(2),
- Uslu, F. (2012). *İlköğretim okulu öğrencilerinin okula yönelik aidiyeti: Öğretmen-öğrenci ilişkisi, akran ilişkisi ve aile katılımının rolü* (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Utma, S. (2018). Dijital çağda medyanın psikolojik gücü: Algı yönetimi perspektifinden kuramsal bir değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(Özel Sayı 3), 2903-2913.
- Ümmet, D. (2007). *Üniversite öğrencilerinde sosyal kaygının cinsiyet rolleri ve aile ortamı bağlamında incelenmesi* (Master's thesis, Marmara Üniversitesi, Turkey).
- Ünal, O. (2020). Yakın dönem Türk animasyon filmlerinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi. *International Journal of Field Education*, 6(2), 64-83.
- Ünalp, A. T. (2007). *Küresel işletmeler ve küresel işletmelerde farklılıkların yönetiminde kültürel farklılıkların önemi* (Master's thesis, Dokuz Eylül Üniversitesi, Turkey).
- Ünlü, H. (2007). *Sünnette aile içi iletişim* (Master's thesis, Marmara Üniversitesi, Turkey).
- Vardarlier, P., & Zafer, C. (2019). Medya ve toplum. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22(2), 355-361.
- Yardım, E., & Yaşar Ekici, F. (2019). *Ebeveynlerin kişilik özellikleri ve ebeveynlik tutumlarının çocuklarının iletişim becerileri ile ilişkisi* (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı).

- Yaşar, M. (2023). *Aile içi iletişimde karşılaşılan problemler ve çözüm yolları: İstanbul örneği* (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi).
- Yayman, E. (2019). *Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı, oyun bağımlılığı ve aile işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı).
- Yeter, S. İ. (2019). *Üniversite öğrencilerinin mutluluk düzeylerinin aile aidiyeti ve manevi yönelimlerine göre yordanması* (Master's thesis, Marmara Üniversitesi, Turkey).
- Yıldırım, O., & Sezer, Ö. (2018). Üniversite öğrencilerinin algılanan anne baba tutumlarına göre kendilerini değerlendirmelerinin ve kardeş ilişkilerinin incelenmesi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1(1), 86-117.
- Yuvauç, B. (2021). Evli bireylerde çatışma yönetimi, benlik saygısı ve iletişim biçimlerinin evlilik doyumları üzerine etkisi öz. *The Journal of Academic Social Science*, 118(118), 299-317.
- Zengin, L. E. (2013). *Ergenlerde evden kaçma davranışının sosyo-demografik özellikler ve aile işlevleri açısından incelenmesi* (Master's thesis, Dokuz Eylül Üniversitesi, Turkey).